

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22: MJU24

Naturvård och biologisk mångfald

Sammanfattning

Med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen föreslår utskottet att riksdagen ska ställa sig bakom det som utskottet anför om artskydd och skogsbruk och tillkännage detta för regeringen. Enligt utskottet bör regeringen

- utan tidsfördröjning dela upp fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet så att de strikta bestämmelserna för hotade arter inte omfattar alla vilda fåglar
- förtydliga att nationella fridlysta arter inte ska kunna avsevärt försvåra pågående markanvändning
- förtydliga att skogsägaren vid olika former av brukandeförbud ska erbjudas formellt skydd eller naturvårdsavtal
- tydligt reglera att staten har ansvar för att utreda förekomsten av arter.

Utskottet föreslår även två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden om rovdjurspolitik och ett tillkännagivande med anledning av motionsyrkanden om biologisk mångfald.

Tilkännagivandena rör följande frågor:

- referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner
- en gemensam förvaltning av den skandinaviska vargstammen
- insatser för att anlägga och restaurera ålgräsängar.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om naturvård och biologisk mångfald från allmänna motionstiden 2021/22, främst med hänvisning till vidtagna åtgärder och pågående arbete.

I betänkandet finns 27 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och 18 särskilda yttranden (S, M, SD, C, V, KD, L, MP). I tre av reservationerna (S, V, L, MP) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Utskottet lägger på eget initiativ fram förslag om artskydd och skogsbruk.

Cirka 250 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	9
Utskottets överväganden	10
Artskydd	10
Det internationella arbetet för biologisk mångfald	31
Det nationella arbetet för biologisk mångfald	46
Handel med hotade arter	61
Invasiva främmande arter	66
Förvaltning av fåglar	71
Rovdjurspolitik	75
Skyddade områden	91
Motioner som bereds förenklat	104
Reservationer	105
1. Artskydd och skogsbruk, punkt 1 (S, V, L, MP)	105
2. Genomförandet av naturvårdsdirektiven, punkt 2 (SD)	105
3. Genomförandet av naturvårdsdirektiven, punkt 2 (KD)	106
4. Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU, punkt 3 (M)	106
5. Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU, punkt 3 (SD)	107
6. Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU, punkt 3 (C)	108
7. Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU, punkt 3 (V)	110
8. Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU, punkt 3 (MP)	111
9. Biologisk mångfald i Arktis, punkt 4 (SD)	112
10. Nationella åtgärder för biologisk mångfald, punkt 5 (C)	112
11. Nationella åtgärder för biologisk mångfald, punkt 5 (L)	113
12. Färdplaner för ökad biologisk mångfald, punkt 6 (C, MP)	114
13. Rödlistan, punkt 8 (SD, KD)	115
14. Handel med hotade arter, punkt 9 (M, C, V, MP)	116
15. Invasiva främmande arter, punkt 10 (M, SD, KD)	117
16. Förvaltning av fåglar, punkt 11 (M)	118
17. Förvaltning av fåglar, punkt 11 (SD)	118
18. Förvaltning av fåglar, punkt 11 (KD)	119
19. Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner, punkt 12 (S, V, L, MP)	119
20. Gemensam skandinavisk förvaltning, punkt 13 (V, MP)	120
21. Rovdjursangrepp, punkt 15 (MP)	120
22. Skydd av områden, punkt 16 (V)	122
23. Skydd av områden, punkt 16 (L)	123
24. Marina skyddade områden, punkt 17 (V, MP)	123
25. Tätortsnära natur, punkt 18 (V)	125
26. Tätortsnära natur, punkt 18 (L)	126
27. Tätortsnära natur, punkt 18 (MP)	126
Särskilda yttranden	128
1. Artskydd och skogsbruk, punkt 1 (S)	128

2. Artskydd och skogsbruk, punkt 1 (V).....	130
3. Artskydd och skogsbruk, punkt 1 (L).....	131
4. Artskydd och skogsbruk, punkt 1 (MP).....	132
5. Ålgräsängar, punkt 7 (S).....	139
6. Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner, punkt 12 (S).....	140
7. Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner, punkt 12 (V).....	141
8. Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner, punkt 12 (L).....	141
9. Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner, punkt 12 (MP).....	142
10. Gemensam skandinavisk förvaltning, punkt 13 (S).....	144
11. Gemensam skandinavisk förvaltning, punkt 13 (V).....	145
12. Gemensam skandinavisk förvaltning, punkt 13 (MP).....	145
13. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (M).....	145
14. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (SD).....	146
15. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (C).....	146
16. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (V).....	146
17. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (KD).....	146
18. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (L).....	146
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	147
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22.....	147
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet.....	172

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Artskydd och skogsbruk

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om artskydd och skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.

Reservation 1 (S, V, L, MP)

2. Genomförandet av naturvårdsdirektiven

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 56 och

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 72.

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (KD)

3. Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 54,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1–6,

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 13,

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 67 och 68 samt

2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1.

Reservation 4 (M)

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (MP)

4. Biologisk mångfald i Arktis

Riksdagen avslår motion

2021/22:2553 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 9 (SD)

5. Nationella åtgärder för biologisk mångfald

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 70 och 74 samt

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 2 i denna del.

Reservation 10 (C)

Reservation 11 (L)

6. Färdplaner för ökad biologisk mångfald

Riksdagen avslår motion

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 73.

Reservation 12 (C, MP)

7. Ålgräsängar

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ålgräsängar och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 55 och

bifaller delvis motion

2021/22:3982 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 9.

8. Rödlistan

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 37 och

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 13 (SD, KD)

9. Handel med hotade arter

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3430 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 26 och 27

samt

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 14.

Reservation 14 (M, C, V, MP)

10. Invasiva främmande arter

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2459 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 57 och

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 15 (M, SD, KD)

11. Förvaltning av fåglar

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2459 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 34,

2021/22:3429 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20 och

2021/22:3877 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 19 i denna del.

Reservation 16 (M)

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (KD)

12. Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3429 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 14 och 15

samt

2021/22:3877 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 14 och

bifaller delvis motionerna

2021/22:1890 av Åsa Coenraads (M),
2021/22:2656 av Sten Bergheden (M),
2021/22:2661 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Charlotte
Hammar Johnsson (båda M) och
2021/22:2939 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 2.

Reservation 19 (S, V, L, MP)

13. Gemensam skandinavisk förvaltning

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en gemensam förvaltning av den skandinaviska vargstammen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 17 och
2021/22:3877 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 20 och
bifaller delvis motion
2021/22:1012 av Mikael Dahlgvist och Lars Mejern Larsson (båda S)
yrkande 2.

Reservation 20 (V, MP)

14. Skydds jakt och tillsyn

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1895 av Sten Bergheden (M) och
2021/22:2939 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 5.

15. Rovdjursangrepp

Riksdagen avslår motion

2021/22:4080 av Maria Gardfjell och Camilla Hansén (båda MP)
yrkandena 1–4.

Reservation 21 (MP)

16. Skydd av områden

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10 och
2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 4.

Reservation 22 (V)

Reservation 23 (L)

17. Marina skyddade områden

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 35 och
2021/22:3406 av Elisabeth Falkhaven och Emma Hult (båda MP)
yrkande 1.

Reservation 24 (V, MP)

18. Tätortsnära natur

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2268 av Nina Lundström (L) yrkande 3,

2021/22:2300 av Nina Lundström (L) yrkande 1,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14,

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 11 och

2021/22:4067 av Karolina Skog (MP) yrkande 5.

Reservation 25 (V)

Reservation 26 (L)

Reservation 27 (MP)

19. Skötsel av skyddade områden

Riksdagen avslår motion

2021/22:3166 av Johan Hultberg (M) yrkande 3.

20. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 5 maj 2022

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S), Jakob Olofsgård (L), Staffan Eklöf (SD), Marlène Lund Kopparklint (M), Yasmine Eriksson (SD), Kjell-Arne Ottosson (KD), Jon Thorbjörnson (V), Peter Helander (C) och Suzanne Svensson (S).

Redogörelse för ärendet

Inom utskottet har det väckts en fråga om att utskottet, med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen, ska ta initiativ till ett tillkännagivande om vissa frågor kopplade till artskyddslagstiftningen.

Som ett led i beredningen av utskottsinitiativet hämtade utskottet vid sina sammanträden den 29 mars och den 5 april 2022 in upplysningar i ärendet från ett antal myndigheter, organisationer m.fl. Under dagarna deltog företrädare för Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, länsstyrelserna, Artskyddsutredningen, Centrum för biologisk mångfald (CBM), Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF, Bird Life Sverige, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF), Skogsindustrierna, Jordägarna, Södra Skogsägarna, Mellanskog och Norra Skogsägarna.

Vid utskottets sammanträde den 3 mars 2022 informerade Miljödepartementet och Näringsdepartementet om arbetet med artskyddsfrågorna i förhållande till ett hållbart skogsbruk.

I betänkandet behandlar utskottet även ca 250 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22. Motionsyrkandena handlar bl.a. om det internationella och det nationella arbetet för biologisk mångfald, handel med hotade arter, invasiva främmande arter, förvaltning av fåglar, rovdjurspolitik och skyddade områden. Ett antal yrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden och behandlas därför i förenklad ordning.

Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som behandlas i förenklad ordning redovisas i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Artskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om artskydd och skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om genomförandet av naturvårdsdirektiven med hänvisning till att de delvis får anses tillgodosedda genom tillkännagivandet.

Jämför reservation 1 (S, V, L, MP), 2 (SD) och 3 (KD) samt särskilt yttrande 1 (S), 2 (V), 3 (L) och 4 (MP).

Gällande ordning

Naturvårdsdirektiven

Art- och habitatdirektivet¹ och fågeldirektivet² syftar till att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av livsmiljöer, vilda djur och vilda växter i medlemsstaterna. Tillsammans utgör de grundstenen i EU:s naturvårdspolitik och genomför internationella konventioner som konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (Bernkonventionen) och den globala konventionen om biologisk mångfald (Convention on Biological Diversity, CBD).

Genom naturvårdsdirektiven föreskrivs dels ett system för områdesskydd, dels ett system för artskydd (samt även ett strikt artskydd). Även inom systemet för artskydd ställs krav på att vissa viktiga livsmiljöer (habitat) ska skyddas, vilket innebär att det även inom systemet för artskydd finns en form av områdesskydd.

Art- och habitatdirektivets mål är att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarandet av livsmiljöer samt vilda djur och växter inom EU. Åtgärder som vidtas i enlighet med direktivet ska syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av gemenskapsintresse och samtidigt ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov samt till regionala och lokala särdrag (artikel 2).

För att uppnå sina syften erbjuder art- och habitatdirektivet två huvud-instrument, som också kallas för direktivets två pelare: Natura 2000-nätverket med skyddade områden samt föreskrifterna om skydd för arter, som i princip

¹ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

utgörs av fridlysningsregler. De två typer av naturvårdsinstrument som framträder i art- och habitatdirektivet består alltså av skydd av livsmiljöer och skydd av arter. Livsmiljöskyddet skyddar vissa geografiskt bestämda områden samtidigt som arterna skyddas genom generella föreskrifter var de än befinner sig. På så sätt kompletterar artskyddsreglerna reglerna om områdesskydd. Artskyddet handlar om direkt påverkan på själva arten och vad gäller djurarter deras ägg, häckningsplatser och viloplatsler.

Enligt artikel 12.1 i art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att införa ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a till direktivet, med förbud mot att

- a. avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs
- b. avsiktligt störa dessa arter, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder
- c. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen
- d. skada eller förstöra parningsplatser eller rastplatser.

Vidare ska medlemsstaterna enligt artikel 12.4 införa ett system för övervakning av oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande av de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a. Mot bakgrund av den insamlade informationen ska medlemsstaterna vidta de ytterligare forsknings- eller bevarandeåtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att oavsiktlig fångst eller oavsiktligt dödande inte får betydande negativa följder för de berörda arterna.

Fågeldirektivet syftar till att skydda alla de vilda fågelarter som naturligt förekommer i EU. Fågeldirektivet omfattar skydd, skötsel, förvaltning och kontroll av dessa arter och fastställer regler för exploatering av dem och ska gälla för fåglar samt för deras ägg, bon och livsmiljöer. Det innehåller alltså bestämmelser om skydd för samtliga naturligt förekommande vilda fågelarter inom EU och innebär såväl artskydd som områdesskydd. Fågeldirektivet är ett s.k. minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna får ha strängare regler än de som finns i direktivet.

Medlemsstaterna ska enligt artikel 2, med beaktande även av ekonomiska krav och rekreationsbehov, vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av samtliga fågelarter som förekommer naturligt inom EU på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå.

Medlemsstaterna ska enligt artikel 3 vidta de åtgärder som är nödvändiga för att skydda, bevara och återställa tillräckligt varierande och stora livsmiljöer för samtliga fågelarter som förekommer naturligt inom EU. Dessa åtgärder ska innefatta att

- a. avsätta skyddade områden
- b. i enlighet med livsmiljöernas ekologiska behov vidta underhålls- och skötselåtgärder inom och utanför de skyddade områdena

- c. återställa förstörda biotoper
- d. skapa nya biotoper.

När det gäller de särskilt skyddsvärda arter som listas i bilaga 1 till direktivet gäller enligt artikel 4 att särskilda åtgärder för bevarande av deras livsmiljö ska vidtas för att säkerställa deras överlevnad och fortplantning inom det område där de förekommer. I samband med detta ska hänsyn tas till följande:

- a. utrotningshotade arter
- b. arter som är känsliga för vissa förändringar i livsmiljön
- c. arter som anses som sällsynta på grund av att populationerna är små eller den lokala utbredningen begränsad
- d. andra arter som kräver speciell uppmärksamhet på grund av den särskilda karaktären hos deras livsmiljö.

Enligt artikel 5 i fågeldirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att införa ett generellt system för skydd av samtliga fågelarter som avses i artikel 1, där särskilt följande ska förbjudas:

- a. att avsiktligt döda eller fånga sådana fåglar oavsett vilken metod som används
- b. att avsiktligt förstöra eller skada deras bon och ägg eller bortföra deras bon
- c. att samla in fågelägg i naturen och behålla dessa, även om de är tomma
- d. att avsiktligt störa dessa fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att uppnå syftet med direktivet
- e. att förvara fåglar av sådana arter som inte får jagas eller fångas.

Kommissionens vägledning om art- och habitatdirektivet

Kommissionen presenterade den 12 oktober 2021 en vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet (C(2021) 7301 final). Kommissionen anför i vägledningen att en fullständig och effektiv tillämpning av artikel 12 i art- och habitatdirektivet kräver både införande av en sammanhängande rättslig ram, dvs. att det antas särskilda lagar, regelverk eller administrativa åtgärder för att effektivt förbjuda de verksamheter som anges i artikeln, och tillämpning av konkreta åtgärder för att verkställa dessa bestämmelser på plats för att skydda de arter som förtecknas i bilaga 4. Detta dubbla skydd är grundläggande för tillämpningen av artikel 12. Artikel 12.1 kräver alltså både införande och genomförande av ett strikt skyddssystem som effektivt förbjuder verksamheterna som förtecknas i artikeln. Därför kräver ett tillräckligt strikt skyddssystem för arter i bilaga 4 också en uppsättning sammanhängande och samordnade åtgärder av förebyggande karaktär. Dessa åtgärder måste bidra till målet att bibehålla arten på lång sikt eller återställa dess population i dess livsmiljö och måste verkställas effektivt. Åtgärder för strikt skydd som antas enligt artikel 12 måste bidra till att uppfylla direktivets huvudmål, dvs. att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus.

När det gäller pågående verksamheter anför kommissionen bl.a. att för pågående verksamheter som jordbruk, skogsbruk eller fiske ligger utmaningen i att tillämpa bestämmelserna om artskydd i artikel 12 på ett sådant sätt att alla motstridigheter förebyggs redan från början. Att använda verktyg som planeringsinstrument, uppförandekoder och praktisk information och vägledning skulle potentiellt kunna tillgodose bevarandebehoven samtidigt som hänsyn också tas till ekonomiska, sociala och kulturella krav. Dessa verktyg måste dock åtföljas av en rättslig ram som säkerställer korrekt verkställande från tillsynsmyndigheterna vid bristande efterlevnad. När det gäller att utan uppsåt störa eller att oavsiktligt döda enskilda arter under pågående verksamheter måste detta behandlas enligt artikel 12.4.

Kommissionen anför vidare att det i vissa avseenden är mer komplicerat att tillämpa artikel 12 på skogsbruk än andra verksamheter, eftersom det är mer sannolikt att de träd som ska avverkas själva utgör livsmiljön för arterna. Sektorns speciella särdrag, t.ex. långa produktionscykler och det därav följande behovet av långsiktig planering, utgör ytterligare särskilda utmaningar för artbevarande i skog. I sökandet efter hållbara skogsbruksmetoder som är förenliga med bevarandekraven har det tagits fram flera olika strategier i olika medlemsstater för att hantera problemet. De befintliga strategierna varierar från detaljerad skogsbruksplanering och förhandsgodkännande av skogsbruksplaner, eller uppförandekoder, till förhandsanmälan av avverkningsåtgärder så att miljömyndigheterna kan ingripa när det eventuellt är kända populationer av skyddade arter inblandade.

De förebyggande strategierna kan säkerställa skydd av de berörda arterna förutsatt att de kommuniceras effektivt och genomförs med god vilja och tillräckliga resurser. Ekonomiska incitament kan hjälpa till att främja acceptansen för sådana strategier. Det gäller exempelvis skogscertifieringssystem, där det kan krävas efterlevnad av vissa miljöskyddsbestämmelser, t.ex. om biologisk mångfald och artskydd. Strategierna kan behöva anpassas så att de överensstämmer med skyddskraven för arter i bilaga 4. Sådana strategier ger dock ingen absolut garanti, utom när det är obligatoriskt med fullständigt förhandsgodkännande av skogsbruksplaner, och de måste därför understödjas av en verkställbar rättslig skyddsordning.

Skogsbruksåtgärder skulle också enligt kommissionen vara förenliga med artikel 12 om de planerades på ett sådant sätt att man undvek att någon av de situationer som beskrivs i artikel 12 uppstod från början. En lämplig förebyggande strategi skulle kunna göra att man undviker konflikter med förbuden i artikel 12, om den utesluter alla skadliga skogsbruksmetoder när arten är som mest utsatt, t.ex. under fortplantningsperioden. Utanför fortplantningsperioden bör de åtgärder som krävs i artikel 12 identifieras från fall till fall, grundat på arternas ekologiska behov, helst inom ramen för skogsbruksplaner och med syftet att undvika all skada på eller förstörelse av parningsplatser eller rastplatser.

Artskyddsförordningen

I artskyddsförordningen (2007:845) finns bl.a. regler om fridlysning som genomför fridlysningsbestämmelserna i art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet och de svenska fridlysningsreglerna.

Vissa växter och djur är fridlysta genom artskyddsförordningen. Det är förbjudet att skada dem, deras boplatser eller fortplantningsområden. I skogsbruket innebär det att hänsyn ska tas så att dessa arter kan fortsätta leva i skogslandskapet.

Artskyddsförordningens regler ska säkra de fridlysta arternas överlevnad och det är förbjudet att skada de skyddade arterna. Alla vilda fåglar är skyddade i fågeldirektivet men inte alla individer. En bedömning av hur arten påverkas ska alltid göras. De nationellt fridlysta arter som finns i artskyddsförordningens bilaga 2 är skyddade och åtgärder som påverkar den aktuella artens bevarandestatus negativt är förbjudna enligt artskyddsförordningen. De arter som är skyddade i artskyddsförordningens bilaga 1 och markerade med N har ett strikt skydd och hänsyn måste tas till varje individ av de arterna.

I 4 § föreskrivs följande:

I fråga om vilda fåglar och i fråga om sådana vilt levande djurarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N eller n är det förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsler.

Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren. Första stycket gäller inte jakt efter fåglar och däggdjur eller fiske.

Hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken

Av 2 kap. 1 § miljöbalken följer att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av 2 kap. iakttas. Det gäller i fråga om tillåtlighetsprövning, tillståndsprövning, vid godkännande och dispens, villkor som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt miljöbalken. Detta gäller även den som har bedrivit verksamhet som kan antas ha orsakat skada eller olägenhet för miljön.

Bestämmelsen ger uttryck för en princip som delvis framträtt redan före miljöbalken: den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska visa att hänsynsreglerna enligt kapitlet iakttas. Det anses naturligt att den som utövar en verksamhet är den som bäst kan klargöra hur denna bedrivits eller ska bedrivas och därför också får komma med utredning i frågan om det blir diskussion om huruvida verksamheten ska tillåtas. Bevisbördan är generell, både när det gäller verksamhetens tillåtlighet och vid tillsyn av verksamheter, oavsett om de behöver tillståndsprövas eller inte. Bevisregeln gäller samtliga skyldigheter enligt andra kapitlet.

Enligt 2 kap. 2 § miljöbalken ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

Av 2 kap. 3 § miljöbalken framgår att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Enligt 2 kap. 7 § ska ovannämnda krav gälla i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Avverkningsanmälan och samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken

Av skogsvårdslagen (1979:429) framgår att den produktiva skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrätta Skogsstyrelsen om bl.a. avverkningar som ska ske på hans eller hennes mark.

I 15 § skogsvårdsförordningen (1993:1096) preciseras att det ska anmälas till Skogsstyrelsen när avverkningen är större än 0,5 hektar och det är annan avverkning än sådan röjning eller gallring som främjar skogens utveckling. Enligt 15 b § får en åtgärd som Skogsstyrelsen ska underrättas om, t.ex. en avverkning, påbörjas tidigast sex veckor efter det att en sådan underrättelse gjorts och i förekommande fall uppgifter lämnats om vad som ska göras för att trygga återväxten eller för att tillgodose naturvårdens, kulturmiljövårdens eller rennäringens intressen enligt 15 § första stycket 3 och 4. Om det finns särskilda skäl får Skogsstyrelsen medge att dessa åtgärder påbörjas tidigare.

Enligt 6 § förordningen (1998:904) om anmälan för samråd ska den som i enlighet med gällande bestämmelser har underrättat Skogsstyrelsen om avverkning som ska äga rum på dennes mark, om uttag av skogsbränsle eller om sådan dikning i samband med avverkning som inte kräver tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken anses ha gjort anmälan för samråd för åtgärden enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Regler om vilken hänsyn som krävs inom skogsbruket finns i 7 kap. Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till skogsvårdslagen. Enligt 7 kap. 19 § ska skador till följd av skogsbruksåtgärder förhindras eller begränsas i livsmiljöer och på substrat där det förekommer

- prioriterade fågelarter (enligt bilaga till föreskriften)
- arter markerade med N och n i bilaga 1 till artskyddsförordningen
- arter som är rödlistade i kategorierna akut hotade, starkt hotade, sårbara eller nära hotade.

Enligt de allmänna råden till 7 kap. 19 § ska begreppet skador i detta fall även omfatta avsiktligt dödande, störande, förstörande av ägg eller skadande eller förstörande av djurens fortplantningsområden eller viloplats. Prioritering av hänsyn får göras, men bara om det inte är möjligt att ta all den hänsyn som krävs till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen enligt 7 kap. Skogsvårdsstyrelsens föreskrifter (7 kap. 33 a § Skogsstyrelsens föreskrifter).

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har gemensamt tagit fram riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogen. Dokumentet fastställdes i juli 2016 och sedan dess har arbetssättet tillämpats konsekvent i hela landet. En följd av de nya riktlinjerna är att artskyddsfrågorna sedan 2016 har uppmärksamrats i större utsträckning än tidigare i samband med skogsbruksåtgärder. Riktlinjerna riktar sig till Skogsstyrelsens och länsstyrelsernas handläggare och beskriver hur myndigheterna ska tillämpa artskyddslagstiftningen vid handläggning av avverkningsanmälningar och anmälan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Utgångspunkten för riktlinjerna är att skogsbruksåtgärder som riskerar att påverka fridlysta arter har två tillsynsmyndigheter: Skogsstyrelsen och länsstyrelsen. Riktlinjerna omfattar bara ärenden som gäller påverkan på vilda fåglar och arter som är fridlysta enligt bilaga 1 till artskyddsförordningen. En revidering av riktlinjerna planeras.

För att hindra eller minska påverkan på fridlysta arter kan Skogsstyrelsen, enligt 30 § skogsvårdslagen, besluta om hänsynsåtgärder och försiktighetsmått. Hänsynsåtgärderna som bestäms enligt 30 § skogsvårdslagen får dock inte vara så omfattande att pågående markanvändning avsevärt försvåras (7 kap. 2 § Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd), den s.k. intrångsbegränsningen eller toleransnivån.

Under förutsättning att hänsynsåtgärder och försiktighetsmått i fråga om naturvärden och fridlysta arter kan rymmas inom intrångsbegränsningen kan Skogsstyrelsen emellertid fatta beslut om denna hänsyn inom ramen för 30 § skogsvårdslagen. Ett sådant beslut ger inte rätt till ersättning, eftersom markägaren förväntas kunna tåla denna begränsning av verksamheten. Om den hänsyn som krävs för att undvika skador på fridlysta arter går utöver intrångsbegränsningen, vilket innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras, kan Skogsstyrelsen förelägga om hänsynsåtgärder och försiktighetsmått med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken.

Enligt 12 kap. 6 § miljöbalken gäller att om en verksamhet eller en åtgärd som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken kan komma att väsentligt ändra naturmiljön, ska anmälan för samråd göras hos tillsynsmyndigheten. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att det inom landet eller en del av landet alltid ska göras en anmälan för samråd i fråga om särskilda slag av verksamheter eller åtgärder som kan medföra skada på naturmiljön. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter om vilka uppgifter en anmälan ska innehålla.

Genom samrådsbestämmelserna i 12 kap. 6 § miljöbalken beaktas hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, bl.a. genom att tillsynsmyndigheten kan

förelägga den anmälningsskyldige att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga, och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får myndigheten förbjuda verksamheten. Verksamhetsutövaren kan då ha rätt till ersättning. Bestämmelser om rätt till ersättning vid ett föreläggande eller förbud finns i 31 kap. miljöbalken.

En skoglig åtgärd eller verksamhet som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön ska anmälas för samråd till Skogsstyrelsen minst sex veckor innan den påbörjas. Med väsentlig ändring av naturmiljön avses bl.a. skador på värdefulla natur- och kulturmiljöer eller den biologiska mångfalden samt misshushållning med naturresurser, energi och material. Vid bedömning av om en åtgärd kan komma att innebära en väsentlig ändring av naturmiljön bör områdets karaktär och känslighet beaktas, liksom åtgärden som sådan och dess inverkan på naturmiljön. Påverkan på den biologiska mångfalden genom skador på arter och livsmiljöer bör vägas in i bedömningen. I ett område med höga natur- eller kulturmiljövärden, eller i ett område som på annat sätt är känsligt, kan även en förhållandevis liten åtgärd innebära en väsentlig ändring av naturmiljön.

I Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2013:3) om anmälningsskyldighet för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken avseende skogsbruksåtgärder anges vilka åtgärder som ska anmälas för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. De åtgärder som ska anmälas är

- viss dikesrensning
- maskinell skogsgödsling
- maskinell askåterföring
- stubbskörd
- anläggande av skogsbilvägar (vissa undantag finns)
- anläggande av traktorvägar som innebär grävning och schaktning i större omfattning (vissa undantag finns)
- anläggande av basvägar över värdefulla våtmarker och värdefulla vattendrag.

Utöver dessa åtgärder finns en grundläggande anmälningsskyldighet även för en del andra åtgärder som kan ändra naturmiljön väsentligt, t.ex. avverkning, uttag av skogsbränsle och skyddsdikning.

Ersättningsfrågor

Av 2 kap. 15 § regeringsformen (RF) framgår att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark utom när det krävs för att tillgodose allmänna angelägna intressen. Ersättning ska vara tillförsäkrad den för vilken det allmänna inskränker användningen av mark.

Av 2 kap. 15 § andra stycket RF följer att den enskilde ska vara tillförsäkrad ersättning när det allmänna inskränker någons användning av mark eller

byggnader på ett sådant sätt att pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten avsevärt försvåras eller att skada uppkommer som är betydande i förhållande till värdet på denna del av fastigheten. I de fall en lag innebär att användningen av mark eller byggnader inskränks av hälsoskydds-, miljöskydds- eller säkerhetsskäl gäller att rätten till ersättning bestäms genom lag. För sådana rådighetsinskränkningar får det alltså övervägas om en rätt till ersättning ska införas.

I 31 kap. 4 § miljöbalken anges sådana beslut enligt miljöbalken som berättigar till ersättning, exempelvis beslut om naturreservat och om biotopskyddsområden eller förelägganden eller förbud enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket som rör viss verksamhet. I 31 kap. 2 § miljöbalken anges att bestämmelserna i expropriationslagen (1972:719) som huvudregel ska gälla vid ersättning enligt 31 kap. miljöbalken.

I 19 § skogsvårdslagen anges att i fråga om rätt till ersättning för skada till följd av ett beslut enligt 18 § (tillstånd till avverkning i fjällnära skog får inte ges om avverkningen är oförenlig med intressen som är av väsentlig betydelse för naturvården eller kulturmiljövården) eller 18 b § första stycket 1 (när tillstånd till avverkning ges ska Skogsstyrelsen besluta om vilka hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen) gäller 25 kap. 6 § och 31 kap. 2 §, 4 § första stycket, 7 § första stycket första meningen, 8 § första meningen, 9, 12 och 13 §§, 15 § första stycket första meningen och andra stycket, 31 § tredje stycket samt 33 § miljöbalken.

Rättspraxis

Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) uttalade i en dom från 2016 (MÖD 2016:1, den s.k. Klinthagendomen) att för verksamheter där syftet uppenbart är ett annat än att döda eller störa fridlysta djur är det rimligt att det krävs en risk för påverkan på artens bevarandestatus i området för att utlösa förbuden i 4 § 1 och 2 artskyddsförordningen. Detta gäller dock inte för 4 § 4 artskyddsförordningen eftersom denna punkt avser skydd av djurens fortplantningsområden och viloplats. För denna punkt är det som ska bedömas upprätthållandet av begreppet kontinuerlig ekologisk funktion.

I det s.k. bombmurklemålet (M 9914-15) uttalade MÖD att övervägande skäl talar för att det inte varit lagstiftarens avsikt att fridlysningsbestämmelserna ska ges en sådan tillämpning att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten. Proportionaliteten måste därför bedömas inom ramen för dispensförfarandet. Om en tillämpning av de nationella fridlysningsbestämmelserna skulle innebära att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten ska åtgärden bedömas som tillåten och dispens ges.

MÖD har i två domar (MÖD 2020:45 och MÖD 2021:11) kommit fram till att ett beslut från Skogsstyrelsen efter anmälan om skogsavverkning att enligt bestämmelser i skogsvårdslagen förbjuda vissa åtgärder inom en fastighet innefattar att Skogsstyrelsen har tagit ställning till att något ingripande inte

behövs med stöd av 12 kap. 6 § miljöbalken. Detta har inneburit att miljöorganisationer enligt artikel 9.3 i Århuskonventionen haft rätt att överklaga beslutet enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, även fast Skogsstyrelsen enligt beslutets ordalydelse enbart fattat ett beslut med stöd av skogsvårdslagen.

I tre avgjorda rättsfall från den 22 december 2021 har MÖD kommit fram till att det kan betalas ut ersättning om pågående markanvändning, exempelvis skogsbruk, avsevärt försvåras med hänvisning till artskyddsreglerna. ”Avsevärt försvåras” innebär enligt praxis att 10 procent eller mer av fastighetens marknadsvärde försvinner på grund av de begränsningar som staten kräver. Trots att resonemangen om ersättningsrätt är desamma i alla tre domarna från MÖD blir det lite olika utfall. I ett fall som gäller tjäder slår MÖD fast ersättningen från lägre instans, medan domstolen i ärendet med knärot inte dömer ut någon ersättning. Anledningen till de olika resonemangen är att tjädern är skyddad enligt fågeldirektivet, medan knäroten hör till de nationellt fridlysta arterna, som exempelvis blåsippan samt bombmurkla och alla andra orkidéer. För de nationella arterna anser MÖD att markägaren först måste söka dispens från artskyddsförordningen hos länsstyrelsen, men om dispensen avslås har denne rätt till ersättning.

Staten har via Kammarkollegiet överklagat domarna som ger markägare rätt till ersättning i artskyddsärenden. Högsta domstolen har ännu inte kommit med besked om huruvida de väljer att ge Kammarkollegiet prövningsrätt för de överklagade ärendena.

Den 18 juni 2019 begärde Mark- och miljödomstolen i Vänersborg ett förhandsavgörande av EU-domstolen om tolkningen av artikel 12.1 i art- och habitatdirektivet och artikel 5 i fågeldirektivet. Målet i mark- och miljödomstolen rörde länsstyrelsens beslut att inte vidta några tillsynsåtgärder med anledning av en avverkningsanmälan.

EU-domstolen meddelade sin dom den 4 mars 2021 (förenade målen C-473/19 och C-474/19, Skydda skogen). Domstolen uttalade i domen bl.a. följande när det gäller tolkningen av de aktuella artiklarna:

1. Artikel 5 i fågeldirektivet ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell praxis enligt vilken förbuden i denna bestämmelse endast omfattar sådana arter som är förtecknade i bilaga I till detta direktiv eller som är hotade på någon nivå eller som har en långsiktigt vikande populationstrend.
2. Artikel 12.1 a–c i art- och habitatdirektivet ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell praxis enligt vilken förbuden i denna bestämmelse, för det fall mänsklig verksamhet såsom skogsbruksåtgärder eller markexploatering uppenbart har ett annat syfte än att döda eller störa djurarter, endast är tillämpliga om det finns en risk för att berörda arters bevarandestatus påverkas negativt. Artikel 12.1 a–c i direktivet ska vidare tolkas så, att skyddet enligt denna bestämmelse inte upphör att gälla för arter som har uppnått gynnsam bevarandestatus.

3. Artikel 12.1 d i art- och habitatdirektivet ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell praxis som innebär att om kontinuerlig ekologisk funktionalitet i den berörda artens livsmiljö i ett enskilt område – trots försiktighetsåtgärder – direkt eller indirekt går förlorad genom skada, förstörelse eller försämring, orsakad av den aktuella åtgärden separat eller i kombination med andra åtgärder, så aktualiseras förbudet i den bestämmelsen först om den berörda artens bevarandestatus riskerar att försämrans.

Skogsstyrelsen presenterade i februari 2022 ett pressmeddelande på sin webbplats med anledning av nya domar om fridlysta arter. Enligt Skogsstyrelsen visar EU-domstolens avgörande i Skydda skogen att delar av Sveriges tillämpning av artskyddsförordningen inte varit förenliga med EU-lagstiftningen. Sveriges tidigare praxis var att förbuden endast gällde om artens bevarandestatus påverkades negativt.

Vidare redovisar Skogsstyrelsen att flera domar från mark- och miljödomstolarna under det senaste året har visat att artskyddsförordningens förbud behöver tillämpas mycket strikt när det gäller skydd av fåglar och fridlysta arter. Domarna visar även att betydligt fler av de avverkningsärenden som Skogsstyrelsen handlägger där fridlysta arter riskerar att påverkas behöver hanteras enligt miljöbalken. Till exempel finns två domar från oktober 2020 samt från maj 2021 som bl.a. säger att en anmälan om avverkning är att se som en anmälan för samråd enligt miljöbalken och därför blir miljöbalken då aktuell.

Skogsstyrelsen har analyserat de nationella och EU-vägledande domarna och kommit fram till att de förändringar som dessa leder till bl.a. innebär att

- skogsägaren är skyldig att visa hänsyn till samtliga vilda fågelarter på individnivå eftersom alla vilda fåglar är fridlysta enligt artskyddsförordningen
- skogsägaren också är skyldig att ta hänsyn till en rad andra fridlysta växter och djur vid skogsbruksåtgärder
- skogsägaren inför en avverkning är skyldig att skaffa den kunskap som behövs för att inte fridlysta arter ska påverkas på ett sätt som strider mot lagen
- Skogsstyrelsen i högre utsträckning än tidigare kommer att behöva begära in kompletterande underlag och utredningar av skogsägaren när det gäller fridlysta arter som kan påverkas negativt.

Vid utskottets informationsdag den 29 mars 2022 redogjorde Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och länsstyrelserna för myndigheternas bedömning av rättsläget efter EU-domstolens avgörande i Skydda skogen. Skogsstyrelsen anförde att de strikta förbuden i dagens artskyddsförordning innebär att markägaren vid avverkning under häckningstid behöver ha koll på alla fågelbon så att ingen individ dödas och att detta gäller för alla fågelarter. Naturvårdsverket framhöll att domen i Skydda skogen innebär att det finns ett

individskydd för arter som omfattas av art- och habitatdirektivet. Myndigheten bedömer dock att domen inte innebär någon ändring av rättsläget för fåglar när det gäller individskydd. För fåglar gäller därmed fortfarande tidigare praxis enligt Klinthagens domen. Myndigheten bedömer därför att fåglar inte har något individskydd i nuläget. Länsstyrelserna framhöll att deras bild är att artskyddet som praxis tillämpats med en hantering av fåglar på populationsnivå (gynnsam bevarandestatus) och inte på individnivå. Vid informationsdagen framgick vidare att samtal om artskyddet pågår mellan Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och länsstyrelserna.

Vid utskottets informationstillfälle den 5 april 2022 lämnade Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF, Bird Life Sverige, LRF, Skogsindustrierna, Jordägarna, Södra Skogsägarna, Mellanskog och Norra Skogsägarna information med anledning av utskottsinitiativen.

Naturskyddsföreningen anförde att en förordningsändring som delar upp förbudsbestämmelserna på fåglar och livsmiljöarter inte löser problemen och att Artskyddsutredningen innehåller förslag på tydligt regelverk som klarar EU-rätten, liksom även förslag om nya former för ersättning till markägare. Organisationen framhöll även vikten av att ha ett förebyggande system och att skogsbruket måste anpassas till de arter och livsmiljöer som finns i skogen.

Även Världsnaturfonden WWF framhöll vikten av att ha ett förebyggande system, att en ändring i 4 § artskyddsförordningen inte löser artskyddsproblematiken och att Artskyddsutredningen bör tas vidare till en proposition.

Bird Life Sverige framhöll behovet av generella regler som innebär att det svenska skogsbruket verkligen blir hållbart ur ett biologiskt perspektiv. Organisationen anförde vidare att det redan finns verktyg för hållbart skogsbruk i form av vägledningar och prioriterade fågelarter men att den frivillighet som präglat skogsbruket inte räcker till för att vi ska leva upp till kraven som ställs både i naturvårdsdirektiv och i riksdagsbeslut. Det behövs enligt organisationen starka och tydliga incitament som gör det ekonomiskt lönsamt att gynna biologisk mångfald.

LRF anförde att genomförandet av fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet bör delas upp, att det bör förtydligas att hänsynen till nationella fridlysta arter inte ska påverka pågående markanvändning i skogsbruket, att formellt skydd eller naturvårdsavtal ska erbjudas skogsägaren vid förbud mot avverkning, att flexibla skyddsformer bör införas och att det bör tydliggöras att staten har ett ansvar för att utreda förekomsten av arter.

Skogsindustrierna anförde att de nationella fridlysningsbestämmelserna och 12 kap. 6 § miljöbalken inte bör gälla för pågående markanvändning. Vidare framhöll Skogsindustrierna att förbuden när det gäller fåglar i artskyddsförordningen tydligare bör följa ordalydelsen i naturvårdsdirektiven och att artskyddsförordningen bör ändras så att inskränkningar i pågående markanvändning ger rätt till ersättning. Skogsindustrierna framhöll vidare att det är bättre att ha ett system med skogsbruksplaner m.m. i stället för att skydda områden som kanske har små naturvärden.

Jordägarna framhöll att artskyddet är ett angeläget allmänt intresse och att det kan tillgodoses genom förebyggande arbete. Jordägarna framhöll vidare att det bör tydliggöras att samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken inte ska omfatta pågående markanvändning under skogsvårdslagen, att skyddet för pågående markanvändning ska respekteras och att Artskyddsutredningens förslag om att markägare ska ersättas för rättegångskostnader kopplade till processer för att få ersättning av staten ska genomföras.

Södra Skogsägarna, Mellanskog och Norra Skogsägarna framhöll att de länge arbetat med gemensamma målbilder som arbetats fram tillsammans med Skogsstyrelsen, där de utgår från hänsyn, frivilliga avsättningar och certifiering för att bedriva naturvårdsarbetet. De anförde vidare att det nu råder en omfattande osäkerhet bland skogsägarna, att passivitet i frågan riskerar att bli mycket kostsamt både för den enskilde och för samhället och att utredningsansvaret inte kan vara lika omfattande för den enskilda skogsägaren som vid tillståndspliktig verksamhet.

Pågående arbete

Artskyddsutredningen

Riksdagen riktade i april 2018, på utskottets förslag, ett tillkännagivande till regeringen om att en översyn av artskyddsförordningen bör göras för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker (bet. 2017/18:MJU17). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Som en del av januariavtalet beslutade regeringen i maj 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över artskyddsförordningen (dir. 2020:58). Översynen ska säkerställa ett regelverk som effektivt och rättssäkert kan skydda hotade arter och är tydligt gentemot markägare om när man har rätt till ersättning. Det ska även säkerställas att markägare får ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och nyttjanderätten i den utsträckning de har rätt till. Utredningen tog namnet Artskyddsutredningen (M 2020:03). Uppdraget redovisades den 14 maj 2021 i betänkandet Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51).

Utredningen föreslår bl.a. vissa förändringar av fridlysningsreglerna. Enligt utredningen finns det med anledning av fridlysningsreglernas ingripande natur, deras komplexitet och behovet av förarbeten sammantaget skäl att lyfta dessa regler från förordningsnivå till 8 kap. miljöbalken. Utredningens förslag innebär att de nationella fridlysningsreglerna mer eller mindre oförändrade förs in i 8 kap. miljöbalken. Utredningen föreslår vidare att regeringen ska göra en översyn av de arter som ska vara nationellt fridlysta.

När det gäller fridlysningsbestämmelser som följer av naturvårdsdirektiven redovisar utredningen att Sverige är EU-rättsligt förpliktat att genomföra det skydd som följer av direktiven. Direktivens fridlysningsbestämmelser är i dag genomförda i artskyddsförordningen. Utredningen framhåller här bl.a. att artskyddsförordningen ger ett något mer omfattande skydd för fåglar än vad som krävs av fågeldirektivets fridlysningsregler. Utredningen framhåller

vidare att det är viktigt att notera att fridlysningsbestämmelserna som omfattar vilda fåglar och arter enligt art- och habitatdirektivet gäller fullt ut enligt den nuvarande artskyddsförordningen och kan tillämpas i enlighet med EU-domstolens praxis. För en direktivkonform tillämpning krävs inga ändringar i lag utan ändringar i praxis, och den praxisförändring som följer av avgörandet i Skydda skogen har redan påbörjats. Eftersom utredningsdirektiven tydligt angett att utredningens förslag måste vara förenliga med Sveriges unionsrättsliga åtaganden har utredningen, sedan EU-domstolens dom i Skydda skogen meddelades, inte sett något större utrymme för att förändra reglerna. Utredningens förslag innebär därmed vissa justeringar och förtydliganden men inte någon nämnvärd förändring.

Utredningen har valt att lägga förslagen som rör fridlysningsreglerna så nära direktivens ordalydelse som möjligt, men med beaktande av hur begreppen har tolkats i EU-domstolens praxis. Utredningen föreslår att de olika naturvårdsdirektiven ska regleras i separata bestämmelser för att tydliggöra reglerna och göra det enklare att tolka och bedöma hur praxis från EU-domstolen ska påverka tillämpningen av enskilda regler.

Utredningen föreslår därför att det i 8 kap. miljöbalken ska införas regler som genomför fågeldirektivets artikel 5. Dessa ska delas upp så att det tydligt framgår vad de olika leden i fågeldirektivets artikel 5 innebär för svenska förhållanden. Enligt utredningens förslag ska det i 8 kap. miljöbalken även införas regler som genomför art- och habitatdirektivets artikel 12. Också dessa ska delas upp så att det tydligt framgår vad de olika leden i direktivets artikel 12 innebär för svenska förhållanden.

Utredningen framhåller vidare att det är svårt att i fågeldirektivet urskilja och tolka exakt vilket skydd som minst föreskrivs och på vilket sätt detta skydd skulle vara lägre än det skydd som föreskrivs i art- och habitatdirektivet. Domstolen förklarade i Skydda skogen att fågeldirektivets tillämpningsområde omfattar samtliga fågelarter som naturligt förekommer inom medlemsstaternas europeiska territorium. Vidare utgår art- och habitatdirektivet från referensvärden kopplade till gynnsam bevarandestatus. Så är inte fallet med fågeldirektivet. Fågelpopulationer kan variera mycket från år till år. Uppföljning och rapportering av fågelpopulationers status måste därför göras genom jämförelser av trender på kort och lång sikt. Begreppet gynnsam bevarandestatus är därför inte ett användbart begrepp vad gäller fåglar.

I betänkandet redovisas vidare att befintlig lagstiftning lägger ett tungt ansvar på markägare och verksamhetsutövare när det gäller kunskapsunderlag. För att markägare och andra verksamhetsutövare ska kunna ta den hänsyn som lagen kräver till fridlysta arter och deras behov, samt ha en möjlighet att förebygga påverkan på dessa arter, behöver det finnas lätt tillgänglig, samlad information om arterna och deras behov. Utredningen föreslår därför ett antal uppdrag till olika myndigheter för att sammanställa information. Myndigheterna ska bl.a. ta fram tydlig och samlad information om samtliga fridlysta arter enligt följande:

- vilka arter som är fridlysta enligt fågeldirektivet och som förekommer i Sverige
- vilka arter som är fridlysta enligt art- och habitatdirektivet och som förekommer i Sverige
- vilka arter som är nationellt fridlysta i Sverige
- bevarandestatus för de fridlysta arterna enligt SLU Artdatabankens rödlista 2020
- skäl för fridlysning för respektive art
- översiktlig beskrivning av respektive arts ekologi, vad arten behöver för att överleva samt vad som kan utgöra hot.

Enligt utredningen bör god kännedom om arter och biologisk mångfald på den egna fastigheten medföra att det är enklare att ta hänsyn på ett relevant sätt, t.ex. vid avverkning eller andra åtgärder i skogen.

Utredningen bedömer vidare att det är viktigt att information som behövs för att arbeta proaktivt med biologisk mångfald inom areella näringar och andra verksamheter tas fram ur ett användarperspektiv, så att den blir praktiskt tillämpbar. Ett sätt kan vara att ta fram råd och riktlinjer för olika naturmiljöer och branscher i syfte att gynna biologisk mångfald. Utredningen föreslår därför följande uppdrag:

- Naturvårdsverket får i uppdrag att i samverkan med berörda myndigheter ta fram råd och riktlinjer för hänsynskrävande livsmiljöer på land, inklusive vad som kan skada arter som är beroende av livsmiljöerna samt vilken skötsel eller vilka åtgärder som kan behövas för att gynna sådana livsmiljöer och arter som är fridlysta, hotade eller regionalt prioriterade.
- Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att i samverkan med övriga berörda myndigheter ta fram motsvarande råd och riktlinjer för hänsynskrävande livsmiljöer i vatten.
- Naturvårdsverket får i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter sammanställa information om de positiva åtgärder som görs för hänsynskrävande naturmiljöer och arter som är fridlysta, hotade eller regionalt prioriterade.
- Naturvårdsverket får i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter och andra aktörer sammanställa information om effekter från olika verksamheter och åtgärder på hänsynskrävande naturmiljöer och arter som är fridlysta, hotade eller regionalt prioriterade. Sammanställningen ska även omfatta en kvalitativ och kvantitativ analys av effekterna.
- Naturvårdsverket får i uppdrag att ta fram och på sin webbplats göra tillgänglig tydlig, samlad information om vad fridlysning, rödlistning, Cites-listning m.fl. begrepp som gäller biologisk mångfald, innebär och vad som skiljer de olika begreppen åt.

Uppdragen syftar till att göra det möjligt att på ett relativt enkelt sätt få del av den information och den kunskap som i dag finns samlad, vilket kommer att göra det lättare för markägaren att hämta in nödvändig kunskap. God

kännedom om arter och biologisk mångfald på den egna fastigheten bör också medföra att det är enklare att ta hänsyn på ett relevant sätt, t.ex. vid avverkning eller andra åtgärder i skogen. Konsekvensen bör bli att ett bättre underlag kan tas fram till en lägre kostnad för markägarna än om var och en av dessa också behöver söka efter den övergripande och grundläggande informationen.

Utredningen föreslår vidare att länsstyrelserna ska ta fram ett livsmiljöunderlag som ska uppdateras vart femte år. Livsmiljöunderlaget ska omfatta livsmiljöer för fridlysta, hotade eller regionalt prioriterade arter. Syftet med livsmiljöunderlagen är att bidra med ett planerings- och beslutsunderlag så att åtgärder eller verksamheter inte vidtas eller kommer till stånd i strid med förbuden i 8 kap. miljöbalken. Därigenom kan förutsättningar skapas för att uppnå kontinuerlig ekologisk funktion för samtliga fridlysta arter.

Livsmiljöunderlagen syftar till en proaktiv tillämpning av fridlysningsbestämmelserna och till att få en bättre överblick vad gäller såväl arter och livsmiljöer som aktiviteter som kan utgöra ett hot mot arterna samt hur hotet kan undanröjas eller minimeras. Det handlar om:

- behovet av att bevara de berörda arterna
- vilka åtgärder som äger rum och kan förutses äga rum i ett område
- om åtgärderna kan utföras på ett sätt som inte åsidosätter förbuden i artikel 12.1 a–c i art- och habitatdirektivet
- ekonomiska, sociala och kulturella behov samt regionala och lokala särdrag.

Enligt utredningens förslag ska livsmiljöunderlaget

- innehålla en sammanfattande redogörelse för de av länsstyrelsen kända förhållandena i fråga om artskyddet och de fridlysta, hotade eller regionalt prioriterade arternas behov i länet
- innehålla en redogörelse för vilka befintliga verksamheter som man vet utgör ett hot mot dessa arter inom länet samt hur dessa påverkar arterna
- analysera brister i landskapet och identifiera de förstärkningsåtgärder som behövs i form av ny- eller återskapade strukturer och livsmiljöer. Behov av tillkommande områdesskydd ska analyseras av berörda myndigheter och tillföras underlaget, även vid uppdateringar
- innehålla en redogörelse för vilka brister som finns i kunskapsunderlaget.

Vidare föreslår utredningen, i syfte att skydda de livsmiljöer som behövs för att bevara fridlysta arter, att en ny grund ska införas för inrättande av biotopskydd. Ett sådant biotopskyddsområde ska omfatta minst 5 hektar och inkludera den skyddszon och utvecklingsmark som behövs för att livsmiljön ska bibehålla sin ekologiska funktion för de fridlysta arter som området avser att bevara. Ersättning ska då betalas ut enligt de bestämmelser som gäller vid inrättande av sådant områdesskydd.

Vidare anförs att om det inom pågående markanvändning beslutas om förbud med stöd av fridlysningsreglerna, om det inte finns möjlighet till dispens och om det av någon anledning inte är lämpligt att inrätta biotopskydd

kan det vara så att man befinner sig i gråzonen mellan vardagslandskap och känsligt område. Utredningen föreslår att länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen i sådana fall på statens vägnar ska försöka träffa en uppgörelse med sakägare som gör anspråk på ersättning, enligt en bestämmelse som utredningen föreslår ska införas i artskyddsförordningen, med förebild i förordningen om områdesskydd. Sådana uppgörelser kan vara aktuella även om det inte handlar om förbud. Utgångspunkten ska vara att försöka träffa en uppgörelse om någon form av naturvårdsavtal som båda parter är nöjda med. Viktigt här är att när ersättningen bestäms i avtalet får ersättning inte betalas ut för sådant som följer av lag.

Om det inte är lämpligt att inrätta ett biotopskyddsområde, och parterna inte kan enas om ett naturvårdsavtal, ska de i uppgörelsen i stället fokusera på att enas om vilken ersättning som ska ges. Inte heller här ska ersättning ges för att markägaren eller innehavaren av särskild rätt följer lagen. I och med förhandlingsmöjligheten kan dock andra ersättningsformer än pengar också diskuteras, t.ex. ersättningsmark.

Om myndigheten inte finner det lämpligt att bilda ett biotopskyddsområde och parterna inte kan enas, vare sig om naturvårdsavtal eller om ersättning, eller om markägaren eller innehavaren av särskild rätt anser att ställda hänsynskrav går utöver vad som är rimligt enligt en avvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken, och att ersättning ska ges trots att det inte är fråga om förbud, återstår det för markägaren att stämma staten. Regler för hur detta ska ske finns i 31 kap. 13 § miljöbalken och det ska göras inom ett år från det att beslutet om nekad dispens vann laga kraft.

För att förstärka markägarens möjlighet till rättslig prövning föreslår utredningen att bestämmelsen i 25 kap. 6 § miljöbalken, som ger domstolen möjlighet att frånga rättegångsbalkens huvudregel om att förlorande part ska ersätta motparten för dennes rättegångskostnader, ska ändras så att domstolen alltid ska använda miljöbalkens särreglering i sådana mål, förutsatt att markägaren eller innehavaren av särskild rätt haft skälig anledning att få sin sak prövad.

Utredningen anför att mänskliga aktiviteter och fridlysta arter behöver kunna existera inom samma område i vardagslandskapet i syfte att åstadkomma ett levande skogsbruk, där de skogspolitiska målen om produktion och miljö jämsställs. Enligt utredningen är en effekt av förslagen att det tydliggörs i vilken utsträckning biotopskyddsområden bör bildas till skydd för arter i känsliga miljöer, när naturvårdsavtal kan vara lämpligare samt i vilka situationer markägaren eller innehavaren av särskild rätt behöver tillämpa sina kunskaper och använda rätt metod i rätt område, också med hänsyn till arterna. Ersättningsmodellen ökar på så sätt chansen för ett avvägt skydd för fridlysta arter som inte blir mer långtgående än vad som krävs för att uppnå miljömålen, och med bibehållen balans mellan när staten bör ha kostnadsansvaret (för områden med behov av säkerställande och i viss utsträckning för känsliga miljöer) och när ansvaret bör ligga på markägaren eller innehavaren av särskild rätt (vardagslandskapet).

Betänkandet har remissbehandlats och bereds vidare inom Regeringskansliet.

Skogsutredningen 2019

Regeringen beslutade den 18 juli 2019 (dir. 2019:46) att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att undersöka möjligheterna och lämna förslag på åtgärder för stärkt äganderätt till skog, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av skogsmark samt hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi, den s.k. Skogsutredningen 2019. Den 30 november 2020 presenterade Skogsutredningen 2019 betänkandet Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73). Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet.

Utredningen lämnar bl.a. förslag om hur kunskapsunderlag om naturvärden ska tas fram och hanteras. Utredningen bedömer att skogsägare har ett ansvar för kunskap enligt både skogsvårdslagen och miljöbalken. Det är i många fall svårt att skilja på när respektive lags kunskapskrav ska tillämpas av myndigheter. Det finns behov av att förtydliga vilket krav på kunskap som finns för markägaren. Kopplingen mellan miljöbalkens samrådsbestämmelser och skogsvårdslagen bör upphävas för att tydliggöra vilken lag som ska tillämpas för olika åtgärder.

Utredningen föreslår att skogsägarens ansvar för kunskap enligt miljöbalken preciseras genom att ett kunskapskrav förs in i skogsvårdslagen. Bestämmelsen innebär att markägaren ska ha den kunskap som behövs för att följa de krav på hänsyn till natur- och kulturmiljövårdens intressen som följer av skogsvårdslagen. Bestämmelsen innebär inte en utvidgning av ansvaret för kunskap jämfört med i dag. Krav på kunskap och därmed utredning om åtgärdens påverkan på miljön ska endast ställas i den utsträckning det kan anses rimligt.

Kravet innebär att markägaren på förhand ska skaffa sig kunskap om natur- och kulturmiljövärden i det område där skogsbruksåtgärden ska vidtas. Markägaren ska även kunna visa att de krav som följer av föreskrifter meddelade enligt 30 § skogsvårdslagen följs.

I fråga om förnygringsavverkning preciseras kravet på kunskap på så sätt att markägaren ska kartlägga de natur- och kulturmiljövärden som berörs av åtgärden och bedöma hur åtgärden påverkar dessa värden samt ange vilken hänsyn som måste tas till dessa värden. Till underrättelsen om avverkning ska bifogas en karta/kartsnitt där de natur- och kulturmiljövärden som berörs av åtgärden framgår. I underrättelsen ska även markägaren redogöra för vilken hänsyn som ska tas till dessa värden.

Skogsstyrelsen kan förelägga om komplettering av underrättelser som inte uppfyller lagens krav.

Regleringen medför ingen ändring i fråga om miljöbalkens krav för de skogsbruksåtgärder som omfattas av samrådsplikt enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Utredningen föreslår vidare att bestämmelsen i 6 § första stycket förordningen om anmälan för samråd upphävs. Det innebär att en underrättelse till Skogsstyrelsen om avverkning, uttag av skogsbränsle eller skyddsdikning därmed inte längre utgör en anmälan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Markägaren kommer själv att behöva bedöma om åtgärden omfattas av samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken eller inte.

Skogsstyrelsen bör i samråd med Naturvårdsverket ta fram en vägledning och allmänna råd om när samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken ska ske för åtgärder i skog.

Utredningen lämnar även förslag om rätt till ersättning när det gäller fjällnära skog. Utredningen föreslår att det ska framgå av skogsvårdslagen att skogsbruk är pågående markanvändning även i den fjällnära regionen, vilket innebär att alla inskränkningar i brukanderätten ska ersättas. Ersättningsreglerna föreslås även föras över från miljöbalken till skogsvårdslagen. Skogsstyrelsen ska därför besluta om ersättning redan i samband med beslutet om nekat tillstånd till avverkning. Därmed garanteras markägare rätt till ersättning för den inskränkning som beslutet medför. Det kommer inte att krävas att markägaren som i dag stämmer staten i domstol för att få sin ersättning om någon överenskommelse inte kan nås med Skogsstyrelsen. Med den föreslagna ordningen kan i stället Skogsstyrelsens beslut överklagas om markägaren inte är nöjd.

Utredningen anför att det mest ändamålsenliga är att överklagade frågor om tillstånd till avverkning i fjällnära skog och därtill hörande ersättningsfrågor hanteras av förvaltningsrätten. Skogsstyrelsen har det primära utredningsansvaret både vad gäller de omständigheter som motiverar beslutet och för värdering av skadan som beslutet innebär. En markägare har möjlighet att föra bevisning även i förvaltningsrätten vid oenighet i ersättningsfrågan. Rättssäkerheten bedöms kunna upprätthållas på ett motsvarande sätt som i dag, även om ersättningsfrågan flyttas över till förvaltningsprocessen.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet. Vissa av utredningens förslag har presenterats i proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund. Den 31 mars 2022 beslutade regeringen vidare om proposition 2021/22:207 Tydligare bestämmelser om ersättning vid avslag på ansökningar om tillstånd till avverkning i fjällnära skog. I propositionen lämnar regeringen bl.a. förslag som syftar till att tydliggöra bestämmelserna om rätt till ersättning vid avslag på ansökningar om tillstånd till avverkning i fjällnära skog eller vid tillståndsbeslut med långtgående villkor. Bland annat införs en presumtion om att pågående markanvändning är skogsbruk vid prövning av rätten till ersättning när det gäller produktiv skogsmark i fjällnära skog. För att ersättning ska lämnas krävs att den

pågående markanvändningen inom den berörda delen av en fastighet avsevärt försvåras.

Aviserade åtgärder

Regeringen har uppgett till utskottet att den arbetar med artskyddsfrågorna för att säkra ett hållbart skogsbruk som också tar hänsyn till artskyddet. Regeringen har presenterat tre olika planerade åtgärder för ett hållbart skogsbruk:

1. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska få i uppdrag att ta fram vägledning och strategier för hur skogsbruk ska kunna fortsätta att bedrivas med hänsyn både till verksamhetens ekonomi och till det lagstiftade kravet på naturskydd. Det ska undanröja den osäkerhet som finns om vilka krav och vilken lagstiftning som ska gälla för markägare.
2. Artskyddsförordningen ska ändras. Artskyddsbestämmelserna i fågel-direktivet och art- och habitatdirektivet ska införlivas var för sig i artskyddsförordningen så som de uttrycks i respektive EU-direktiv.
3. En översyn av miljöbalken i relevanta delar ska genomföras.

Uppdrag om hållbart skogsbruk

Regeringen gav den 13 april 2022 Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att göra följande:

- Ta fram strategier och arbets sätt för förebyggande åtgärder för artskydd i skogen
- Revidera och besluta om myndigheternas befintliga gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket. De gemensamma riktlinjerna ska också innehålla en ansvarsfördelning för kunskapsinhämtning i ärenden.
- Underlätta för skogsägare och verksamhetsutövare genom att fortsätta utveckla befintliga vägledningar om lämplig hänsyn till fridlysta arter och deras livsmiljöer vid skogsbruksåtgärder.
- Föra en dialog med länsstyrelser och andra relevanta myndigheter, representanter för skogsägare, skogsnäring, miljöorganisationer och andra berörda vid genomförande av uppdraget.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 september 2023.

Motionerna

Motionärerna i kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 56 anför att artskyddsförordningen behöver omarbetas och inte gå längre än motsvarande EU-direktiv. Motionärerna anför att förordningstexten bör gås igenom så att den inte på någon punkt överimplementerar bakomliggande EU-direktiv.

På ett liknande sätt anförs i kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 72 att en justering av artskyddsförordningen bör inbegripa att kraven i förordningen inte modifieras strängare än de krav som ställts i det ursprungliga EU-direktivet.

Utskottets ställningstagande

Skogsstyrelsen aviserade i februari 2022 vissa förändringar i myndighetens arbete med anledning av bl.a. EU-domstolens avgörande Skydda skogen. Dessa förändringar innebär bl.a. att Skogsstyrelsen lägger ett betydligt större ansvar än tidigare på skogsägaren. Skogsägaren behöver t.ex. ta hänsyn till samtliga vilda fågelarter på individnivå, eftersom alla vilda fåglar är fridlysta enligt artskyddsförordningen. Skogsägaren behöver även ta hänsyn till en rad andra fridlysta växter och djur vid skogsbruksåtgärder.

Med Skogsstyrelsens nya arbetssätt läggs ett stort ansvar på skogsägaren att inför en avverkning skaffa den kunskap som behövs för att inte fridlysta arter ska påverkas på ett sätt som strider mot artskyddet. Skogsstyrelsen har i många fall krävt att omfattande inventeringar och undersökningar görs av skogsägare som lämnat in avverkningsanmälningar. Dessa krav innebär höga kostnader och en stor administrativ börda för den enskilda skogsägaren. Det kan även leda till långa handläggningstider och till stor osäkerhet om prövningens omfattning. De negativa konsekvenserna av Skogsstyrelsens nya arbetssätt blir betydande för det svenska skogsbruket. Regeringen måste därför skyndsamt vidta åtgärder.

Artskyddsutredningen föreslog i sitt betänkande att de olika naturvårdsdirektiven i nu aktuellt avseende ska regleras i separata bestämmelser för att tydliggöra regelverket och göra det enklare att tolka och bedöma hur praxis från EU-domstolen påverkar dess tillämpning. Utskottet stöder detta förslag och välkomnar att regeringen har aviserat att den avser att genomföra dessa förändringar av artskyddsförordningen. Problemen för skogsägarna är dock akuta och utskottet betonar därför att regeringen snarast möjligt måste genomföra de utlovade förändringarna.

Vidare har MÖD uttalat att en åtgärd ska bedömas som tillåten och dispens ges om en tillämpning av de nationella fridlysningsbestämmelserna skulle innebära att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av en fastighet. Detta ställningstagande behöver tydligt regleras i författningstext. Regeringen bör därför förtydliga att nationellt fridlysta arter inte ska kunna avsevärt försvåra pågående markanvändning.

Utskottet anser vidare att ett långtgående utredningskrav riktat mot skogsägaren inte är förenligt med den svenska skogspolitiska modellen, som bygger på dialog och samverkan. Det kan också slå hårt mot den enskilda skogsägaren. Regeringen bör därför tydligt reglera att det i detta sammanhang är staten som har ansvaret för att utreda förekomsten av skyddade arter.

Äganderätten är en grundläggande rättighet i samhället som innebär att den enskildes egendom ska vara tryggad. Det är dock inte en absolut rättighet, utan

inskränkningar får göras om det krävs för att tillgodose allmänna intressen. Det är viktigt att säkerställa att skogsägare får kompensation om det i samband med en avverkningsanmälan sker inskränkningar i ägande- eller brukanderätten med hänvisning till artskyddet. Regeringen bör därför förtydliga att markägaren vid olika former av brukandeförbud ska erbjudas formellt skydd eller naturvårdsavtal. Därigenom tillförsäkras den enskilda skogsägaren ersättning för den inskränkning i ägande- och brukanderätten som brukandeförbudet innebär.

Med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om artskydd och skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.

Motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkande 56 och 2021/22:3880 (KD) yrkande 72 rör genomförandet av naturvårdsdirektiven i artskydds-förordningen och får anses delvis tillgodosedda genom det föreslagna tillkännagivandet. Motionerna avstyrks därmed.

Det internationella arbetet för biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU och om biologisk mångfald i Arktis.

Jämför reservation 4 (M), 5 (SD), 6 (C), 7 (V), 8 (MP) och 9 (SD).

Motionerna

Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU

Enligt kommittémotion 2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 13 bör regeringen i internationella sammanhang vara pådrivande för att bevara biologisk mångfald och i förhandlingar om det nya ramverket för konventionen om biologisk mångfald driva på för mer ambitiösa och konkreta mål fram till 2030. Motionärerna framhåller att det behövs mer ambitiösa och konkreta mål för att stärka arbetet för biologisk mångfald på fler platser på jorden.

I kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 54 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige internationellt inte ska ingå avtal som kan leda till att mer skog än i dag behöver vara undantagen från skogsbruk. Motionärerna framhåller att om mer skogar skyddas helt från brukande kommer brukandets intensitet att öka i övriga skogar. Det är fel väg att gå. Ett hänsynsfullt brukande innebär att all skog blir tillgänglig för en stor artrikedom. Sverige bör därför inte underteckna internationella dokument utan att ordentliga analyser av konsekvenserna för skogsbruket presenterats.

Kristina Yngwe m.fl. (C) framhåller i kommittémotion 2021/22:3650 att hotet mot den biologiska mångfalden är akut. Att skydda värdefull natur och hotade arter är en viktig uppgift för den internationella miljöpolitiken och det är viktigt att stärka det arbete som bedrivs inom ramen för konventionen om biologisk mångfald. För att bryta den negativa utvecklingen och istället börja bevara, restaurera och återställa den biologiska mångfalden krävs ett kraftigt ökat internationellt samarbete och att fler regionala och internationella aktörer skalar upp sitt arbete. Motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om att stärka och skala upp det internationella samarbetet kring att bevara, restaurera och återställa den biologiska mångfalden regionalt och globalt (yrkande 67).

Motionärerna framhåller vidare vikten av att internationella regelverk och bindande lagstiftningar tar hänsyn till att olika regioners och länders biofysiska förutsättningar skiljer sig åt, liksom traditioner när det gäller naturvård och förvaltande av naturresurser. Uniforma lösningar med samma modeller och regelverk för samtliga regioner och länder riskerar att göra mer skada än nytta och kan sätta käppar i hjulet för de många lovvärda och effektiva insatser som redan pågår eller är under utveckling. Sverige bör därför ta en aktiv ledarroll inom EU och inom arbetet när det gäller konventionen om biologisk mångfald i syfte att säkerställa ambitiösa ramverk och mål som samtidigt tar hänsyn till olika regioners och länders biofysiska förutsättningar (yrkande 68).

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) framhåller i partimotion 2021/22:3279 att förlusten av arter och ekosystem är ett lika stort hot mot människan som klimatförändringarna. Klimatkrisen och utarmningen av den biologiska mångfalden måste mötas gemensamt och med intensifierad kraft både nationellt och globalt. De kommande internationella överläggningarna inom konventionen om biologisk mångfald måste sikta på ett hållbart och rättvist brukande av våra naturresurser inom naturens gränser. Sverige bör därför på den globala arenan och inom EU verka för

- tydliga målsättningar för att uppnå hållbara produktions- och konsumtionsmönster som stärker den biologiska mångfalden, minskar det globala ekologiska fotavtrycket samt fördelar miljöutrymmet rättvist (yrkande 1)
- ett globalt ramverk för biologisk mångfald med bindande och uppföljningsbara mål som konkretiseras i nationella strategier med krav på åiterrapportering (yrkande 2)
- säkerställande av att offentliga och privata finansiella medel bidrar till att bevara och stärka den biologiska mångfalden (yrkande 3)
- ett globalt ramverk för biologisk mångfald som stärker kopplingarna mellan skydd av biologisk mångfald och mänskliga rättigheter genom att erkänna och respektera den nyckelroll som urfolk och lokalbefolkningar har för att motverka förlusten av biologisk mångfald samt deras rättigheter till mark, territorier och resurser (yrkande 4)

- tillämpning av grundläggande principer för deltagande, miljömässig och social rättvisa samt mänskliga rättigheter vid såväl exploatering som skydd och restaurering av naturområden (yrkande 5)
- tillgodoseende av låginkomstländers behov av finansiering och kapacitet för att bevara biologisk mångfald samt framtagande av ett kvantitativt finansiellt resursmål liknande det som finns för Parisavtalet (yrkande 6).

I motion 2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1 anförs att Sverige ska vara en stark röst i EU för skydd av skogar såväl på hemmaplan som över planeten. Motionärerna framhåller att världens regnskogar är hem för hälften av alla djur- och växtarter på jorden samtidigt som de binder stora mängder koldioxid.

Biologisk mångfald i Arktis

I kommittémotion 2021/22:2553 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 3 anförs att miljön i Arktis är unik och behöver bevaras, när det gäller både natur och djurliv. Motionärerna framhåller särskilt vikten av biologisk mångfald men anför att det samtidigt är viktigt att beakta möjligheten att kombinera ekonomisk verksamhet i Arktis, såsom utvinning av dess naturresurser med ett långsiktigt miljötänkande. Arktis unika miljö måste beaktas och konkreta åtgärder behöver vidtas för att förhindra en rovdrift som kan skada miljön.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU

Den mellanstatliga plattformen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, Ipbes) är en internationell plattform för biologisk mångfald som tar fram kunskapsrapporter och relevanta verktyg och metoder för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Ipbes huvuduppgift är att göra helhetsbedömningar av tillståndet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. I maj 2019 presenterade Ipbes den första övergripande rapporten om tillståndet för världens biologiska mångfald och ekosystemtjänster: The Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Service. Enligt rapporten är ca 1 miljon arter, både växter och djur, i dag utrotningshotade och många riskerar att försvinna inom ett årtionde. Enligt rapporten är det dock inte för sent att agera, men det måste ske nu och på alla nivåer – lokalt, regionalt och globalt.

Mellanstatliga panelen för klimatförändringar (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) är FN:s mellanstatliga klimatpanel som sammanställer det rådande vetenskapliga kunskapsläget om klimatförändringar, konsekvenser, sårbarhet och möjliga lösningar. Den 4 april 2022 presenterade IPCC rapporten Klimat i förändring 2022 – Att begränsa klimatförändringen. Den utvärderar kunskapsläget när det gäller vetenskapliga, tekniska, miljömässiga, ekonomiska och sociala aspekter i fråga om begränsning av

klimatförändringen. Rapporten visar hur utsläppen utvecklats under de senaste årtiondena och möjligt åtgärder för att minska utsläppen. Det handlar om bl.a. investeringar i solkraft, vindkraft, effektivisering, bevarande av ekosystem och minskade metanutsläpp.

Internationella naturvårdsunionen (IUCN) ansvarar för den globala listningen av utrotningshotade och rödlistade arter och har tagit initiativ till internationella konventioner och överenskommelser för biologisk mångfald. Sveriges arbete inom IUCN leds av nationalkommittén där Miljödepartementet är ordförande och flera organisationer är medlemmar. Regeringen inledde ett utökat samarbete med IUCN i samband med FN:s havskonferens 2017 och har bidragit med ekonomiskt stöd till IUCN:s havsmiljöarbete, särskilt med fokus på klimatförändringarnas effekter på havet. Sverige har även gått in som finansiell part i Blue Action Fund, en fond som Tyskland tog initiativ till i samband med FN:s havskonferens och som arbetar med att främja hållbar förvaltning av marina områden i utvecklingsländer och därmed bidrar till bevarande och ökat skydd av ekosystem.

Den globala konventionen om biologisk mångfald undertecknades vid FN:s konferens om miljö- och utveckling i Rio 1992 och trädde i kraft den 29 december 1993. Sverige är part till konventionen sedan 1993. Konventionen har tre huvudsyften:

1. bevarande av den biologiska mångfalden
2. hållbart nyttjande och hållbar användning av biodiversitetens beståndsdelar
3. en rättvis och jämlik fördelning av de fördelar som kommer av användningen av genetiska resurser.

Medlemsländerna i konventionen har partsmöten vartannat år. Vid det tionde partsmötet i Nagoya 2010 antogs en strategisk plan för biologisk mångfald. Den strategiska planen innehåller en vision om biologisk mångfald till 2050 och en övergripande målsättning om åtgärder för att hejda den globala förlusten av biologisk mångfald så att ekosystemen ska vara resilienta och producera nödvändiga ekosystemtjänster till 2020. Planen innehåller fem strategiska mål och 20 övergripande delmål, de s.k. Aichimålen. Målen gäller på global nivå och utgör politiska åtaganden av de fördragsslutande parternas regeringar. Den strategiska planen består således av både ambitioner om resultat på global nivå och ett flexibelt ramverk där Aichimålen ingår. Utifrån ramverket ska parterna upprätta nationella och regionala mål som ska bidra till att resultatet på global nivå nås. De nationella målen ska tas fram med beaktande av nationella behov och prioriteringar

Aichimålen handlar om att minska den direkta påverkan på och förbättra situationen för den biologiska mångfalden och att öka nyttan av ekosystemtjänster för alla. De 20 delmålen har organiserats under fem strategiska mål som handlar om att

1. angripa de underliggande orsakerna till förlusten av biologisk mångfald genom att sprida kunskaper och värderingar och skapa rätt styrnings- och planeringsverktyg i samhället
2. reducera de faktorer som leder till att den biologiska mångfalden minskar och verka för en hållbar användning av olika naturresurser
3. förbättra den biologiska mångfalden genom att säkerställa ekosystem, arter och genetisk variation bl.a. genom att skydda landområden
4. öka nyttan av den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna bl.a. genom bevarande och restaurering av ekosystem
5. förbättra genomförandet av planen bl.a. genom ett brett deltagande.

Förhandlingar pågår för att ta fram ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald inom ramen för konventionen om biologisk mångfald för perioden efter 2020 som ska ersätta de nuvarande Aichimålen. Frågan skulle ha behandlats vid det 15:e partsmötet 2020 som dock sköts upp på grund av coronapandemin och kommer att genomföras i Kunming i Kina, under tredje kvartalet 2022. Ambitionen för den nya planen är mål som är mer mätbara än tidigare samt att tydligare koppla dem till de globala hållbarhetsmålen inom Agenda 2030.

Vägledande för regeringens arbete inom ramen för konventionen om biologisk mångfald är följande:

- Världens länder måste samarbeta för att hejda förlusten av biologisk mångfald och ekosystemtjänster.
- Fattigdomsbekämpning och biologisk mångfald hänger ihop; när ekosystemtjänster förstörs eller överutnyttjas drabbas svaga grupper som är direkt beroende av biologisk mångfald först.
- Stärkta rättigheter för kvinnor är en kritisk faktor för tryggad livsmedelsförsörjning.
- Bevarandet av naturen och säkrandet av ekosystemtjänsterna bidrar till klimatarbetet.
- De mineral som behövs för att producera batterier tas fram varsamt med minsta möjliga negativa påverkan på den biologiska mångfalden.
- En demokratisk förvaltning präglad av rättssäkerhet, transparens och tillgänglighet säkrar både företags och enskilda personers rättigheter till naturresurserna.

I arbetet med att ta fram ett nytt ramverk inom konventionen om biologisk mångfald driver regeringen på för att

- nuvarande strategiska plan ersätts med ett ambitiöst ramverk
- delmål om biologisk mångfald kopplas till klimat och hälsa
- mål som huvudregel ska vara mätbara och tidsbundna
- det nya ramverket blir inkluderande så att alla samhällsaktörer, exempelvis civilsamhällesorganisationer och näringsliv, upplever att de kan bidra till att nå målen

- det nya ramverket både ger draghjälp till och får draghjälp från genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

Sverige undertecknade i januari 2020 en avsiktsdeklaration från Storbritannien om att 30 procent av internationellt vatten ska skyddas till 2030. Syftet med deklarationen var dels att vara ett förslag i arbetet med det nya ramverket inom konventionen om biologisk mångfald, dels att bidra till processen att upprätta ett instrument för att skydda biologisk mångfald bortom nationell jurisdiktion inom FN:s havsrättskonvention.

Sverige har även anslutit sig till en global koalition för skydd av biologisk mångfald (High Ambition Coalition for Nature and People) som består av drygt 60 länder som vill öka ambitionerna i det globala ramverket för biologisk mångfald. Koalitionen vill se fastställda globala mål för 30 procents skydd av land och hav och ett ramverk för genomförande av målen och främjad användning av naturbaserade lösningar i klimatarbetet.

Resolutionen Agenda 2030 för hållbar utveckling (A/RES/70/1) antogs vid FN:s toppmöte den 25 september 2015. Agendan är en handlingsplan med mål för en omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välståndet. Världens länder har åtagit sig att fram till 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid, att utrota fattigdom och hunger överallt, att bekämpa ojämlikheter inom och mellan länder, att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen, att se till att alla ska kunna åtnjuta de mänskliga rättigheterna, att främja jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt, att göra ansträngningar för att nå dem som är utsatta först samt att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Agenda 2030 genomsyras av ett rättighetsperspektiv som säkrar alla individers politiska och medborgerliga rättigheter liksom de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Detta kommer till uttryck i den centrala principen att ingen ska lämnas utanför.

Agendans mål och delmål är integrerade och omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Jämställdhet och partnerskap ska integreras i samtliga mål. Mål 15 handlar om att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, främja ett hållbart brukande av skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen och hejda förlusten av biologisk mångfald.

Kommissionen presenterade i december 2019 en tillväxtstrategi som syftar till att ställa om EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi, den gröna given (COM(2019) 640). Den gröna given innehåller även ett avsnitt om bevarande och återställande av ekosystem och biologisk mångfald. Där läggs fast en princip om att all EU-politik ska bidra till att bevara och restaurera Europas naturkapital. Vidare framgår att EU avser att spela en nyckelroll vid nästkommande partskonferens för konventionen om biologisk mångfald.

Kommissionen presenterade i maj 2020, som en del av den gröna given, en strategi för biologisk mångfald (COM(2020) 380). Strategin avser bl.a. att beskriva EU:s ståndpunkt inför den 15:e partskonferensen inom konventionen om biologisk mångfald, med globala mål för skydd av biologisk mångfald och åtaganden för att ta itu med de viktigaste orsakerna till förlust av biologisk mångfald i EU, med stöd av mätbara mål som inriktas på de allvarligaste orsakerna till förlust av biologisk mångfald.

I strategin för biologisk mångfald uttalas att minst 30 procent av landytan och minst 30 procent av havet bör skyddas i EU. Som ett led i detta anges i strategin att minst en tredjedel av detta, dvs. 10 procent av EU:s landyta och 10 procent av EU:s hav, bör vara strikt skyddade, vilket är i linje med den föreslagna globala ambitionsnivån. I meddelandet anförts vidare att det som ett led i fokuset på strikt skydd kommer att vara avgörande att definiera, kartlägga och strikt skydda alla återstående urskogar och naturskogar i EU. Medlemsstaterna kommer att ha ansvaret för att utse dessa ytterligare skyddade och strikt skyddade områden. Dessa utsedda områden bör antingen ingå i Natura 2000-nätverket eller i nationella skyddssystem. Alla skyddade områden måste ha tydligt definierade bevarandemål och bevarandeåtgärder. I meddelandet anges att kommissionen, i samarbete med medlemsstaterna och Europeiska miljöbyrån (EEA), kommer att lägga fram kriterier för att identifiera och utse ytterligare områden, inklusive definitionen av strikt skydd och kriterier för lämplig förvaltningsplanering. Kommissionen kommer samtidigt att ange hur andra effektiva arealbaserade bevarandeåtgärder och förgröning av städer kan bidra till att uppnå målen.

Kommissionen framhåller vidare i meddelandet skogarnas betydelse för den biologiska mångfalden och deras betydelse för rekreation och lärande om naturen. Utöver att strikt skydda EU:s återstående urskogar och naturskogar måste EU se till att skogarna får en bättre kvalitet och stärkt motståndskraft och ökar i omfattning, så att de kan stå emot bränder, torka, skadedjursangrepp, sjukdomar och andra hot som sannolikt kommer att öka till följd av klimatförändringarna. Kommissionen anför vidare att handelspolitiken kommer att aktivt stödja och vara en del av den ekologiska omställningen. Kommissionen kommer att säkerställa ett fullt genomförande och upprätthållande av bestämmelserna om biologisk mångfald i alla handelsavtal, inklusive genom EU:s nyinrättade funktion med en ansvarig för efterlevnaden av handelsavtal. Kommissionen kommer att bli bättre på att utvärdera handelsavtalens inverkan på biologisk mångfald och kommer om det behövs att tillämpa uppföljningsåtgärder för att stärka bestämmelserna i befintliga och nya avtal. Kommissionen aviserar också att den kommer att lägga fram ett lagstiftningsförslag och andra åtgärdsförslag för att minimera utsläppet på EU-marknaden av produkter som är förknippade med avskogning eller skogsförstörelse och främja import och värdekedjor som är skogsvänliga.

Utskottet överlade den 15 oktober 2020 med regeringen om strategin för biologisk mångfald (prot. 2020/21:6). I den ståndpunkt som presenterades anförde regeringen bl.a. följande:

Regeringen stödjer att kommissionen har tagit fram en strategi för biologisk mångfald för 2030 som en del av den gröna given och att miljö- och klimatfrågorna prioriteras högt under den nya kommissionens mandatperiod. Regeringen anser att det är positivt att kommissionen tar ett helhetsgrepp och att den har sökt att uppnå synergier med andra initiativ som omfattas av den gröna given och gemensamma mål med strategin ”från-jord-till-bord”. Regeringen anser det viktigt att strategierna på ett samstämmt sätt bidrar till den gröna given övergripande målsättning och att kunskapsbasen stärks. Regeringen välkomnar på ett övergripande plan kommissionens ambition i strategin för biologisk mångfald till 2030. Strategins förslag behöver åtföljas av konsekvensanalyser för EU. Konsekvenserna för Sverige behöver också analyseras. När reglering behövs på EU-nivå är det viktigt att ta hänsyn till att kostnadseffektiviteten för specifika åtgärder kan skilja sig åt mellan medlemsstater och beroende på när i tiden de genomförs. Regeringen anser att det är viktigt att strategin för biologisk mångfald beaktar även ekonomiska och sociala hållbarhetsaspekter. Regeringen instämmer i att covid-19 pandemin har höjt medvetenheten om kopplingarna mellan vår egen hälsa och ekosystemens hälsotillstånd. En rik biologisk mångfald och dess välfungerande ekosystemtjänster bidrar till välfärd, ekonomi och hälsa. När våra samhällen ska återhämta sig är det nödvändigt att beakta både skydd och nyttjande av naturen, detta också för att stärka motståndskraften inför framtida kriser. Regeringen välkomnar att de fem främsta orsakerna bakom förlusten av biologisk mångfald adresseras och att strategin omfattar åtgärder för sektorer med stor påverkan på biologisk mångfald. Regeringen välkomnar att strategin tydliggör synergier mellan klimatfrågan och biologisk mångfald och bedömer det angeläget att bland olika kostnadseffektiva lösningar även nyttja naturbaserade lösningar i syfte att använda potentialen i biologisk mångfald.

— — —

Det är viktigt att EU visar ledarskap i post-2020 förhandlingarna om ett nytt globalt ramverk för FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD), genom att själv åta sig ambitiösa mål för bevarande av biologisk mångfald. Dessa mål bör nås på EU-nivå. Sverige har undertecknat en avsiktsdeklaration om ett globalt mål om att 30 % av världshaven ska skyddas till 2030. Regeringen anser att principerna för kommissionens siffersatta mål om skydd av landmiljö behöver klarläggas. Regeringen ska stödja kommissionens arbete med att skapa en ökad samsyn och vägledning till vad som menas med skydd och strikt skydd samt hur andra effektiva arealbaserade bevarandeåtgärder kan bidra till att uppnå målen. Regeringen har en tydlig ambition att bevara skyddsvärda skogar antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar.

Det konstaterades vid sammanträdet att det fanns stöd för regeringens ståndpunkt. Ledamöterna från Sverigedemokraterna anmälde en avvikande ståndpunkt.

Den 16 oktober 2020 godkände rådet slutsatser om strategin (11829/20). I rådsslutsatserna ställde sig rådet bakom målen i strategin och målen om skydd och återställande av natur, för att den biologiska mångfalden ska kunna återhämta sig. Rådet välkomnade målet att skapa ett sammanhängande nätverk av väl förvaltade skyddade områden och att skydda minst 30 procent av EU:s landyta och 30 procent av dess havsområden. Rådet betonade att detta är ett mål som ska uppnås gemensamt av medlemsländerna där varje medlemsland deltar i den gemensamma insatsen samtidigt som hänsyn tas till nationella

förhållanden. Detta nätverk bör bygga på Natura 2000 och kompletteras med ytterligare områden som utses av medlemsländerna. Rådet underströk att man i den nya europeiska styrningsramen för biologisk mångfald måste respektera subsidiaritetsprincipen och att alla relevanta förslag bör utarbetas och utvecklas i samarbete med medlemsländerna. Rådet bekräftade EU:s beslutsamhet att föregå med gott exempel när det gäller att hantera den globala krisen för biologisk mångfald och i fråga om att utarbeta en ambitiös ny global FN-ram för biologisk mångfald i samband FN:s konferens om biologisk mångfald 2021.

Sedan 2003 finns inom EU en handlingsplan för skogslagstiftningens efterlevnad, styrelseformer och handel (Flegt)³. Handlingsplanen omfattar olaglig avverkning och därmed sammanhängande handel. Ett viktigt inslag i handlingsplanen är ett frivilligt system för att säkerställa att endast lagligt avverkat timmer importerats till EU från de länder som samtycker till att delta i systemet. EU:s interna rättsliga ram för detta system är förordningen om skogslagstiftningens efterlevnad samt förvaltning av och handel med skog (Flegt-förordningen).⁴ En annan viktig del av handlingsplanen är EU:s timmerförordning⁵ som innehåller ett förbud mot att släppa ut timmer från olaglig avverkning, eller trävaror från sådant timmer, på EU-marknaden och som fastställer vissa skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer på EU-marknaden.

Den 17 november 2021 presenterade kommissionen sitt förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om utsläppande på unionens marknad och export från unionen av vissa råvaror och produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse och om upphävande av förordning (EU) nr 995/2010 (COM(2021) 706).

Det övergripande syftet med förslaget är att begränsa avskogning och skogsförstörelse som orsakas av konsumtion och produktion i EU. Detta förväntas i sin tur minska utsläppen av växthusgaser och förlusten av biologisk mångfald på global nivå. Förslaget syftar därför till att minimera konsumtionen av produkter från leveranskedjor som är förknippade med avskogning eller skogsförstörelse och öka efterfrågan på och handeln med lagliga och ”avskogningsfria” råvaror och produkter i EU. Kommissionen anför att avskogning och skogsförstörelse sker i en alarmerande takt, vilket förvärrar klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald. Den största orsaken till avskogning och skogsförstörelse är att mer skogsmark tas i anspråk som jordbruksmark för att producera råvaror som nötkreatur, trä, palmolja, soja, kakao eller kaffe. Världens växande befolkning och ökande efterfrågan på jordbruksprodukter, särskilt av animaliskt ursprung, förväntas leda till ökad

³ Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – Skogslagstiftningens efterlevnad, styrelseformer och handel (FLEGT) – Förslag till en handlingsplan för EU (COM(2003) 251 slutlig).

⁴ Rådets förordning (EG) nr 2173/2005 av den 20 december 2005 om upprättande av ett system med Flegtlicenser för import av timmer till Europeiska gemenskapen.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 995/2010 av den 20 oktober 2010 om fastställande av skyldigheter för verksamhetsutövare som släpper ut timmer och trävaror på marknaden.

efterfrågan på jordbruksmark och ytterligare belastning på skogarna, samtidigt som förändrade klimatmönster påverkar livsmedelsproduktionen. Därför behövs en omställning till hållbar produktion som inte leder till ytterligare avskogning och skogsförstörelse. EU är en stor konsument av råvaror som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse och saknar specifika och ändamålsenliga regler för att minska sitt bidrag till dessa fenomen.

Utskottet hade vid sitt sammanträde den 1 februari 2022 en överläggning med regeringen om förslaget. Regeringen lämnade följande ståndpunkt vid överläggningen:

I många delar av världen finns utmaningar med ohållbar markanvändning med avskogning och utarmning av skogar som resultat. Regeringen välkomnar att miljö- och klimatfrågorna prioriteras högt av kommissionen. Regeringen anser att ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart jord- och skogsbruk är av stor betydelse för ett hållbart samhälle. Regeringen anser att begreppet ”avskogning” har särskilt stor betydelse för att nå lagstiftningens syfte. Det är den globala avskogningen som är det centrala problemet att hantera och fokus bör därför ligga där.

Regeringen avser verka för att det slutliga regelverket är förenligt med det nationella självbestämmandet i skogliga frågor och att det inte riskerar att kringskära möjligheterna att utforma en kostnadseffektiv politik. Även eventuell delegering av bestämmanderätt till kommissionen bör beakta dessa utgångspunkter.

För regeringen är det prioriterat att de slutliga åtgärderna bedöms förenliga med WTO-regelverket och att de är proportionerliga, icke-diskriminerande och minimalt handelsstörande. Förordningens påverkan på handel och produktflöden behöver därför analyseras vidare.

Ledamöterna från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna, Liberalerna och Miljöpartiet anmälde avvikande ståndpunkter. Regeringen åtog sig vid överläggningen att återkomma till EU-nämnden med en förtydligande sammanfattande skrivning i enlighet med vad som efterfrågades i den avvikande ståndpunkten från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna.

Vid EU-nämndens sammanträde den 18 februari 2022 samrådde landsbygdsminister Anna-Caren Säterberg med nämnden inför rådets möte den 21 februari 2022 (prot. 2021/22:23). Regeringen gjorde inför sammanträdet följande tillägg till den ståndpunkt som lämnats i miljö- och jordbruksutskottet:

Regeringen anser dock att detaljreglering av hållbart skogsbruk på EU-nivån ska undvikas och att enbart nödvändiga och tydliga definitioner och koncept bör finnas med i lagstiftningen. I den nuvarande utformningen bedömer regeringen att de föreslagna definitionerna av ”utarmning av skogar” och ”hållbara avverkningsförfaranden” innebär en detaljreglering, är otydliga och skulle ge upphov till godtyckliga bedömningar som riskerar att leda till svårigheter i genomförandet, och därmed bör omformuleras eller utgå.

Det konstaterades vid sammanträdet att det fanns stöd för regeringens inriktning. Ledamöterna från Vänsterpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet anmälde avvikande ståndpunkter.

Kommissionens förslag hänvisades den 19 januari 2022 till miljö- och jordbruksutskottet för subsidiaritetskontroll. På utskottets förslag lämnade riksdagen ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande med följande lydelse (utl. 2021/22:MJU19, rskr. 2021/22:183):

Riksdagen har prövat om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om utsläppande på unionens marknad och export från unionen av vissa råvaror och produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse och om upphävande av förordning (EU) nr 995/2010 (COM(2021) 706) är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Riksdagen anser att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen och att förslaget inriktning medför en detaljreglering av nationellt skogsbruk.

Skälen till riksdagens bedömning är följande. Riksdagen ser ett behov av att definitionerna som berör skog och skogsbruk utformas med beaktande av subsidiaritetsprincipen. Begreppet ”avskogningsfri” har särskilt stor betydelse för att nå lagstiftningens syfte. Den globala avskogningen är det centrala problemet som kommissionen bör adressera. I förslaget finns definitioner så som ”hållbar avverkning” och ”skogsförstörelse”, vilket inkluderar en inriktning att ”stora kalavverkningar minimeras”. Sammantaget bedöms definitionerna och förslagens inriktning i sin nuvarande utformning medföra en detaljreglering av nationellt skogsbruk som inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Nationellt skogsbruk regleras bäst på nationell nivå. Det är angeläget att det slutliga regelverket är förenligt med det nationella självbestämmandet i skogliga frågor och att det inte riskerar att kringskära möjligheterna att utforma en kostnadseffektiv politik. Det inkluderar även delegering av bestämmanderätt till kommissionen.

När det gäller den biologiska mångfalden och skogen kan särskilt noteras Aichimål 5, 7 och 11:

- Mål 5: Till 2020 ska förlusttakten för alla naturliga livsmiljöer, inklusive skogar, minst ha halverats och där så är möjligt ha sänkts till nära noll, och förstörelsen och fragmenteringen ska ha minskat avsevärt.
- Mål 7: Senast 2020 ska områden som används för jordbruk, vattenbruk och skogsbruk förvaltas på ett hållbart sätt så att biologisk mångfald bevaras.
- Mål 11: År 2020 är minst 17 procent av alla land- och sötvattensområden samt 10 procent av kust- och havsområden, särskilt områden av särskild betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, bevarade genom effektivt och rättvist förvaltade, ekologiskt representativa och väl förbundna system av reservat och andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder, som också är väl integrerade i omgivande landskap.

Vidare kan noteras att delmål 15.2 inom Agenda 2030 handlar om att främja hållbart skogsbruk, stoppa avskogningen och återställa utarmade skogar. Till 2020 ska genomförandet av hållbart brukande av alla typer av skogar främjas, avskogningen stoppas, utarmade skogar återställas och ny- och återbeskogningen kraftigt öka i hela världen.

Regeringen beslutade den 18 juli 2019 (dir. 2019:46) att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att undersöka möjligheterna till och lämna förslag på

åtgärder för stärkt äganderätt till skog, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av skogsmark samt hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi, den s.k. Skogsutredningen 2019. Den 30 november 2020 presenterade Skogsutredningen 2019 betänkandet Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73). När det gäller frågan om internationella åtaganden anförde utredningen att Sveriges internationella åtaganden enligt konventionen om biologisk mångfald och EU-rättsliga åtaganden enligt art- och habitatdirektivet har analyserats i betänkandet. Utredningen framhåller att de internationella åtagandena lämnar stort handlingsutrymme för staten att tolka sina förpliktelser. Det finns inte alltid någon konkret vägledning i hur åtagandena i alla delar ska tolkas. I betänkandet föreslås därför att regeringen beslutar vad Sveriges internationella åtaganden innebär och ställer upp ett långsiktigt mål för hur dessa åtaganden ska uppfyllas i skogen. Regeringens beslut bör även innehålla ett tydligt ställningstagande om vilka arealer och vilka skogstyper som bör avsättas för naturvård, för att på kort, respektive lång sikt bidra till uppfyllandet av Sveriges internationella åtaganden och nationella mål om biologisk mångfald. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Utskottet behandlade i betänkande 2020/21:MJU16 ett yrkande motsvarande det som framställs i motion 2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1. Utskottet konstaterade då att det framgår av kommissionens strategi för biologisk mångfald att frågan om skydd för skogar är prioriterad för kommissionen och att det pågår ett arbete när det gäller handelsavtalens inverkan på den biologiska mångfalden. Utskottet noterar särskilt att kommissionen har aviserat ett lagstiftningsförslag i syfte att dels minimera utsläppande på EU-marknaden av produkter som är förknippade med avskogning eller skogsförstörelse, dels främja import och värdekedjor som är skogsvänliga. Därmed ansåg utskottet att motionen kunde lämnas utan åtgärd.

Utskottet behandlade även i betänkande 2021/22:MJU20 frågan om avskogning. Utskottet uttalade då följande:

Utskottet välkomnar att kommissionen uppmärksammat frågan om avskogning och skogsförstörelse. Kommissionens förslag syftar bl.a. till att minska förlusten av biologisk mångfald på global nivå. Det är ett internationellt problem som kan motivera åtgärder även på den europeiska marknaden. Som framgått av utskottets subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till förordning om avskogning och skogsförstörelse ser dock utskottet flera problem med förslaget när det gäller frågan om nationellt självbestämmande. Det är angeläget att det slutliga regelverket är förenligt med det nationella självbestämmandet i skogliga frågor och att det inte riskerar att kringskära möjligheterna att utforma en kostnads-effektiv politik.

Biologisk mångfald i Arktis

Regeringen redogjorde i skrivelse 2020/21:7 för Sveriges strategi för den arktiska regionen. Skrivelsen syftar till att lyfta fram vad som är regeringens mål och huvudprioriteringar i förhållande till den arktiska regionen och ange den politiska inriktningen för det fortsatta arbetet med Arktis inom sex tematiska områden: internationell samverkan, säkerhet och stabilitet, klimat och miljö, polarforskning, hållbar ekonomisk utveckling och näringslivs-intressen samt tryggande av goda levnadsvillkor.

Regeringen anför i skrivelsen att Sverige vill verka för att den biologiska mångfalden bevaras i enlighet med målen i konventionen om biologisk mångfald. Regeringen kommer att verka för att den biologiska mångfalden i Arktis bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt och att känsliga områden samt områden med höga natur- och kulturvärden i arktiska miljöer ges adekvat skydd. Vidare avser regeringen att verka för ett långsiktigt och hållbart förvaltande av våtmarker och marina ekosystem i Arktis. Regeringen uppger i skrivelsen att Sverige kommer att fokusera på insatser som bidrar till resultat inom framför allt tre områden: att begränsa uppvärmningen av Arktis genom en minskning av de globala utsläppen av såväl långlivade som kortlivade klimatgaser, att bevara den biologiska mångfalden i Arktis inklusive den marina miljön samt att skapa en global giftfri cirkulär ekonomi.

Miljö- och jordbruksutskottet anförde bl.a. följande i sitt yttrande till utrikesutskottet över skrivelsen (yttr. 2020/21:MJU6y):

Miljö- och jordbruksutskottet ser positivt på att regeringen har tagit fram en ny strategi för den arktiska regionen. Utskottet vill särskilt uppmärksamma att regeringen framhåller klimatarbetets betydelse och tydligt åtar sig att dels gå före i genomförandet av Parisavtalet, dels arbeta med Parisavtalet som utgångspunkt i Arktis. Detta är betydelsefullt eftersom Arktis är särskilt utsatt för klimatförändringarna och den arktiska regionen värms upp mer än dubbelt så fort som övriga jordklotet. Utskottet ser också positivt på att regeringen tydligt anger att Sverige kommer att fokusera på insatser som bidrar till att uppnå resultat inom framför allt tre områden: att begränsa uppvärmningen av Arktis genom en minskning av de globala utsläppen av såväl långlivade som kortlivade klimatgaser, att bevara den biologiska mångfalden i Arktis inklusive den marina miljön samt att skapa en global giftfri cirkulär ekonomi.

Utskottet noterar vidare att regeringen avser att verka för att känsliga områden samt områden med höga natur- och kulturvärden i arktiska miljöer ges ett adekvat skydd och att exploatering sker på ett sådant sätt att förlusten av biologisk mångfald minimeras och kompenseras. Detta arbetssätt kombinerat med regeringens åtagande att stödja arbetet inom Arktiska rådet när det gäller att skapa ett panarktiskt nätverk av marina skyddade områden är enligt utskottets bedömning viktiga utgångspunkter för att säkerställa ett förbättrat skydd av Arktis känsliga och unika miljöer. Utskottet vill också framhålla att regeringen åtar sig att verka för att Arktis ska vara en region präglad av ett välfungerande internationellt samarbete där folkrätten, inklusive havsrätten respekteras.

Utskottet ansåg mot denna bakgrund att utrikesutskottet borde avstyrka bl.a. ett motionsyrkande som motsvarade det som nu framställts i kommittémotion

2021/22:2553 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 3. Utrikesutskottet delade denna bedömning och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2020/21:UU6, rskr. 2020/21:217).

Kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik presenterade den 13 oktober 2021 ett gemensamt meddelande om EU:s strategi för Arktis – Ett starkare EU-engagemang för ett fredligt, hållbart och välmående Arktis (JOIN(2021) 27). Meddelandet innehåller förslag till både kortsiktiga och långsiktiga strategiska mål för politikområden där utvecklingen i Arktis är av betydelse för EU. Meddelandet innehåller 30 konkreta åtgärder inom ramen för de tre angivna strategiska prioriteringarna för EU:s förhållande till Arktis:

- bevara säkerheten och stabiliteten i Arktis genom upprätthållandet av internationellt samarbete kring arktiska frågor
- bemöta klimatförändringar och deras konsekvenser på flera plan och åberopa skydd av den arktiska miljön
- hållbar utveckling i och omkring Arktis, med fokus på urfolk, kvinnor och unga.

I strategin slår EU fast att klimatförändringarna innebär det mest omfattande hotet mot Arktis och dess känsliga natur. Det är en internationell angelägenhet som kräver en global respons. Kommissionen framhåller sambandet mellan klimatförändringarna och den biologiska mångfalden och anför att EU vill samarbeta regionalt och multilateralt för att tackla den globala, gränsöverskridande klimatkrisen och arbeta för biologisk mångfald med anpassning och resiliens. Bakgrunden till förslaget är att Sverige, tillsammans med Finland och Danmark, har varit pådrivande för en uppdatering av EU:s Arktisstrategi från 2016. Den nya strategin innebär ett förstärkt EU-engagemang i Arktis i enlighet med tidigare prioriteringar och har ett tydligare aktörsfokus. EU:s lagförslag inom ramen för den europeiska gröna given är också en central del för EU:s engagemang för Arktis.

I faktrapromemoria 2021/22:FPM15 Meddelande om EU:s strategi för Arktis välkomnar regeringen meddelandet och anför att den på ett övergripande sätt ligger väl i linje med den svenska Arktisstrategin från 2020. Regeringen välkomnar vidare att strategin adresserar den påverkan som klimatförändringarna har på Arktis miljö och invånare och att den gröna given ges en central roll i strategin. Regeringen välkomnar även den övergripande inriktning som EU stakar ut i strategin kopplat till klimatförändringarna och miljötillståndet i Arktis. Regeringen ställer sig bakom EU:s ställningstagande att nya globala avtal med tydliga åtgärder och mekanismer för skydd av marina miljöer utanför nationell jurisdiktion är nödvändigt för att möjliggöra ett effektivt och långsiktigt skydd av den biologiska mångfalden. Regeringen välkomnar vidare att meddelandet framhåller vikten av att olja, kol och gas stannar i marken. Regeringen noterar att EU-institutionerna uppger att EU kommer att inleda en dialog om ett multilateralt bindande åtagande om stopp för nya utvinningsprojekt när det gäller fossila bränslen i Arktis. Vidare

välkomnar regeringen att EU avser att bidra till en hållbar grön, blå och digital omställning i Arktis och till skapandet av gröna jobb i den arktiska regionen. Regeringen ser positivt på att samtliga relevanta principer till skydd för miljön och den biologiska mångfalden i haven inkluderas i arbetet med Arktis.

Utskottets ställningstagande

Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU

Situationen för den biologiska mångfalden på global nivå är allvarlig. Som framgår av Ipbes rapport är det dock ännu inte för sent att agera, men det måste ske nu och på alla nivåer: lokalt, regionalt och globalt. De pågående förhandlingarna om det nya ramverket inom konventionen om biologisk mångfald är av avgörande betydelse för det fortsatta arbetet med dessa frågor. Utskottet ser därför positivt på regeringens initiativ i samband med förhandlingarna. Bland annat har Sverige undertecknat en avsiktsdeklaration om skydd av vatten och anslutit sig till den globala koalitionen för skydd av biologisk mångfald som vill öka ambitionerna i det globala ramverket. Utskottet välkomnar regeringens prioriteringar i förhandlingsarbetet och noterar särskilt att regeringen bl.a. driver på för ett ambitiöst ramverk som är inkluderande och har mätbara och tidsbundna mål.

När det gäller frågan om Sveriges internationella åtaganden i skogen noterar utskottet vidare att det uppdrag som Skogsutredningen 2019 redovisat även omfattade frågan om hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi. Betänkandet har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet.

När det gäller frågan om avskogning välkomnar utskottet att kommissionen uppmärksammat frågan om avskogning och skogsförstörelse. Som framgått av utskottets subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till förordning om avskogning och skogsförstörelse ser dock utskottet flera problem med detta förslag när det gäller frågan om nationellt självbestämmande. Som utskottet tidigare framhållit är det angeläget att det slutliga regelverket är förenligt med det nationella självbestämmandet i skogliga frågor. Utskottet har även överlagt med regeringen om förslaget och kommer att fortsätta att följa denna fråga noggrant.

Utskottet finner mot bakgrund av det som anförts ovan inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkande 54, 2021/22:3279 (V) yrkandena 1–6, 2021/22:3438 (M) yrkande 13, 2021/22:3650 (C) yrkandena 67 och 68 och 2021/22:4069 (MP) yrkande 1.

Biologisk mångfald i Arktis

Utskottet välkomnar att regeringen i sin strategi för den arktiska regionen framhåller bevarandet av den biologiska mångfalden som ett av de områden som Sverige kommer att fokusera på. Utskottet noterar vidare att regeringen avser att verka för att känsliga områden samt områden med höga natur- och

kulturvärden i arktiska miljöer ges ett adekvat skydd och att exploatering sker på ett sådant sätt att förlusten av biologisk mångfald minimeras och kompenseras. Vidare konstaterar utskottet att kommissionens förslag till EU:s strategi för Arktis ligger väl i linje med den svenska Arktisstrategin. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion 2021/22:2553 (SD) yrkande 3 kan lämnas utan åtgärd.

Det nationella arbetet för biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ålgräsängar och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nationella åtgärder för biologisk mångfald, färdplaner för ökad biologisk mångfald och rödlistan.

Jämför reservation 10 (C), 11 (L), 12 (C, MP) och 13 (SD, KD) samt särskilt yttrande 5 (S).

Motionerna

Arbetet för biologisk mångfald

Nationella åtgärder för biologisk mångfald

I kommittémotion 2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 70 anförs att statliga myndigheter och kommuner i sin samhällsplanering i högre grad ska värna den biologiska mångfalden. Motionärerna framhåller att åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden måste integreras tydligare i stadsplaneringen och i kommunernas ansvar. Det ska vara en självklarhet att ytor som det offentliga förfogar över brukas och används på ett sätt som gynnar den biologiska mångfalden, exempelvis som boplatser för bin och spridningsvägar för pollinatörer.

I yrkande 74 anförs att berörda myndigheter bör fördjupa sitt samarbete med näringslivet och forskningen i syfte att lyfta in arbetet med biologisk mångfald i företagens hållbarhetsredovisningar. Motionärerna framhåller att det finns ett stort värde i att se över hur svenska företag arbetar med biologisk mångfald i sin årliga hållbarhetsredovisning. En del större bolag och koncerner har gått före och fler bör ta efter detta arbete. Det är därför angeläget att berörda myndigheter fördjupar sitt samarbete med såväl näringslivet som forskningen i syfte att förstärka och utveckla denna positiva trend.

I kommittémotion 2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att vidta åtgärder för att bevara våra ekosystem. Motionärerna framhåller att naturen och den biologiska mångfalden måste skyddas och bevaras. Vi har ett ansvar för att förvalta miljö och natur så att vi lämnar välmående ekosystem och en värld i ekologisk balans

till kommande generationer. Vi är också beroende av de ekosystemtjänster som välmående ekosystem levererar. De är en förutsättning för mycket av det vi tar för givet. Ekonomin vilar till stor del på ekosystemtjänsterna.

Färdplaner för ökad biologisk mångfald

Enligt kommittémotion 2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 73 bör regeringen verka för fler branschspecifika färdplaner för ökad biologisk mångfald. Motionärerna framhåller att det krävs att flera aktörer bidrar till arbetet med att bevara, återställa och öka den biologiska mångfalden i Sverige. Bidragen från både civilsamhället och näringslivet är på framväxt. Detta är en positiv utveckling och motionärerna vill särskilt se att kopplingen mellan näringslivet och biodiversitetsfrågan stärks och blir naturlig, som den blivit i fråga om klimatutsläppen. Ett möjligt och innovativt sätt att göra detta är att uppmuntra fler sektorer att ta fram branschspecifika färdplaner för en ökad biologisk mångfald.

Ålgräsängar

Enligt kommittémotion 2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 55 bör möjligheterna att förstärka insatserna för att anlägga och restaurera ålgräsängar längs kusterna ses över. Motionärerna framhåller att ålgräsängarna är viktiga och produktiva livsmiljöer för många arter av djur och växter men att deras ekologiska status har försämrats under många års tid. Det har utförts flera lovande pilotprojekt som visar goda resultat vad gäller att återställa ålgräsängarna och den lokala marina artrikedomen. Dessa insatser bör skalas upp och utföras i flera områden.

I kommittémotion 2021/22:3982 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 9 anförs att det krävs åtgärder för att skydda, bevara och restaurera ålgräsängarna. Motionärerna framhåller att ålgräsängar är en viktig livsmiljö för många arter samtidigt som de skyddar stränder mot erosion och minskar effekterna av övergödning och klimatförändringar.

Rödlistan

Enligt kommittémotion 2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 37 behöver arterna i rödlistans klasser och de senares definitioner ses över för att skapa ett rimligare förhållande mellan antalet arter som faktiskt dött ut i Sverige och arter som klassas som hotade i olika grad.

I kommittémotion 2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 4 anförs att rödlistan bör revideras. Klasserna i rödlistan bör tydligt återspegla sannolikheten för att arterna ska försvinna från Sverige inom en given tidsperiod för varje klass.

Kompletterande uppgifter

Arbetet för biologisk mångfald

Miljöpolitiken i Sverige utgår från miljömålssystemet som består av ett generationsmål och 16 miljökvalitetsmål som beslutats av riksdagen. Målen är styrande för allt miljöarbete som Sverige bedriver nationellt, inom EU och internationellt (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377). Generationsmålet innebär att målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) att välmående och livskraftiga ekosystem är viktiga för människans livsmiljö och inte kan tas för givna. Regeringens miljöpolitik är att nå miljömålen och att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Regeringen anför vidare att det brådskar att ställa om samhället eftersom klimatet förändras fort och många arter hotas till sin existens. Klimat- och miljöfrågorna behöver fortsätta att integreras i alla politikområden och sektorer och på alla nivåer i samhället. I den omställning som krävs för att nå miljömålen är det avgörande att alla aktörer tar sitt ansvar.

Miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv innebär att den biologiska mångfalden ska bevaras och användas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska skyddas. Arter ska leva kvar i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Varje miljökvalitetsmål har preciseringar som förtydligar målet och används i det löpande uppföljningsarbetet. En av preciseringarna av miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv rör ekosystemtjänster och resiliens och innebär att ekosystemen har förmåga att klara av störningar samt anpassa sig till förändringar, som ett ändrat klimat, så att de kan fortsätta att leverera ekosystemtjänster och bidra till att motverka klimatförändringarna och deras effekter.

När det gäller miljökvalitetsmålet redovisar regeringen i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) att Naturvårdsverket och länsstyrelserna under 2020 fortsatte sitt kommunikationsarbete om värdet av ekosystemtjänster för att uppmuntra myndigheterna att integrera ekosystemtjänster i olika verksamheter. Pollinering är en viktig ekosystemtjänst, men situationen för vilda pollinatörer är allvarlig. Under 2020 påbörjades genomförandet av regeringens särskilda satsning för att stärka förutsättningar för vilda pollinatörer. I kommunerna har 118 lokala naturvårdsprojekt fått stöd för att stärka villkoren för pollinatörer. Länsstyrelser och statliga myndigheter har tillsammans med företag och föreningar gjort en mängd insatser genom slåtter och röjningar, spridning av erfarenheter, sådd av lokala blomsorter och

framskrapning av sandmiljöer för att förbättra pollinatörernas boplatser och gynna blomrika livsmiljöer. I de nordliga länen har länsstyrelserna påbörjat mer grundläggande inventeringar för att öka kunskapen om vilda pollinatörer.

Regeringen anför vidare att uppföljningen av länsstyrelsernas regionala handlingsplaner för grön infrastruktur har visat att medvetenheten om möjligheten att värna den biologiska mångfalden i detaljplaner ökar. Inom ramen för den lokala naturvårdssatsningen (LONA) har nya våtmarksprojekt beviljats medel. Projekten bidrar bl.a. till förbättrade förutsättningar för biologisk mångfald. Cirka 45 procent av de fördelade medlen för åtgärder för värdefull natur går till skötsel av natur. Under 2020 beviljades medel för projektet Life Restored för perioden 2021–2027 från EU:s Life-fond. Syftet med projektet är att restaurera skötselkrävande naturtyper i behov av hävd inom Natura 2000-områden, vilket innebär en ökad förmåga att leverera ekosystemtjänster och funktioner för grön infrastruktur.

Regeringen framhåller vidare att naturbetesmarker hyser en stor biologisk mångfald samtidigt som de genererar ekosystemtjänster av stor betydelse för kulturarv, rekreation och andra kollektiva nyttigheter. Det pågår ett arbete med att ta fram en prioriteringsmodell för formellt skydd i odlingslandskapet. Under 2020 startades även projektet Hinder och möjligheter för att stärka kunskapen om lönsamt bete och för att öka och återuppta bete på fler naturbetesmarker.

Regeringen bedömer i budgetpropositionen att trenden är negativ och att nuvarande beslutade eller planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. Den främsta orsaken är att användandet av naturresurser inte är hållbart och att de åtgärder som genomförts inte förmår väga upp för detta. Enligt regeringen är genomförda åtgärder för att nå uppsatta miljömål kopplade till ekosystemtjänster inte tillräckliga. Regeringen bedömer att arbetssätt, kommunikation, vägledning och uppföljning kan utvecklas till att också omfatta nyttan av ekosystemtjänster och grön infrastruktur, inklusive friluftsliv, och kopplingen till den biologiska mångfalden. Även om kunskapen ökar finns fortfarande stora kunskapsbrister om var i landskapet olika ekosystemtjänster produceras, hur de kan skötas för att främja många olika ekosystemtjänster och hur dessa tjänster påverkas av planerings- och exploateringsbeslut.

Regeringen framhåller vidare att förekomsten av en grön infrastruktur där olika genotyper, arter och ekosystem finns representerade i tillräcklig omfattning och kvalitet är grundläggande. De regionala handlingsplanerna om grön infrastruktur är viktiga planerings- och beslutsunderlag i det arbetet. Enligt regeringen saknas det tillräcklig kunskap om nyttan av att arbeta utifrån ett landskapsperspektiv och ny kunskap är inte tillräckligt införlivad i arbetet med kartläggning av ekosystemtjänster. Regeringen framhåller vidare att grön infrastruktur förväntas leda till utvecklade ekologiska samband i landskapet, underlätta klimatanpassning och stärka förutsättningarna för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Ett annat av miljö kvalitetsmålen, God bebyggd miljö, innebär att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt samtidigt som en långsiktig god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Ett av etappmålen för miljö kvalitetsmålet är Integrering av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer. Etappmålet innebär att en majoritet av kommunerna senast 2025 ska ta till vara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen bl.a. följande när det gäller miljö kvalitetsmålet. Boverket har arbetat med ett nytt digitalt verktyg för ekosystemtjänster som ska bidra till bättre planering av grönområden, och ett antal kommuner har använt detta verktyg i samband med att de har tagit fram detaljplaner. Ett arbete pågår även inom ramen för Rådet för hållbara städers arbete där flera statliga myndigheter arbetar för att ta fram en nationell vägledning för grönpalnering. En handbok om grönpalnering togs fram under 2020. Boverket, Naturvårdsverket, Statens centrum för arkitektur och design (Arkdes) och flera andra aktörer genomförde under 2021 föreläsningsserier och seminarier om ekosystemtjänster. Under 2020 följde Boverket upp hur medlen från stödet för grönnare städer har använts och vilka resultat som har uppnåtts. Boverket bedömer att projekten som beviljats medel genom stödet har utgjort ett positivt bidrag till miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö och flera av dess preciseringar.

Naturvårdsverket genomförde under perioden 2014–2017 på regeringens uppdrag en kommunikationssatsning om ekosystemtjänster som innebar en strategisk samverkan med bl.a. näringslivet. Syftet med uppdraget var att öka förståelsen för den biologiska mångfaldens och ekosystemtjänsternas värden och betydelse i samhället och att i möjligaste mån bidra till att öka måluppfyllelsen för berörda miljö kvalitetsmål. Uppdraget slutredovisades i januari 2018 i rapporten Kommunikationssatsning om ekosystemtjänster (rapport 6798). Enligt Naturvårdsverket har uppdraget lett till att ett systematiskt arbete med ekosystemtjänster blivit en alltmer självklar del av verksamheter och beslut.

Naturvårdsverket redovisade i september 2020 ett regeringsuppdrag med syftet att samordna arbetet mellan myndigheter och bransch- och civilsamhällesorganisationer för att säkerställa ett aktivt deltagande i framtagandet av det nya ramverket för konventionen om biologisk mångfald (NV-05496-19). Naturvårdsverket föreslog att en särskild utredare skulle få i uppdrag att utföra ett samlat och sektorsövergripande analysarbete om incitament som kan verka negativt för biologisk mångfald. Arbetet bör innehålla flera delar, bl.a. förslag på hur analysarbetet kan stärkas vid införande, reformering eller avskaffande av potentiellt negativa incitament för biologisk mångfald.

Naturvårdsverket fick därefter i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att utifrån nämnda förslag redovisa hur ett aktivt deltagande från berörda samhällssektorer kan säkerställas vid genomförandet av det nya ramverket för konventionen om biologisk mångfald (NV-00198-21). Uppdraget redovisades den 30 september 2021. Naturvårdsverket lämnar två förslag på hur regeringen kan säkerställa ett aktivt deltagande från berörda samhällssektorer:

- att Naturvårdsverket får i uppgift att ta fram en samverkansplattform i syfte att samla, synliggöra och stödja privata och offentliga aktörers arbete när det gäller att bidra till genomförandet av det nya ramverket inom konventionen om biologisk mångfald
- att Naturvårdsverket får ett uppdrag att tillsammans med berörda myndigheter ta fram förslag på kompletterande indikatorer för de miljö kvalitetsmål som rör biologisk mångfald.

Syftet med en samverkansplattform bör vara att Naturvårdsverket genom plattformen kan samla, synliggöra och stödja aktörerna genom att

- sammanställa och beskriva olika aktörers arbete för biologisk mångfald och utifrån det identifiera goda exempel och generella lärdomar
- erbjuda möjligheter till kunskaps- och erfarenhetsutbyte genom medverkan i olika nätverk, samarbeten och projekt kring aktuella frågor
- bistå med kunskap till företag och andra aktörer som vill analysera effekt- och leverantörskedjor, utveckla metoder och produkter eller på andra sätt göra verksamheten mer förenlig med ramverket
- verka för att branschvisa färdplaner utvecklas som kan fungera mobiliserande på en sektor eller ett segment av företag.

Naturvårdsverket anför vidare att en tänkbar kompletterande uppgift inom ramen för plattformen kan vara att i begränsad skala bidra med finansiering av innovationsarbete som kan stödja eller styra företags arbete med biologisk mångfald i linje med det nya ramverket, exempelvis utvecklande av analysverktyg såsom indikatorer, mätetal, styrningsmodeller och liknande.

Naturvårdsverket fick därefter i regleringsbrevet för 2022 i uppdrag att ta fram ett förslag till nationell strategi och handlingsplan kopplat till konventionen om biologisk mångfald, med utgångspunkt i det globala ramverk till 2030 som förväntas beslutas på partsmötet i år. Uppdraget ska redovisas senast den 1 maj 2023.

När det gäller frågan om färdplaner för biologisk mångfald kan vidare noteras att Swemin, en branschorganisation för gruvor och mineral- och metallproducenter i Sverige, i november 2020 presenterade en färdplan för biologisk mångfald. Färdplanen togs fram inom ett projekt som finansierades av det strategiska innovationsprogrammet Swedish Mining Innovation som är en gemensam satsning av Vinnova, Formas och Energimyndigheten.

Ett verktyg för att driva arbetet med hållbar utveckling framåt är hållbarhetsredovisningar som bygger på att det finns ett systematiskt arbete med tydlig rapportering och uppföljning. Sedan den 1 december 2016 ska alla

företag av en viss storlek upprätta en hållbarhetsrapport med upplysningar om miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption. Rapporteringskravet bygger på EU:s s.k. ändringsdirektiv (2014/95/EU). Vid dess genomförande föreslog regeringen att rapporteringskravet skulle kopplas till de gränsvärden som definierar stora företag enligt redovisningsdirektivet (2013/34/EU). Det innebär att den svenska regleringen omfattar fler företag än ändringsdirektivet kräver. De företag som omfattas av rapporteringskravet enligt den svenska regleringen uppfyller fler än ett av följande villkor: medelantalet anställda är för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren mer än 250, balansomslutningen är för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren mer än 175 miljoner kronor och nettoomsättningen är för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren mer än 350 miljoner kronor.

I direktivet finns en uppräknig av de delar som en hållbarhetsrapport ska innehålla. I årsredovisningslagstiftningen återges motsvarande uppräknig. En hållbarhetsrapport ska innehålla de hållbarhetsupplysningar som behövs för förståelsen av företagets utveckling, ställning och resultat och konsekvenserna av verksamheten, däribland upplysningar i frågor som rör miljö, sociala förhållanden, personal, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption.

Riksdagen riktade i november 2017 på civilutskottets förslag ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör återkomma med lagförslag som innebär minskade krav på hållbarhetsrapportering för företag (bet. 2017/18:CU7, rskr. 2017/18:123). Som skäl för tillkännagivandet anförde civilutskottet följande:

Utskottet anser att hållbarhetsrapportering fyller en funktion för att öka tillgängligheten till information om företagens hållbarhetsarbete. Hållbarhetsfrågorna får därigenom en mer framträdande roll och konsumenterna och investerarna får mer information om företagen och deras utveckling. Utskottet anser dock inte att det finns skäl att i svensk lagstiftning föreskriva att fler företag ska omfattas av rapporteringskravet än vad EU-direktivet kräver. Den överreglering som har genomförts i svensk rätt leder till ökad regelbörda och ökade kostnader för företagen, vilket på sikt riskerar att försvaga den svenska konkurrenskraften. På förslag av utskottet har riksdagen ställt sig bakom ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag som i fråga om kategoriindelning i årsredovisningslagen utgår från ambitionen att minska företagets regelbörda (bet. 2015/16:CU6). De lagändringar som nyligen antagits när det gäller vilka företag som ska omfattas av kravet på hållbarhetsrapportering går i motsatt riktning mot denna ambition och medför i stället en ökning av regelbördan. Utskottet anser därför att svensk lagstiftning bör ändras och anpassas till EU-direktivets krav.

I regeringens skrivelse 2021/22:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021 anför regeringen att punkten inte är slutbehandlad och redovisar följande. Nuvarande regler om hållbarhetsrapportering trädde i kraft den 1 december 2016 och fick fullt genomslag först i samband med de årsredovisningar som offentliggjordes under 2018. De har alltså tillämpats under en relativt kort tid. Under våren 2021 presenterade kommissionen ett

förslag till ändringsdirektiv om hållbarhetsrapportering. Förslaget kan bl.a. komma att innebära en utökning av antalet företag som omfattas av krav på hållbarhetsrapportering. Ställning till vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av tillkännagivandet kan tidigast tas efter det att förhandlingarna om ändringsdirektivet har slutförts.

Det förslag till ändringsdirektiv om hållbarhetsrapportering som nämns ovan innebär att alla stora företag och alla börsnoterade företag, med undantag för noterade mikroföretag, ska upprätta en hållbarhetsrapport⁶. Det ska enligt förslaget förtydligas vilka uppgifter företagen ska lämna i hållbarhetsrapporten och det ska krävas att företagen rapporterar i enlighet med EU-standarder för hållbarhetsrapportering. Förslaget innebär vidare att hållbarhetsinformationen ska lämnas som en del av årsredovisningens förvaltningsberättelse och rapporteras in till en behörig nationell myndighet.

Regeringen har överlagt med civilutskottet om förslaget (prot. 2021/22:6) och lämnade vid överläggningen bl.a. följande ståndpunkt:

Regeringen välkomnar kommissionens förslag om ändrade regler för hållbarhetsrapportering. En förbättrad rapportering möjliggör för företagens intressenter, såsom investerare och konsumenter, att fatta välgrundade beslut. Detta kan bidra till att styra kapital till hållbara investeringar och skapa bättre förutsättningar för företag med hållbara affärsmodeller.

Att förbättra regelverken för hållbarhetsrapporteringen kan bidra till att stärka mänskliga rättigheter, demokrati, jämställdhet och rättsstatens principer. Det är också ett led i arbetet mot miljö- och klimatförändringar och för att främja rättvisa och anständiga villkor på arbetsmarknaden.

Regeringen välkomnar att det tydliggörs vilka hållbarhetsuppgifter som företagen ska lämna och att rapporteringskraven omfattar hela spektrat av hållbarhetsfaktorer, inklusive miljö och klimat, sociala frågor, bolagsstyrning, respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption och mutor. Det är vidare positivt att principen om dubbel väsentlighet ska gälla.

Det konstaterades vid sammanträdet att det fanns stöd för regeringens ståndpunkt. Ledamöterna från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Liberalerna anmälde avvikande ståndpunkter.

Kommissionen presenterade den 23 februari 2022 ett förslag till direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet.⁷ Kommissionen framhåller att företagens agerande är nyckeln till framgång i omställningen till en klimatneutral och grön ekonomi i linje med den gröna given och för att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling. Direktivet kommer att utgöra en övergripande ram som säkerställer att företagen bidrar till respekten för de mänskliga rättigheterna och miljön i sin egen verksamhet och genom sina

⁶ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2013/34/EU, direktiv 2004/109/EG, direktiv 2006/43/EG och förordning (EU) nr 537/2014 vad gäller företagens hållbarhetsrapportering (COM(2021) 189).

⁷ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om otillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 (COM(2022) 71).

värdekedjor. Detta ska ske genom att identifiera, förebygga, begränsa och åtgärda negativa konsekvenser för de mänskliga rättigheterna och miljön och genom att införa lämpliga system och åtgärder för ledning och förvaltning. Kommissionen framhåller även att förslaget har ett nära samband med förslaget om hållbarhetsrapportering och kommer att leda till synergieffekter.

Syftet med förslaget är framför allt att

- förbättra metoderna för företagsstyrning så att förfaranden för hantering och begränsning av risker och konsekvenser för mänskliga rättigheter och miljö införlivas i företagens strategier
- undvika fragmentering av kraven på tillbörlig aktsamhet på den inre marknaden och skapa rättssäkerhet för företag och berörda aktörer när det gäller förväntat agerande och ansvar
- öka företagens ansvarsskyldighet för negativa konsekvenser och säkerställa samstämmigheten mellan företagen när det gäller skyldigheterna i befintliga och planerade EU-initiativ om ansvarsfullt företagande
- förbättra tillgången till korrigering åtgärder för de som har påverkats av negativa konsekvenser för de mänskliga rättigheterna och miljön på grund av företagets agerande
- införa ett övergripande instrument med inriktning på företagets processer, inbegripet värdekedjan, som kompletterar andra åtgärder som har trätt i kraft eller föreslagits och som är direkt inriktade på vissa särskilda hållbarhetsutmaningar eller är tillämpliga i vissa specifika sektorer, främst inom unionen.

På webbplatsen sverigemiljomal.se, som drivs av Naturvårdsverket i samarbete med Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Strålsäkerhetsmyndigheten samt länsstyrelserna, finns stöd och råd om hur företag kan både bidra till miljömålen och visa sitt miljömålsarbete. Där finns bl.a. mallar för att göra en s.k. Communication on Progress som företagen kan fylla i och presentera i hållbarhetsredovisningen och vägledningsdokument för näringslivets samarbete med miljömålen som tagits fram av Regional utveckling och samverkan i miljömålssystemet (RUS). RUS har även tagit fram en vägledning för myndigheters stöd till företag i deras arbete med miljömålen och miljödimensionen i Agenda 2030.

Ålgräsängar

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att Havs- och vattenmyndigheten under 2020 genomförde en kartläggning av fysisk påverkan längs Sveriges kust som visar att grundområdena är de som är mest påverkade. Mängden bryggor, kajer och pirar har ökat med närmare 70 procent sedan 1960-talet. Under 2020 fortsatte återplanteringen av ålgräs i södra Bohuslän som en del av åtgärdsprogrammet

för ålgräsängar. I budgetpropositionen anför regeringen vidare att det för att nå miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård är viktigt att skydda och restaurera grunda kustnära områden. Restaurering av marina områden som ålgräsängar bidrar till att återskapa lekplatser och uppväxtområden för fisk samt till kolinlagring.

Miljömålsberedningen har på regeringens uppdrag tagit fram en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser (dir. 2018:44). Uppdraget redovisades den 15 januari 2021 i betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83) som nu bereds inom Regeringskansliet.

Enligt Miljömålsberedningen har två särskilda frågor genomsyrat hela arbetet med strategin: kopplingen mellan haven, klimatförändringen och havsförsurningen samt ekosystemansatsen och ekosystembaserad förvaltning. Miljömålsberedningen anför i betänkandet att fysisk exploatering som byggande av bryggor och hamnar, strandnära bebyggelse och hårdgjorda kanter, muddring, dumpning, kabeldragningar m.m. har stor inverkan på kustekosystemen, särskilt i de strandnära, grunda områdena. Miljömålsberedningen framhåller att Sveriges kust är viktig för friluftslivet men att fritidsbåtslivet ger upphov till flera olika typer av miljöpåverkan, bl.a. i form av fysiska strukturer i vatten och på land som bryggor och parkeringar. Båtar som rör sig på grunt vatten kan även ge upphov till utsläpp och direkta skador på undervattensmiljön. De kustnära ekosystemen, och i synnerhet grunda kustnära områden, är basen för stora delar av havets produktivitet. De är även utförare av ekosystemtjänster, bl.a. som uppväxtområden för flera fiskarter. Det är också där som människor gärna vistas och områdena är ekonomiskt viktiga för den kustnära turismen. Statusen i kustområdena är en bidragande orsak till att de havsanknutna miljökvalitetsmålen inte nås. Miljömålsberedningen bedömer därför att de kustnära ekosystemen behöver särskild uppmärksamhet och att det är nödvändigt med justeringar i styrningen för att nå en god miljöstatus i dessa områden. Miljömålsberedningen lämnar ett stort antal förslag i betänkandet, bl.a. följande:

- att länsstyrelserna ska få en uppgift i sin instruktion att ha ett tydligare ansvar för att samordna arbetet i länets kustvattenområden när det gäller underlag för fysisk planering och stöd till kommunerna, skydd av marina områden med andra områdesbaserade bevarandeåtgärder samt åtgärdsplanering och genomförande av åtgärder
- att länsstyrelserna ska få till uppgift att ta fram och tillhandahålla kunskapsunderlag för länets kustvattenområde
- att det för havsmiljöns skull behövs en skärpning av kraven på den fysiska planeringen för kustvattenområdet
- att kommunernas planeringsansvar för kustvattenområden specificeras så att kommunerna, också med hjälp av kunskapsunderlaget och samordningsstödet från länsstyrelserna, kan arbeta med ett helhetsperspektiv från utsjö till land i den fysiska planeringen

- att strandskyddets syfte enligt 7 kap. 13 § 2 miljöbalken, att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten, ska förtydligas så att det framgår att det också innebär att uppnå och bibehålla god miljöstatus enligt havsmiljöförordningen (2010:1341) och god ekologisk och kemisk status enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660)
- att Havs- och vattenmyndigheten får till uppgift att upprätta ett nationellt register över muddring och dumpningsärenden.

När det gäller ålgräsängar framgår det av betänkandet att ålgräs är det dominerande sjögräset i Sverige och utgör basen för mycket artrika biotoper som förser naturen och människan med viktiga ekosystemfunktioner. I norra Östersjön och Bottniska viken har kransalger och andra kärllväxter denna funktion. Ålgräs och kransalger är viktiga livsmiljöer för flera arter, t.ex. torsk, ål, abborre och gädda. Ängarna bidrar till klarare vatten samt motverkar övergödning och klimatförändringar genom att binda näring och kol i sedimentet. Ålgräs är en biotop som identifierats som skyddsvärd i flera EU-direktiv och internationella konventioner. Ålgräsängarna är samtidigt hotade ekosystem och deras utbredning har minskat de senaste 100 åren. Trots att åtgärder har vidtagits och vattenkvaliteten har förbättrats fortsätter ålgräsängarna att minska, bl.a. till följd av en fortsatt exploatering av grunda kustområden.

I Havs- och vattenmyndighetens åtgärdsprogram för ålgräsängar (rapport 2017:24) presenteras åtgärder under 2017–2021 för att förbättra bevarandestatusen för ålgräsängar i Sverige. Det långsiktiga målet med programmet är att säkra ålgräsängars viktiga ekosystemfunktioner genom att förstärka skyddet mot exploatering, förbättra miljöförhållandena för tillväxt av ålgräs samt underlätta och påskynda naturlig återhämtning av livsmiljön genom restaurering och andra åtgärder. Visionen är att ålgräsängar åter ska växa på historiska utbredningsdjup och arealer över hela sitt potentiella utbredningsområde i Sverige. I programmet identifieras följande åtgärder som krävs för att stoppa pågående förluster och möjliggöra en återhämtning av ålgräsängar runt Sveriges kuster:

- Genomför en fullständig kartering av ålgräsens utbredning i Sverige.
- Inkludera areell utbredning och djuputbredning av ålgräs i nationell och regional miljöövervakning.
- Förbättra miljöförhållandena för ålgräs genom att intensifiera arbetet med att minska näringsbelastning till havet, öka bestånden av stora rovfiskar i kustekosystemen samt minska aktiviteter som kan påverka vattenmiljön negativt såsom muddring, dumpning av muddermassor, båttrafik m.m. i närheten av ålgräsängar.
- Förbättra skyddet för ålgräs mot kustexploatering genom att uppdatera befintliga naturskydd och inrätta nya skyddade områden som inkluderar ålgräs, beakta samlad påverkan av småskalig exploatering vid prövning av ärenden samt öka tillsynen av vattenverksamhet som kan påverka ålgräsängar.

- Restaurera förlorade ålgräsängar i områden där detta är möjligt för att underlätta en naturlig återhämtning av ålgräs.
- Informera allmänhet och beslutsfattare samt utbilda personal vid mark- och miljödombstolar, handläggare av vattenärenden m.fl. om ålgräsängars betydelse, känslighet för störningar samt vad som kan göras för att minska påverkan.
- Öka kunskapen om hur klimatförändringar, landavrinning, dumpning av muddermassor, båttrafik m.m. påverkar ålgräsängar i Sverige samt utveckla nya åtgärder som kan förbättra miljön lokalt och underlätta återetablering av förlorat ålgräs.

Av Havs- och vattenmyndighetens årsredovisning för 2020 framgår att myndigheten under 2020 slutförde projektet Fysisk påverkan i svenska kustvatten (2017–2020). Myndigheten har med detta underlag som grund inlett arbetet med att ta fram en samordnad åtgärdsstrategi för att restaurera kustekosystemen. Myndigheten har även publicerat två kunskapssammanställningar om restaureringsmetoder och påverkanstryck på kustvattenmiljöer (Erfarenheter av ekologisk restaurering i kust och hav och Fysisk påverkan och biologiska effekter i kustvattenmiljön). Rapporterna är underlag dels för utveckling av en verktygslåda med metoder för ekologisk kompensation och restaurering i marin miljö, dels för en samordnad åtgärdsstrategi mot fysisk påverkan och för biologisk återställning i kustvattenmiljön. När det gäller ålgräsängar anför myndigheten att den i samverkan med länsstyrelserna har arbetat vidare med underlag och metoder för att restaurera och förvalta ålgräsängar i framför allt Västerhavet. I Östersjön har Havs- och vattenmyndigheten medfinansierat restaureringsarbete kopplat till grunda havsvikar. Myndigheten har även medfinansierat Stockholms universitets arbete med att restaurera grunda havsvikar inom projektet Levande vikar, som pågår under perioden 2020–2026.

Havs- och vattenmyndigheten presenterade 2021 ett uppdaterat åtgärdsprogram för havsmiljön⁸. En av åtgärderna i åtgärdsprogrammet är att länsstyrelserna i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten och berörda kommuner ska genomföra restaureringsåtgärder för ålgräs i Västerhavet. Åtgärden fanns med i det tidigare åtgärdsprogrammet och kommer att fortsätta under 2022–2027. I åtgärdsprogrammet anförts att sjögräsängar (exempelvis ålgräs) är ett av världens mest värdefulla ekosystem som utgör viktiga livsmiljöer för flertalet kommersiellt viktiga fisk- och kräftdjursarter. Sjögräs tar också upp näringsämnen och koldioxid ur vattnet, vilka till stor del binds i sedimentet, varför sjögräsängar ökar motståndskraften mot övergödning och växthuseffekten. De gör även att organiskt material sedimenterar, vilket ger klarare vatten. I Bohuslän har ålgräsens utbredning minskat med ca 60 procent sedan 1980-talet. Övergödning, överfiske samt kustexploatering anses vara

⁸ Marin strategi för Nordsjön och Östersjön – Åtgärdsprogram för havsmiljön 2022–2027 enligt havsmiljöförordningen (rapport 2021:20).

huvudorsaker. För att uppnå krav från EU-direktiv om god miljöstatus i dessa områden kommer troligen restaureringsåtgärder att krävas.

När det gäller genomförandet framgår att restaurering främst bör genomföras i områden där naturlig återhämtning inte är förväntad, och där restaurering är motiverad. För att ett återställningsarbete ska få effekt är det viktigt att vattenmiljöernas status i andra områden inte samtidigt försämras. Därför måste restaureringsåtgärder samordnas med insatser inom områdesskydd och tillsyn och prövning av vattenverksamheter. Förebyggande åtgärder behövs också i form av förstärkt hänsyn i prövningsärenden som rör strandskyddsdispenser.

Utskottet har tidigare behandlat frågor om restaurering av ålgräsängar i betänkande 2020/21: MJU16 då utskottet uttalade följande:

Biologisk mångfald i vattendrag och våtmarker är också viktigt för många ekosystemtjänster. Miljömålsberedningen har nyligen redovisat sitt uppdrag om en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser. Beredningens förslag är viktiga för det fortsatta arbetet med dessa frågor.

När det gäller arbetet för att främja ålgräset noterar utskottet att det i dag finns ett åtgärdsprogram för ålgräsängar. Därutöver arbetar Havs- och vattenmyndigheten med en samordnad åtgärdsstrategi för att restaurera kustekosystemen. Utskottet konstaterar att det i detta arbete ingår fler projekt om att restaurera ålgräsängar och grunda havsvikar.

Utskottet kan sammanfattningsvis konstatera att det pågår ett omfattande arbete när det gäller frågan om biologisk mångfald i vattendrag och våtmarker. Frågan omfattas även av Miljömålsberedningens bedömningar och förslag och utskottet vill inte föregripa det pågående arbetet med Miljömålsberedningens betänkande.

Rödlistan

Den svenska rödlistan är en lista över arter och deras hotstatus i Sverige. Den baseras på en ekologisk bedömning av enskilda arters risk att dö ut. Bedömningen görs utifrån internationellt vedertagna kriterier som baseras på flera olika riskfaktorer. Kriterierna har tagits fram av IUCN. Rödlistan innebär inte i sig en prioritering av vilka arter som ska beaktas inom naturvården, men utgör ett stöd för att göra dessa prioriteringar. Den kan vara till hjälp vid identifiering och prioritering av naturvårdssattningar och bidra med kunskap för att nå uppsatta miljömål. Fridlysta arter kan vara rödlistade men behöver inte vara det.

Rödlistans kriterier fokuserar på förändringar som sker just nu, förväntas ske inom den närmaste framtiden eller som skett under de senaste 10–20 åren, för långlivade organismer upp till 100 år. Rödlistan fångar inte upp mindre eller långsamma förändringar som skett under längre tid, såvida de inte resulterat i att populationerna blivit små och kraftigt fragmenterade. Rödlistan revideras vart femte år. Den senaste revideringen skedde 2020.

Rödlistan är indelad följande kategorier:

- NE – ej bedömd (not evaluated)

- NA – ej tillämplig (not applicable) vilket omfattar arter som inte är inhemska, arter med oklar taxonomi eller som är tillfälliga besökare
- LC – livskraftig (least concern) vilket omfattar arter som inte uppfyller något av kriterierna för övriga kategorier
- DD – kunskapsbrist (data deficient) vilket omfattar arter som skulle kunna hamna i vilken kategori som helst, men där det i dagsläget saknas tillräcklig kunskap för att placera dem i en specifik kategori
- NT – nära hotad (near threatened)
- VU – sårbar (vulnerable)
- EN – starkt hotad (endangered)
- CR – akut hotad (critically endangered)
- RE – nationellt utdöd (regionally extinct).

I Sverige uppskattas det totala antalet inhemska flercelliga arter till ca 60 000 arter. År 2020 bedömdes 21 740 arter, varav 4 746 klassades som rödlistade i någon av kategorierna nära hotad, sårbar, starkt hotad, akut hotad, nationellt utdöd eller kunskapsbrist. Av de rödlistade arterna bedömdes 2 249 arter som hotade i någon av kategorierna sårbar, starkt hotad eller akut hotad.

Artskyddsutredningen föreslår i sitt betänkande (SOU 2021:51) att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten och SLU Artdatabanken ta fram tydlig och samlad information om samtliga fridlysta arter bl.a. vad gäller bevarandestatusen för fridlysta arter enligt rödlistan 2020. Utredningen föreslår även att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att ta fram och på sin webbplats göra tillgänglig tydlig, samlad information om vad fridlysning, rödlistning, Cites-listning m.fl. begrepp som gäller biologisk mångfald, innebär och vad som skiljer de olika begreppen åt. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Arbetet för biologisk mångfald

Utskottet delar regeringens uppfattning att välmående och livskraftiga ekosystem är viktiga för människans livsmiljöer och inte kan tas för givet. Utskottet noterar att det pågår flera åtgärder för att bevara ekosystemtjänster. Naturvårdsverket och länsstyrelserna fortsätter sitt kommunikationsarbete för att integrera ekosystemtjänster i myndigheternas olika verksamheter och regeringen har även initierat en särskild satsning för att stärka förutsättningarna för vilda pollinatörer. De projekt som beviljats medel inom LONA bidrar även till förbättrade förutsättningar för den biologiska mångfalden. Mot bakgrund av de åtgärder som pågår anser utskottet att motion 2021/22:3981 (L) yrkande 2 i denna del kan lämnas utan åtgärd.

I den omställning som krävs för att nå miljömålen är det avgörande att alla aktörer tar sitt ansvar. Utskottet välkomnar därför det arbete som pågår för att införliva frågor om den biologiska mångfalden i samhällsplaneringen och

noterar att detta har lett till att medvetenheten om möjligheten att värna den biologiska mångfalden i detaljplaner ökar. Det har även tagits fram en handbok för grönplanering, och arbete pågår med att ta fram en nationell vägledning för grönplanering. Därmed kan motion 2021/22:3650 (C) yrkande 70 lämnas utan åtgärd.

Hållbarhetsredovisningar kan vara ett viktigt verktyg för att förbättra företagens arbete med frågor som rör den biologiska mångfalden. Utskottet noterar att kommissionen har presenterat ett förslag till ändring av regelverket för hållbarhetsrapportering. Kommissionen har därutöver nyligen presenterat ett förslag till direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet som bl.a. berör miljöfrågor. Mot bakgrund av det arbete som pågår anser utskottet inte att det finns skäl att i nuläget vidta någon åtgärd med anledning av motion 2021/22:3650 (C) yrkande 74.

Även branschvisa färdplaner kan vara ett viktigt verktyg i arbetet för den biologiska mångfalden genom att bidra till ett gemensamt engagemang för denna fråga inom olika branscher. Utskottet välkomnar därför Naturvårdsverkets förslag om en samverkansplattform som bl.a. ska verka för att branschvisa färdplaner utvecklas. Därmed anser utskottet att motion 2021/22:3650 (C) yrkande 73 om färdplaner för ökad biologisk mångfald kan lämnas utan åtgärd.

Ålgräsängar

Ålgräsängar i grunda havsvikar och kustnära havsområden är viktiga och produktiva livsmiljöer för många arter av djur och växter och fungerar som uppväxtområden för fisk. Dessvärre har deras ekologiska status försämrats under många års tid till följd av föroreningar, hårt fiske och hård exploatering av skyddsvärda områden. Samtidigt har det på senare år vidtagits ett antal lovande pilotprojekt som uppvisar goda resultat vad gäller att återställa ålgräsängar och den lokala marina artrikedomen. Dessa insatser bör skalas upp och utföras i fler områden. Möjligheterna att förstärka insatserna för att anlägga och restaurera ålgräsängar längs kusterna bör därför ses över. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2021/22:3650 (C) yrkande 55 och tillstyrker delvis motion 2021/22:3982 (L) yrkande 9.

Rödlistan

Rödlistan är ett viktigt verktyg i arbetet för biologisk mångfald. Listan kan hjälpa till med att identifiera och prioritera naturvårdssatser och även bidra med kunskap för att nå våra miljömål. När det gäller frågan om vilka arter som ska tas upp på listan konstaterar utskottet att denna bedömning görs utifrån internationellt vedertagna kriterier som har tagits fram av IUCN. Därutöver noterar utskottet att Artskyddsutredningen bl.a. har lämnat förslag om att det ska tas fram tydlig information om vad rödlistning innebär.

Utskottet anser med anledning av det nu anförda att motionerna 2021/22:2456 (SD) yrkande 37 och 2021/22:2462 (SD) yrkande 4 kan lämnas utan åtgärd.

Handel med hotade arter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om handel med hotade arter.
Jämför reservation 14 (M, C, V, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3430 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) anfördes att handeln med utrotningshotade djur omsätter mångmiljardbelopp. Motionärerna framhåller att även om huvudregeln är att alla kommersiella aktiviteter med elfenben är förbjudna finns det fortfarande undantag, trots att kriminella nätverk utnyttjar EU:s lagliga elfenbensmarknad. Sverige bör därför driva på för att EU ska motverka förekomsten av illegal handel med djur (yrkande 26). Sverige bör även driva på för att elfenbensmarknaden ska stoppas inom EU (yrkande 27).

Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) anför i kommittémotion 2021/22:4061 yrkande 14 att EU:s arbete med att bekämpa handeln med elfenben, lejontroféer och andra produkter som kommer från djur som är eller riskerar att bli utrotningshotade ska intensifieras.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Citeskonventionen reglerar internationell handel med sådana djur och växter som riskerar att utrotas på grund av internationell handel. Konventionen ger olika starkt skydd för olika arter beroende på hur hotad arten är och hur stort hot den internationella handeln innebär. Om en art är utrotningshotad kan all internationell handel med arten förbjudas. Även om arten inte hotas av utrotning för närvarande kan handeln med arten begränsas om det behövs för att förhindra att den blir utrotningshotad. Exempel på sådana begränsningar är krav på registrering av antalet exemplar av en art som förekommer i internationell handel.

De djur- och växtarter samt produkter av dessa arter som skyddas av Cites förtecknas i tre olika bilagor, beroende på hur hotad arten är på grund av handeln.

- Bilaga I listar arter som är utrotningshotade.
- Bilaga II listar arter som riskerar att bli utrotningshotade om inte handeln kontrolleras.

- Bilaga III listar arter som är utrotningshotade i ett visst land. De länder som anslutit sig till Cites är ansvariga för att genomföra konventionen nationellt.

EU:s vetenskapliga kommitté kan besluta om importrestriktioner för en viss art från ett visst land. Restriktionerna kan gälla en kortare eller längre period. För närvarande gäller importförbud bl.a. för följande arter:

- afrikansk elefant från Kamerun, Moçambique och Tanzania
- lejon från Benin, Burkina Faso, Etiopien, Kamerun samt Moçambique med undantag för Niassareservatet och angränsande Chipanje Chetu Community Conservation Area.

Artskyddsbrott innebär att man bryter mot någon av de regler som finns till skydd för vilda djur och växter. Det kan exempelvis handla om att importera, köpa eller sälja sådana arter som är skyddade enligt internationella regler, bl.a. Cites. I Sverige regleras artskyddsbrott i 29 kap. 2 b § miljöbalken och artskyddförordningen (2007:845). Inom EU styrs artskyddsbroten i första hand av rådets förordning (EG) 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem. Straffskalan i Sverige är böter eller fängelse i upp till fyra år om brottet är grovt.

Även i de globala målen för hållbar utveckling (Agenda 2030) tas tjuvjakt och handel med utrotningshotade djur och växter upp. Under mål 15, som handlar om ekosystem och biologisk mångfald, finns delmål 15.7 som handlar om att länderna bör vidta omedelbara åtgärder för att stoppa tjuvjakt på och handel med skyddade djur- och växtarter och inrikta åtgärderna på både utbudet av och efterfrågan på olagliga produkter från vilda djur och växter.

I februari 2016 presenterade kommissionen en handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter (COM(2016) 87). Handlingsplanen har tre prioriteringsområden med 32 tillhörande åtgärdsförslag. De tre prioriteringsområdena är följande:

1. att förhindra olaglig handel med vilda djur och växter och angripa själva grundorsakerna
2. att på ett effektivare sätt genomföra och kontrollera efterlevnaden av befintliga bestämmelser och bekämpa organiserad brottslighet som rör vilda djur och växter
3. att stärka det globala partnerskapet mellan ursprungs-, konsument- och transitländer mot olaglig handel med vilda djur och växter.

I oktober 2018 presenterade kommissionen en lägesrapport om genomförandet av handlingsplanen hittills (COM(2018) 711). Kommissionen anförde att stora framsteg gjorts i fråga om de flesta av de 32 åtgärderna i handlingsplanen. EU och medlemsstaterna bör dock intensifiera sina ansträngningar för att senast 2020 nå målsättningarna i handlingsplanen.

Kommissionen anförde i sitt meddelande om en strategi för biologisk mångfald för 2030 (COM(2020) 380) att den kommer att vidta ett antal

åtgärder för att få bukt med den olagliga handeln med vilda djur och växter. Denna handel bidrar enligt kommissionen till utarmning eller utrotning av arter och det är en mänsklig, ekonomisk och ekologisk plikt att sätta stopp för den. Kommissionen kommer därför att se över handlingsplanen och föreslå en ytterligare skärpning av EU:s regler för handel med elfenben. Kommissionen kommer även att undersöka möjligheterna till en översyn av direktivet om miljöbrott och överväga att stärka Europeiska byrån för bedrägeri-bekämpnings kapacitet att i samordnings- och utredningsfrågor arbeta med medlemsstater och länder utanför EU för att förhindra olaglig handel och införsel av olagliga produkter på den inre marknaden. Kommissionen anförde vidare att ett bättre skydd av de naturliga ekosystemen, förenat med ansträngningar för att minska handeln med och konsumtionen av vilda djur och växter, även kommer att bidra till att förebygga och bygga upp en motståndskraft mot möjliga framtida sjukdomar och pandemier.

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2018 Jordbruksverket i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket redovisa ett förslag till genomförande av EU:s handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter samt att föreslå ett nytt etappmål i enlighet med Agenda 2030, mål 15.7 om att stoppa tjuvjakt och illegal handel med skyddade djur och växter i Sverige. Uppdraget redovisades den 30 april 2019 i rapporten Förslag på åtgärder för ett stärkt arbete mot artskyddsbrott (rapport 2019:14). I rapporten redovisar Jordbruksverket över 20 åtgärdsförslag som bidrar till Sveriges genomförande av handlingsplanen. Under prioritering 1 i handlingsplanen (Att förhindra illegal handel med vilda djur och växter och angripa själva grundorsakerna) föreslås ökade informationsinsatser till intresseorganisationer och allmänheten samt ökade resurser för regelutformning på internationell nivå. Under prioritering 2 i handlingsplanen (Att på ett effektivare sätt genomföra och kontrollera efterlevnaden av befintliga bestämmelser och bekämpa organiserad brottslighet som rör vilda djur och växter) föreslås en översyn och uppdatering av lagstiftningen samt en utredning om möjligheterna att inrätta ett register över Cites A- och B-listade arter. Det finns även förslag som syftar till att öka berörda myndigheters kunskapsnivå och förslag som syftar till att bidra till ett effektivt informationsflöde från Jordbruksverket och Naturvårdsverket till berörda myndigheter. Under prioritering 3 i handlingsplanen (Att stärka det globala partnerskapet mellan ursprungs-, konsument- och transitländer mot illegal handel med vilda djur och växter) föreslås deltagande i internationella initiativ och aktiviteter samt att tydligare integrera arbetet med illegal handel med djur och växter i utvecklingsarbeten. När det gäller etappmål i enlighet med Agenda 2030, mål 15.7, handlar dessa förslag om en ändamålsenlig lagstiftning, kompetensutveckling samt ökad kunskap om artskyddsbrott hos allmänheten.

Artskyddsutredningens uppdrag (dir. 2020:58) omfattade bl.a. att se över de regler som gäller för handel med samt innehav och transport av hotade arter i Sverige för att identifiera hur genomförandet av Sveriges internationella

förpliktelser på området kan stramas upp och göras mer effektivt. Vid översynen skulle bl.a. Jordbruksverkets förslag som nämnts ovan övervägas.

Artskyddsutredningen föreslår bl.a. förändringar när det gäller de olika artskyddsbrotten, möjligheten att förverka Cites-exemplar, artvärdesförverkande och kravet på tillstånd för handel. Vidare föreslås att Havs- och vattenmyndigheten ska vara vetenskaplig Cites-myndighet för frågor som gäller vattenlevande arter och att Tullverket ska få ökad befogenhet när det gäller Cites-arter vid Sveriges inre gräns. Utredningen föreslår även att Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att för Sveriges räkning aktivt delta i det internationella arbetet med Citeskonventionen, både inom EU och globalt. Detta ska ske genom deltagande i arbetsgrupper och kommittéer samt gemensamma insatser koordinerade av Europol/Interpol samt internationella utredningsgrupper och/eller EU-utredningsgrupper. I uppdraget ska ingå att ta fram rutiner för att effektivisera de nationella myndigheternas samverkan. Myndigheterna ska också samverka med Sida för att stärka stödet till insatsområden som är viktiga för artskyddet internationellt. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Dåvarande miljö- och klimatminister Isabella Lövin svarade den 21 november 2019 följande på en skriftlig fråga (fr. 2019/20:366):

Jag vill börja med att säga att uthålligt bevara elefanter, och speciellt de afrikanska elefanterna som denna fråga omfattar, har hög prioritet för Sverige som del i arbetet att skydda den biologiska mångfalden.

I dag beräknas det finnas runt en halv miljon afrikanska elefanter och 60 procent av dem finns i Botswana, Zimbabwe och Tanzania. Detta är länder som satsar stora resurser på att förvalta sina elefantpopulationer.

Inom konventionen för internationell handel med hotade djur och växter (CITES) finns ett regelverk vars syfte är att säkerställa att internationell handel med arter inte hotar deras överlevnad. Inom konventionen listas arter huvudsakligen i två grupper: en grupp arter för vilka handel med vildfångade exemplar är förbjuden och en grupp för vilka handel kan ske under förutsättning att det finns ett system med tillstånd för sådan handel. För afrikansk elefant gäller att handel med vildfångade exemplar är förbjuden, förutom när det gäller populationer i Botswana, Namibia, Sydafrika och Zimbabwe vilka får handlas med om det finns ett system för tillstånd. Men även när det gäller dessa populationer är handel med elfenben från vildfångade exemplar förbjuden.

Konventionen har genomförts i EU-lagstiftning. EU:s regelverk är strikt och förbjuder all handel med elfenben förutom vissa mycket begränsade undantag. Ett av dessa är det så kallade antikundantaget som gäller bearbetade exemplar som förvärvats mer än femtio år innan EU:s regelverk började gälla, dvs den 3 mars 1947. Den som handlar med ett sådant måste kunna bevisa att föremålet är ett bearbetat exemplar som lagligt tagits in till EU och kommer från tiden före den 3 mars 1947. Att det finns undantag för äldre föremål är en hantering som stöds av konventionen och som de flesta länder som ratificerat konventionen tillämpar. På marknaden finns en stor mängd föremål som innehåller elfenben i form av pianotangenter i äldre pianon, delar av stråkar och andra musikinstrument, prydnadsföremål, miniatyrtaflor m.m. vilka har intyg.

På grund av EU:s stora inre marknad har EU också valt att tillämpa konventionen striktare. Enligt vår gemensamma EU-lagstiftning krävs fler

intyg som styrker legaliteten av bl.a. afrikanska elefanter än vad som krävs inom konventionen.

I Sverige utfärdas sedan 2011 inte några intyg för handel med råelfenben. Utan intyg går det inte att handla med råelfenben från afrikanska elefanter.

Det är också viktigt att komma ihåg att länder som i media rapporteras ha infört förbud mot handel med elfenben samtidigt har infört vissa undantag för dessa förbud. Att kalla förbuden totalstopp för handel är därför felaktigt. Dessa förbud är alltså jämförbara med EU:s förbud.

Tjuvjakt efter elfenben och illegal handel är ett stort problem som leder till stora konsekvenser. Den illegala handeln med vilda djur är global och måste bekämpas globalt. Den är troligen starkt kopplad till organiserad brottslighet på global nivå. Mottagarländer för illegalt hanterat elfenben som identifieras av polis och tullorganisationer hittas i Asien. Att EU skulle vara ett transitland för den illegala handeln på vägen till Asien finns det enligt dessa organisationer inget som tyder på. De illegala handelsvägarna går direkt från Afrika till Asien.

I dagsläget sker diskussioner inom EU för att ytterligare skärpa kraven för handel med elfenben. Jag välkomnar det och regeringen arbetar i diskussionerna för att EU och alla medlemsstater ska ha skarpa krav som säkerställer att det inte finns tveksamheter i arbetet mot den illegala handeln med elfenben.

Utskottet behandlade frågor om handel med hotade arter i betänkande 2019/20:MJU15 Naturvård och biologisk mångfald och uttalade då följande:

Utskottet noterar att det bedrivs en omfattande illegal handel på global nivå med djur och växter som är utrotningshotade. Det är enligt utskottets mening inte acceptabelt och åtgärder måste vidtas på internationell nivå, inom EU och på nationell nivå. Utskottet konstaterar att det finns ett regelverk som reglerar den internationella handeln med djur och växter som riskerar att utrotas, den s.k. Citeskonventionen. Inom ramen för detta regelverk kan handel med djur som är utrotningshotade förbjudas. Även i de globala målen för hållbar utveckling finns ett delmål som handlar om att vidta åtgärder för att stoppa tjuvjakt och handel med skyddade djur- och växtarter.

Det är positivt att det inom EU pågår en utvärdering av de aktiviteter som vidtagits för att nå målsättningarna i EU:s handlingsplan mot olaglig handel med vilda djur och växter. I Sverige har Jordbruksverket redovisat åtgärder för ett stärkt arbete mot artskyddsbrott, där det bl.a. ingick att föreslå ett nytt etappmål inom området. Utskottet ser ingen anledning att föregå de åtgärder som Regeringskansliet bereder för tillfället när det gäller stärkta åtgärder mot artskyddsbrott. [...]

Utskottet konstaterar att handel med elfenben är förbjuden enligt Cites, med några få undantag. Undantagen motiveras bl.a. av att vissa afrikanska elefantpopulationer anses vara livskraftiga. Samtidigt är tjuvjakt och illegal handel ett stort problem som måste lösas på global nivå. Utskottet välkomnar diskussionerna inom EU för att ytterligare skärpa kraven i fråga om handel med elfenben och delar regeringens syn att det inte ska finnas några tveksamheter i arbetet mot den illegala handeln med elfenben.

Utskottet behandlade senast frågan om illegal handel med hotade arter i betänkande 2020/21:MJU16 och uttalade då följande:

Utskottet kan konstatera att det bedrivs en omfattande illegal handel med hotade arter på global nivå. Utskottet har vid flera tidigare tillfällen framhållit att detta inte är acceptabelt och att åtgärder måste vidtas på

internationell nivå, inom EU och på nationell nivå. Utskottet gör ingen annan bedömning i dag. Inom ramen för Citeskonventionen kan handel med djur som är utrotningshotade förbjudas. Citeskonventionen innehåller regelverk som bl.a. syftar till att säkerställa att konventionen genomförs och efterlevs på ett korrekt och samordnat sätt. På de återkommande partsmötena kontrolleras medlemsländernas genomförande av konventionen. Utskottet noterar att åtgärder har vidtagits inom EU för att förhindra den olagliga handeln med elfenben och att EU i detta avseende valt att tolka Cites striktare än vad som krävs enligt konventionen. Frågan om handel med hotade arter omfattas även av den pågående översynen av artskyddsförordningen.

Utskottets ställningstagande

Den illegala handel med hotade arter som sker på global nivå är omfattande. Som utskottet tidigare har framhållit är detta inte acceptabelt och åtgärder måste vidtas på internationell nivå, inom EU och på nationell nivå. Utskottet noterar att åtgärder har vidtagits inom EU för att förhindra den olagliga handeln med elfenben och att EU i detta avseende valt att tolka Cites striktare än vad som krävs enligt konventionen. Frågan om handel med hotade arter omfattas även av Artskyddsutredningens betänkande som har remissbehandlats och bereds vidare inom Regeringskansliet. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2021/22:3430 (M) yrkandena 26 och 27 och 2021/22:4061 (MP) yrkande 14 kan lämnas utan åtgärd.

Invasiva främmande arter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om invasiva främmande arter.
Jämför reservation 15 (M, SD, KD).

Motionerna

Motionärerna i kommittémotion 2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 6 framhåller att det är bra att arbetet med en nationell förteckning över invasiva främmande arter äntligen har kommit igång. Finland har dock gått ett steg längre och beslutat att införa ett förbud mot att sälja, sprida och plantera bl.a. blomsterlupin. Regeringen bör därför ge Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att analysera för- och nackdelar med att införa ett förbud mot att sälja, sprida och plantera arter som förs upp på en framtida nationell lista mot invasiva och främmande arter med särskild betydelse för Sverige.

Enligt kommittémotion 2021/22:2459 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 57 bör stenmård listas som en invasiv art. Motionärerna framhåller att stenmården påverkar den biologiska mångfalden och kräver en snabb hantering för att det ska vara möjligt att bromsa tillväxten.

Kompletterande uppgifter

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter trädde i kraft 2015. Förordningen innehåller bestämmelser om att förebygga, minimera och mildra invasiva främmande arters negativa effekter på den biologiska mångfalden. En invasiv främmande art är enligt förordningens definition en främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller inverka negativt på den biologiska mångfalden och relaterade ekosystemtjänster. Förordningen gäller arter som är upptagna på unionsförteckningen över invasiva främmande arter av unionsbetydelse. Enligt förordningen är det förbjudet att hålla, föda upp, transportera och använda invasiva främmande arter av unionsbetydelse i och inom unionen samt att föra in sådana arter till unionen.

Den 1 januari 2019 trädde förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter i kraft. I förordningen finns bestämmelser som bl.a. reglerar processerna för att dels ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige, dels ta fram underlag om Sverige vill föreslå en art till unionsförteckningen. När det gäller den nationella förteckningen fastslås bl.a. att den ansvariga myndigheten ska föreslå till regeringen vilka arter som bör tas upp på den nationella förteckningen och vad som bör gälla för dem. För varje art som föreslås ska den ansvariga myndigheten göra en riskbedömning och redovisa skälen för att bedöma arten som en invasiv främmande art och för att ta upp den i den nationella förteckningen. För förslag om vad som ska gälla för en art ska det finnas en konsekvensutredning och en bedömning av förslaget förenlighet med Världshandelsorganisationens (WTO) avtal om sanitära och fytosanitära åtgärder (det s.k. SPS-avtalet). Riskbedömningen ska motsvara den som avses i artikel 5.1 i förordning (EU) nr 1143/2014 (14 §).

Enligt nämnda artikel ska riskbedömningen utföras i förhållande till det aktuella och det potentiella utbredningsområdet för invasiva främmande arter med beaktande av följande:

- a. en beskrivning av arten med dess taxonomiska identitet, historia samt dess naturliga och potentiella utbredningsområde
- b. en beskrivning av dess reproduktions- och spridningsmönster samt dynamik, däribland en bedömning av om det föreligger sådana miljöförhållanden som krävs för dess reproduktion och spridning
- c. en beskrivning av de möjliga vägarna för introduktion och spridning av arten, både avsiktliga och oavsiktliga, i förekommande fall även de varor som arten vanligtvis är förknippad med
- d. en grundlig bedömning av risken för introduktion, etablering och spridning i berörda biogeografiska områden under rådande förhållanden och under förutsebara förhållanden till följd av klimatförändring

- e. en beskrivning av artens nuvarande utbredning samt om arten redan förekommer i unionen eller i grannländer, och en prognos över dess sannolika framtida utbredning
- f. en beskrivning av de negativa effekterna på biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster, inbegripet på inhemska arter, skyddade områden och hotade livsmiljöer samt på människors hälsa, säkerhet och ekonomi, inbegripet en bedömning av potentiella framtida effekter med beaktande av tillgänglig vetenskaplig kunskap
- g. en bedömning av de potentiella kostnaderna för skador
- h. en beskrivning av artens kända användningar samt sociala och ekonomiska fördelar med dessa användningar.

Det pågår ett arbete med att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter som är av särskild betydelse för Sverige. Den nationella förteckningen ska komplettera EU:s unionsförteckning. Arbetet med att ta fram en nationell förteckning görs främst för att kunna förbjuda och vidta åtgärder mot invasiva främmande arter som är ett problem i Sverige men som inte omfattas av EU-förteckningen.

Arbetet med att bestämma vilka arter som ska vara med på den nationella förteckningen utgår från Artdatabankens riskklassificering av främmande arter, där ca 1 000 främmande arter har bedömts ha mer eller mindre stor invasionspotential och negativ påverkan på naturen i Sverige. Av dessa bedöms ca 120 växtarter och 105 djurarter ha hög eller mycket hög risk att bli invasiva i Sverige inom 50 år. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har i samråd med experter valt ut ett antal av dessa arter som nu analyseras utifrån vilken samhällsekonomisk betydelse de har. Bland annat utvärderas artens bidrag till eller hot mot ekosystemtjänsterna, skadekostnader för samhället, effekter på människors hälsa och möjligheten att utöva rekreation i naturen. Det görs även en kostnads-nyttanalys av vad det skulle innebära att reglera respektive art. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten väntas lämna över förslaget när det gäller arter på land till regeringen under 2022. De arter som analyseras är blomsterlupin, parkslide, vresros, kaukasiskt fetblad, sibiriskt fetblad, kotula, spärroxbär, kanadensiskt gullris och mink.

När det gäller arbetet mot främmande invasiva arter och stenmården kan vidare noteras att klimat- och miljöminister Annika Strandhäll den 2 mars 2022 svarade följande på en skriftlig fråga (fr. 2021/22:1146):

Sverige har skyldigheter att genomföra åtgärder mot invasiva främmande arter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Skyldigheterna gäller arter av så kallad unionsbetydelse och som finns listade på en gemensam unionsförteckning. Stenmård förekommer naturligt i andra medlemsstater och kan därför inte listas som invasiv främmande art på den gemensamma unionsförteckningen.

Utöver EU-förordningen regleras det nationella arbetet med att förhindra introduktion och spridning av invasiva främmande arter genom förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter. Förordningen

erbjuder möjligheter för de svenska myndigheter som regeringen pekat ut att föreslå arter till en förteckning över invasiva främmande arter av nationell betydelse. Enligt uppgifter från Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten förbereder myndigheterna att lämna förslag till regeringen om vilka invasiva arter som bör föras upp på den nationella förteckningen. Jag bedömer att de arter som bör prioriteras för en sådan lista är de som i nuläget utgör de största hoten för den biologiska mångfalden, samhällsekonomi och människors hälsa i Sverige. I tillägg till detta bereds i Regeringskansliet för närvarande förslag om författningsändringar för att effektivisera det fortsatta arbetet med invasiva främmande arter som Naturvårdsverket nyligen inkommit med i sin hemställan till regeringen.

Det faktum att stenmård och flera andra främmande arter nu finns i den svenska naturen är oroande och att de kommit hit med människors medvetna eller oavsiktliga hjälp. De insatser för att utrota stenmården som Jägarförbundet hittills genomfört på Naturvårdsverkets uppdrag har i flera avseenden varit framgångsrika och i nuläget är utbredningen begränsad. Även om fynden av stenmård varit få i Sverige och myndigheterna bedömer att arten inte utgör ett lika stort hot som andra arter så är det viktigt att övervakning och åtgärder fortsätter så att stenmård inte etablerar sig i Sverige.

När det gäller arbetet mot invasiva främmande arter redovisar regeringen i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) att Naturvårdsverket dels har finansierat insatser för att bekämpa invasiva arter och utlyst forskningsmedel för att utveckla metoder för utrotning och hindrande av deras införsel och spridning, dels genomfört kommunikationsinsatser som ökat medvetenheten om invasiva arter. Antalet inrapporterade fynd av invasiva främmande arter i Artportalen har fyrdubblats sedan 2019.

Regeringen bedömer i propositionen att det behövs ytterligare insatser för att motverka invasiva främmande arter. Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö beräknas därför ökas med 50 miljoner kronor 2023 och 2024. Anslaget förstärktes även genom budgetpropositionen för 2021 med 105 miljoner kronor med anledning av en satsning på bl.a. arbetet med invasiva främmande arter i akvatisk miljö. Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur förstärktes samtidigt med 50 miljoner kronor för att snabba på bekämpningen av invasiva främmande arter.

Naturvårdsverket redovisar i sin årsredovisning för 2021 att den förstärkning på 50 miljoner kronor som myndigheten fick 2021 fördelades till länsstyrelserna för att utföra bekämpningsåtgärder, metodutveckling, inventeringar och kartläggning av invasiva främmande arters påverkan på skyddsvärda arter. Naturvårdsverket finansierar Svenska Jägarförbundets projekt Invasiva arter, som framgångsrikt bekämpar invasiva ryggradsdjur som mårhund, bisam, mink, nilgås och vattensköldpadda. Personal från projektet kan vara på plats för att genomföra bekämpning inom ett dygn över hela landet, vilket ger god beredskap för att snabbt hindra spridning av nya invasiva fågel-, reptil- och däggdjursarter i Sverige.

Naturvårdsverket redovisar vidare att myndigheten, Havs- och vattenmyndigheten och 17 andra myndigheter träffas regelbundet i ett nationellt samverkansorgan. Två arbetsgrupper har initierats inom

samverkansorganet för att nå samsyn i frågor som rör kemisk bekämpning och för att stödja de myndigheter som arbetar med åtgärder i samband med gränskontroller. Naturvårdsverket genomförde under året en informationsinsats riktad till allmänheten i syfte att få allmänheten att känna igen olika invasiva främmande arter och förstå problematiken.

När det gäller stenmård kan vidare noteras att Naturvårdsverket i november 2021 beslutade om jakt efter stenmård. Tillståndet gäller i hela landet t.o.m. den 31 december 2023 och får utföras av Svenska Jägareförbundet i projektet Invasiva arter. Naturvårdsverket anför i beslutet att stenmård är en främmande art som kan vara invasiv och att det därför finns skäl att besluta om jakt på arten. Enligt Naturvårdsverket kan förekomst av stenmård medföra betydande skaderisker för inhemsk flora och fauna i Sverige. Av beslutet framgår vidare att Artdatabanken på uppdrag av Naturvårdsverket har riskklassificerat bl.a. stenmård och att arten har bedömts som ”ingen känd risk” vilket dock inte ska tolkas som att risken för effekt på inhemsk biologisk mångfald är låg. Utfallet bör snarast tolkas som dåligt känd, vilket innebär att det kan behövas ytterligare utredning baserad på mer och säkrare data. Ett antal observationer av stenmård har gjorts i Skåne län och det saknas tillräcklig kunskap för att med säkerhet kunna bedöma artens invasivitet. Enligt Naturvårdsverket bör man när det gäller främmande arter tillämpa försiktighetsprincipen, och arten bedöms som potentiellt invasiv. Naturvårdsverket gav därför även den 6 juli 2021 Svenska Jägareförbundets projekt Invasiva arter i uppdrag att vidta åtgärder när det gäller stenmård (NV-02834-19).

Utskottets ställningstagande

Invasiva främmande arter är ett hot mot den biologiska mångfalden som bör tas på största allvar. Utskottet välkomnar därför de satsningar som regeringen har gjort och det arbete som pågår när det gäller invasiva främmande arter. Utskottet noterar vidare att arbetet med att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige fortsätter och att ett förslag förväntas lämnas till regeringen under 2022 när det gäller arter på land. Syftet med denna förteckning är främst att kunna förbjuda och vidta åtgärder mot invasiva främmande arter som är ett problem i Sverige men som inte omfattas av EU-förteckningen över invasiva främmande arter. Mot bakgrund av det arbete som pågår anser utskottet att motion 2021/22:3438 (M) yrkande 6 kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet noterar vidare att det i förordningen om invasiva främmande arter finns bestämmelser som reglerar processen för att ta fram en nationell förteckning. Bland annat ska en riskbedömning och en konsekvensutredning göras. De arter som bör prioriteras för den nationella listan är de som i nuläget utgör de största hoten för den biologiska mångfalden, samhällsekonomin och människors hälsa i Sverige. Utskottet har fullt förtroende för att de ansvariga myndigheterna har den kompetens som krävs för att bedöma vilka arter som bör tas upp på den nationella förteckningen. Utskottet finner mot denna

bakgrund inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2021/22:2459 (SD) yrkande 57.

Förvaltning av fåglar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår yrkanden om skydds jakt på gås, trana och svan.
Jämför reservation 16 (M), 17 (SD) och 18 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:3429 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20 anförs att skyddsjakten på icke jaktbara arter som trana och svan bör förenklas. Motionärerna framhåller att betande fåglar är ett stort problem för jordbruket och orsakar skador till stora värden. Problemet ökar fort och de resurspersoner som finns hos länsstyrelserna för att skrämma fåglar räcker inte till. Därför behöver processen med att få till skydds jakt bli enklare och snabbare.

Enligt kommittémotion 2021/22:2459 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 34 bör skydds jakt på trana och svan liksom tidigare kunna beviljas av länsstyrelsen efter ansökan eller utföras på länsstyrelsens initiativ. Motionärerna framhåller att tranorna lever i livslånga parrelationer och båda föräldrarna tar hand om ungarna i flera månader tills de kan flyga. Svanen är också trogen sin partner livet ut och återvänder ofta år efter år till sitt gamla revir. Därför är det tveksamt om jakt på enskildas initiativ är försvarbart.

I kommittémotion 2021/22:3877 av Kjell Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 19 i denna del anförs att reglerna för jakt på gås, svan och trana bör ses över i syfte att utöka jakten på dessa arter. Motionärerna framhåller att gässen innebär ett växande problem i takt med klimatförändringen som medför att många kanadagäss stannar i landet under vintern. Även tranornas skador på odlingar har ökat. Reglerna för jakt på gås, svan och trana bör därför ses över i syfte att utöka jakten på dessa arter så att stammarna kan hållas på en balanserad nivå.

Kompletterande uppgifter och tidigare behandling

Fågeldirektivet innehåller regler till skydd för samtliga fågelarter som förekommer naturligt inom EU, liksom för deras ägg, bon och livsplatser. Enligt direktivet är medlemsstaterna skyldiga att införa ett generellt system för skydd av samtliga fåglar som ska förbjuda att man avsiktligt dödar eller fångar dessa fåglar. Enligt direktivet får medlemsstaterna dock medge undantag från förbudet av vissa angivna anledningar, om det inte finns någon annan lämplig lösning. Undantag får bl.a. göras av hänsyn till människors hälsa och säkerhet respektive flygsäkerheten, för att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten eller för att skydda flora och fauna.

Sångsvan och trana är inte upptagna i bilaga II till fågeldirektivet, vilket innebär att s.k. allmän jakt inte är tillåten. Knölsvan är upptagen i bilaga II del B till direktivet. De arter som anges i bilaga II del B får endast jagas i de medlemsstater som står listade i bilagan. I detta fall är det Tyskland och Österrike. Fågeldirektivet medger alltså inte s.k. allmän jakt på knölsvan i Sverige. Vad gäller gäss är ett antal arter upptagna i bilaga II. Det finns dock arter av gås som förekommer i Sverige och som inte är upptagna i bilaga II, t.ex. vitkindad gås. För dessa arter är allmän jakt inte tillåten. För de arter som inte kan omfattas av allmän jakt kan skydds jakt ske under vissa förutsättningar.

Fågeldirektivet har genomförts i svensk rätt genom bl.a. bestämmelser i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Enligt 2 § jaktförordningen ska Naturvårdsverket minst en gång vart sjätte år se över de jakttider som regleras i förordningen och vid behov föreslå ändringar till regeringen. En översyn av jaktiderna har nyligen genomförts och Naturvårdsverkets målbild för arbetet har varit att säkerställa att jaktiderna

- uppfyller nationell lag, art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet och de internationella överenskommelser som Sverige förbundit sig att följa
- i möjligaste mån inte tillåter att vilt jagas under parnings- och uppfödningstider
- ligger i linje med Strategi för svensk viltförvaltning.

Frågan om ändrade jakttider har beretts i flera steg. Utgångspunkterna i arbetet med jaktidsöversynen har varit transparens och delaktighet i processen. Jaktidsöversynen inleddes med att samtliga berörda aktörer gavs möjlighet att förutsättningslöst lämna förslag till ändringar av de jakttider som gällde då. I dialog med en beredningsgrupp som bestod av representanter för flera organisationer och myndigheter tog Naturvårdsverket sedan fram preliminära förslag till ändringar av jakttider. Under den remissperiod som sedan följde kunde berörda aktörer lämna synpunkter på det preliminära förslaget. Synpunkterna bereddes sedan av Naturvårdsverket som därefter lämnade ett förslag på jakttider till regeringen (NV-08122-18). Regeringen remitterade i juli 2020 förslaget på jakttider till ca 120 remissinstanser och beslutade därefter den 6 maj 2021 om nya tider för jakt genom en ändring i jaktförordningen. Förändringarna omfattar bl.a. möjligheten till skydds jakt på trana, svan och gås. Förändringarna trädde i kraft den 1 juli 2021.

När det gäller trana och sångsvan innebär regeringens beslut att en möjlighet till skydds jakt på enskilda initiativ införs under vissa delar av året. Det gäller fåglar som uppträder i flock om minst fem individer vid fält med oskördad gröda, om det behövs för att förebygga skada. För trana gäller det den 1 augusti–30 september och den 1 april–30 maj. För sångsvan gäller det den 1 oktober–31 mars. Detta överensstämmer med Naturvårdsverkets förslag.

I Naturvårdsverkets förslag på jakttider anfördes att trana och sångsvan har ökat i Sverige och inom EU på såväl kort som lång sikt. Fåglarna orsakar skador för jordbruket. Länsstyrelserna fattar i dag ett begränsat antal beslut om

skydds jakt på trana och sångsvan. Däremot förekommer många ansökningar om bidrag till förebyggande åtgärder och ersättning för skador av dessa fåglar. Flera länsstyrelser har noterat en tilltagande skadebild och ett ökande inflöde av skydds jaktansökningar. De ökande populationerna gör att skadebilden förväntas öka. Därför är det angeläget att möjliggöra viss skydds jakt på enskildas initiativ innan problemen växer sig alltför stora. Därigenom skulle skadedrabbade ha möjlighet att förhindra skada på sin gröda utan att behöva ansöka om skydds jakt hos länsstyrelsen. Detta underlättar möjligheten för lantbrukare att påverka sin skadesituation och minskar länsstyrelsernas administration.

Naturvårdsverket framhöll vidare att möjligheten till skydds jakt gäller under den period när fåglarna bedöms kunna orsaka allvarliga skador. Det innebär att tiden för skydds jakt till viss del kan överlappa arternas flytt- och häckningstider. Naturvårdsverket bedömde att behovet att skydda grödor under perioden är större än nackdelen ur djuretiskt perspektiv att bedriva jakt under perioden. För att skydda fåglarna under häckningsperioden föreslår Naturvårdsverket att skydds jakten på trana och sångsvan enbart ska tillåtas på fåglar som uppträder i flock.

När det gäller jakt på gås kan noteras att regeringens beslut innebär att den allmänna jakten på sädgås avskaffas. Av Naturvårdsverkets förslag till jaktidsförändringar framgår att arten sädgås delas in i två underarter, tajgasädgås respektive tundrasädgås, som är svåra att särskilja i fält och har delvis överlappande flyttvägar och övervintringslokaler. Majoriteten av sädgässen i Sverige utgörs av underarten tajgasädgås som är rödlistad som sårbar. De tajgasädgäss som rastar eller övervintrar i Sverige utgör en stor och växande andel av världspopulationen av denna underart och därför är det viktigt att Sverige tar nödvändigt ansvar för skydd av sädgässen. Varken tajgasädgås eller tundrasädgås har rapporterats minska i Sverige. På EU-nivå har sädgås rapporterats som ökande. Tajgasädgäss omfattas dock av en internationell åtgärdsplan, framtagen genom avtalet om bevarande av flyttande sjöfåglar i Afrika och Eurasien (Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds, AEWA) med det övergripande målet att tillåta underarten att återhämta sig och öka i antal. I Sverige förekommer två delpopulationer (flyway management units, FMU) av tajgasädgås, Western FMU och Central FMU. Det långsiktiga målet för Central FMU är 60 000–80 000 individer och för Western FMU 5 000–10 000 individer. För att nå detta mål har AEWA tagit fram en Adaptive Harvest Management Plan med en fastställd jaktkvot för Central FMU för de nationer som berörs av den delpopulationen. För Western FMU saknas jaktkvot, dvs. ingen jakt bör bedrivas på den delpopulationen. Sverige saknar rapporteringssystem som möjliggör ögonblicklig bevakning av jaktuttag och kan därför inte upprätthålla tillåtna jaktkvoter. Naturvårdsverket föreslår därför av försiktighetsskäl att den allmänna jakten avskaffas och att den tillåtna jaktkvoten prioriteras för skydds jakt. Inventeringar som utförts av Lunds universitet tyder på att populationsmålet för Central FMU nu kan ha uppnåtts.

Naturvårdsverket framhöll vidare att förändringarna innebär att sädgås enbart kommer att kunna jagas under skydds jakt. En betydande del av avskjutningen av sädgås i Skåne och Blekinge sker dock redan i dag som skydds jakt, vilket innebär att förändringen inte kommer att ge några större konsekvenser i praktiken.

Regeringens beslut innebär vidare att reglerna för skydds jakt på sädgås ändrades så att denna nu får utföras på fåglar som uppträder i flock om minst fem individer vid fält med oskördad gröda i Blekinge och Skåne län den 21 april–20 februari. Naturvårdsverket anförde i sitt förslag att gäss genom framför allt bete kan orsaka kostsamma skador på oskördade grödor. Under 2018 beviljade länsstyrelserna 64 000 kronor i ersättningar för uppkomna skador orsakade av sädgås på jordbruksgrödor. Ersättningarna betalades framför allt ut i Skåne och Västmanlands län. Sädgässen orsakar skador på framför allt vall, korn, höstvetete och morötter.

Naturvårdsverket framhöll att Sverige saknar tillåten jaktkvot för delpopulationen Western FMU och att skydds jakt på enskildas initiativ i möjligaste mån därför ska undvikas i områden där den delpopulationen kan förekomma. Förslaget om skydds jakt på enskildas initiativ föreslogs därmed endast tillåtas i Skåne och Blekinge. Av skälet att jaktkvoten inte bör överstigas bör även tiden för skydds jakten på enskildas initiativ begränsas och prioriteras. Naturvårdsverket gör bedömningen att en lämplig tid är när arten orsakar skada utan att tider överlappar artens tid för vårflytt samt häcknings- och uppfödningssäsong. Förändringen innebär att skydds jakten begränsas till individer som uppträder i flock. Det är framför allt då som stora skador förväntas uppstå.

Regeringens beslut innebar vidare att tidpunkten för jaktens start förändrades när det gäller blåsgås, grågås och kanadagås. När det gäller grågås och kanadagås infördes ett flockkrav för skydds jakt – grågås som uppträder i flock om minst fem individer vid fält med oskördad gröda eller kan medföra besvär för människors hälsa får jagas mellan den 1 juli och 30 juni. När det gäller vitkindad gås infördes genom regeringens beslut en möjlighet till skydds jakt på enskildas initiativ i hela landet under hela året vid fält med oskördad gröda eller om det kan medföra besvär för människors hälsa. Därutöver möjliggjordes även skydds jakt för fåglar vid flygplatser även på bl.a. blåsgås, grågås, kaja, kanadagås, sädgås och vitkindad gås.

Utskottet har tidigare behandlat frågor om skydds jakt på betande fåglar, bl.a. i betänkande 2019/20:MJU5. Utskottet uttalade då att de möjligheter till skydds jakt och bidrag till förebyggande åtgärder som finns för svan och andra stora fåglar är betydelsefulla för att kunna bibehålla en livskraftig areell näring samtidigt som de stora fåglarna förvaltas. Utskottet noterade vidare att Naturvårdsverket i jaktöversynen hade föreslagit att skydds jakt på enskildas initiativ skulle införas på trana och sångsvan i syfte att underlätta för jordbrukare att påverka sin skadesituation.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare har framhållit är möjligheten till skydds jakt på betande fåglar som gås, trana och svan betydelsefull för att det ska vara möjligt att bibehålla en livskraftig areell näring samtidigt som de stora fåglarna förvaltas. Utskottet välkomnar därför de förändringar i regelverket för skydds jakt som regeringen införde sommaren 2021 och som syftar till att underlätta för jordbrukare att påverka sin skadesituation. Eftersom förändringarna nyligen har genomförts finner utskottet inte skäl att i nuläget vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2021/22:2459 (SD) yrkande 34, 2021/22:3429 (M) yrkande 20 och 2021/22:3877 (KD) yrkande 19 i denna del.

Rovdjurspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner och om en gemensam förvaltning av den skandinaviska vargstammen och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skydds jakt, tillsyn och rovdjursangrepp.

Jämför reservation 19 (S, V, L, MP), 20 (V, MP) och 21 (MP) samt särskilt yttrande 6 (S), 7 (V), 8 (L), 9 (MP), 10 (S), 11 (V) och 12 (MP).

Motionerna

Förvaltning av vargstammen

Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner

Enligt kommittémotion 2021/22:3429 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 14 ska regeringen säkerställa att vargstammen minskas till riksdagens nedre mål, dvs. att vargens referensvärde för populationens storlek ska vara 170 individer under en tid.

I kommittémotion 2021/22:3877 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 14 anför att den gemensamma skandinaviska vargstammen inte bör överstiga 230 individer, där Sverige tar ansvar för 170 djur.

Även i motionerna 2021/22:1890 av Åsa Coenraads (M), 2021/22:2656 av Sten Bergheden (M), 2021/22:2661 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M) och 2021/22:2939 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 2 framställs liknande förslag.

Motionärerna i kommittémotion 2021/22:3429 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 15 framhåller att vargstammen varierar över landet och att förvaltningen av denna därför behöver vara lokalt anpassad. Förvaltningen av

varg bör därför anpassas på lokal nivå genom regionala förvaltningsplaner som bl.a. reglerar antalet vargar på regional nivå.

Gemensam skandinavisk förvaltning

Enligt kommittémotion 2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 17 ska Sverige verka för att det tas fram en gemensam skandinavisk förvaltningsplan för den skandinaviska vargstammen. Den svenska vargen ingår i den s.k. skandinaviska populationen som lever i Sverige och Norge. Det vore därför rimligt med en gemensam förvaltning av den skandinaviska populationen. Det bör därför utarbetas en skandinavisk samförvaltningsplan för varg.

I kommittémotion 2021/22:3877 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 20 framhålls att det i Sverige och Norge finns en gränsöverskridande vargpopulation varför det vore naturligt med ett samarbete och en gemensam förvaltning av den skandinaviska vargstammen.

Enligt motion 2021/22:1012 av Mikael Dahlqvist och Lars Mejern Larsson (båda S) yrkande 2 bör möjligheterna till samförvaltning av varg med Norge undersökas.

Skyddsjakt och tillsyn

Sten Bergheden (M) anför i motion 2021/22:1895 att länsstyrelsernas tillsynsarbete för att motverka illegal jakt bör ses över. Motionären anför att länsstyrelserna inte bör kartlägga och föra register över personer som misstänks syssla med illegal jakt på varg.

Enligt motion 2021/22:2939 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 5 bör skyddsjakt efter varg inte vara tidsbestämd. Motionären anför att skyddsjakt bör få fortgå till dess att vargen är skjuten.

Rovdjursangrepp

Maria Gardfjell och Camilla Hansén (båda MP) framhåller i motion 2021/22:4080 att risken för vargangrepp på betesdjur innebär både merarbete och ekonomiska risker. Regeringen bör se över stödsystemet för att möjliggöra ett ekonomiskt stöd som kan betalas ut till samtliga lantbrukare som har betesdjur i närheten av t.ex. ett vargrevir. Regeringen bör därför utreda om det finns någon möjlighet att förändra ersättningsmodellen för rovdjursrivna djur för att kunna ge ett kontinuerligt förebyggande ekonomiskt stöd till de lantbrukare som har betesdjur i närheten av vargrevir och andra kärnområden med stora rovdjur (yrkande 1).

Regeringen bör även utreda om de lantbrukare och småbrukare som har betesdjur och som drabbats av rovdjursangrepp kan få en ersättning som skulle kunna motsvara de faktiska intäktsbortfall som lantbrukaren har med hänsyn tagen till variation i intäkter med hänvisning till både kvalitet i djurhållning och försäljningskanal (yrkande 2).

Vidare bör regeringen utreda om ersättningssystemen för fler förebyggande åtgärder som minskar risken för rovdjursangrepp skulle kunna ge full kostnadstäckning utifrån EU:s regelverk (yrkande 3).

Motionärerna framhåller vidare att lantbrukare ofta har flera olika slags merkostnader med anledning av rovdjursangrepp. Det kan handla om t.ex. kostnader för veterinärvård. Sådana extra veterinärkostnader med anledning av att rovdjur har rivit djur borde kunna ersättas av staten (yrkande 4).

Tidigare behandling

Riksdagen riktade under 2020 två tillkännagiven till regeringen om jakt på varg. Utskottet föreslog i december 2020 genom ett utskottsinitiativ ett tillkännagivande till regeringen om att

- ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram nya rekommendationer för skydds jakt på varg som också gör det möjligt att fatta beslut om skydds jakt på ett helt revir
- göra det tryggare, enklare och snabbare för personer att ansöka om skydds jakt
- se över sekretessbestämmelserna i samband med skydds jakt och licens jakt
- se till att staten tar ett större ansvar för skydds jakt
- utreda förutsättningarna för att bekosta utbildning av certifierade hundar genom viltskadeanslaget.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2020/21:MJU5, rskr. 2020/21:82).

I skrivelse 2021/22:75 redovisar regeringen, när det gäller den del av tillkännagivandet som rör sekretessbestämmelser, att den inom kort avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram förslag på förändrade sekretessbestämmelser i samband med skydds jakt och licens jakt. Punkten är inte slutbehandlad. Regeringen gav den 24 mars 2022 Naturvårdsverket i uppdrag att utreda och samlat redovisa behov av förändringar i offentlighets- och sekretesslagstiftningen samt jaktlagstiftningen i syfte att

- förhindra spridningen av uppgifter som finns hos Naturvårdsverket och andra myndigheter, samt eventuellt hos andra aktörer när sådana agerar på en myndighets uppdrag, om personer som kan inneha jaktvapen
- förebygga hot och trakasserier riktade mot den som ansöker om skydds jakt eller genomför skydds- eller licens jakt.

Riksdagen riktade i maj 2020 ett tillkännagivande till regeringen om att se över förutsättningarna för att utöka licensjakten på varg i områden där vargstammen behöver minskas (bet. 2019/20:MJU15, rskr. 2019/20:236). Miljö- och jordbruksutskottet anförde i sitt betänkande bl.a. följande:

Enligt utskottets bedömning behöver vargstammen minskas i vissa regioner genom licens jakt. Besluten om antalet vargar som kan skjutas vid licens jakt behöver beakta det demokratiskt beslutade målet för

vargstammen. Hänsyn bör också tas till dels hur rovdjursförekomst påverkar älgstammens storlek, dels till hur människors trygghet och livskvalitet påverkas. Utskottet konstaterar att ingen av våra rovdjursarter på den skandinaviska halvön i dagsläget är utrotningshotad. Enligt utskottets bedömning kan mot denna bakgrund en fortsatt riktad och selektiv jakt på varg genomföras utan att den påverkar vargens gynnsamma bevarandestatus. Därutöver bedömer utskottet att Naturvårdsverkets regleringsbrev behöver bli tydligare och bygga på de demokratiskt fattade beslut som finns om rovdjursförvaltningen när det gäller populationernas storlek. Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringen ska se över förutsättningarna för att utöka licensjakten på varg i områden där vargstammen behöver minskas.

I skrivelse 2021/22:75 redovisar regeringen att länsstyrelserna inför licensjakten 2022 beslutade att jakten ska riktas till vissa revir i sin helhet för att glesa ut koncentrationen av vargar i mellersta Sverige. Regeringen avser att följa utvecklingen och effekterna av länsstyrelsernas beslut. Punkten är inte slutbehandlad.

Kompletterande uppgifter

Förvaltning av vargstammen

Ramarna för den svenska viltförvaltningen sätts av internationella konventioner och EU-direktiv. Vargen är skyddad enligt art- och habitatdirektivet och omfattas även av reglerna i Bernkonventionen. Enligt art- och habitatdirektivet är EU:s medlemsstater skyldiga att vidta åtgärder för att säkerställa att arter som omfattas av direktivet uppnår och bibehåller en gynnsam bevarandestatus. I direktivets bilaga 4 anges de djur- och växtarter som kräver strikt skydd av medlemsstaterna, och här återfinns bl.a. varg. Dessa arter får som huvudregel inte avsiktligt fångas eller dödas i naturen. Direktivet ger dock medlemsstaterna möjlighet att göra undantag från skyddskraven under vissa särskilt angivna förutsättningar, förutsatt att det inte finns någon annan lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden i deras naturliga utbredningsområde. Direktivet är ett minimidirektiv, vilket innebär att medlemsländerna inte får införa regler som innebär ett mindre strängt skydd än vad direktiven föreskriver.

Den nuvarande inriktningen på rovdjurspolitiken godkändes av riksdagen 2013 (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99). Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn (de s.k. stora rovdjuren) i Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

Målet för vargen enligt inriktningen för rovdjurspolitiken innebär att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller populationen ska fastställas av Naturvårdsverket i intervallet 170–270 individer. Vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller

utbredningsområde ska vara hela Sverige, förutom den alpina regionen och Gotlands län. Målet innebär vidare att vargstammens koncentration ska minskas där den är som tätast, att vargens förekomst i renskötselområdet i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada och att vargens förekomst i län med fåbodbruk, intensiv fårskötsel eller skärgårdar i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada. Vid behandlingen av propositionen i miljö- och jordbruksutskottet anförde utskottet att det referensvärde för gynnsam bevarandestatus som Naturvårdsverket sedan fastställer inte ska få underskridas (bet. 2013/14:MJU7).

Naturvårdsverket fick 2015 i uppdrag att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera den befintliga sårbarhetsanalysen för varg och med den som grund utreda vad som krävs för att vargpopulationen i Sverige ska anses ha en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet (M2015/1573/Nm). Av Naturvårdsverkets redovisning (NV-02945-15) framgår bl.a. följande. Forskargruppen har kommit fram till ett referensvärde för varg på minst 300 vargar i Sverige under förutsättning att minst en varg vandrar in och reproducerar sig åtminstone vart femte år. Enligt Naturvårdsverkets bedömning skulle vargen under sådana förutsättningar ha gynnsam bevarandestatus i enlighet med art- och habitatdirektivet eftersom verket bedömde att övriga kriterier är uppfyllda.

Naturvårdsverket presenterade 2016 en femårig plan för genetisk förstärkning av vargstammen 2016–2020 (NV-02544-15). Planen beskriver vilka åtgärder som bör vidtas för att målet om nya reproducerande invandrade vargar uppfylls så att en gynnsam bevarandestatus för varg kan bibehållas och ska enligt Naturvårdsverket ses som ett komplement till den nationella förvaltningsplanen för varg. Naturvårdsverket har gjort en utvärdering av delmålen i planen (rapport 6926). En övergripande slutsats av utvärderingen är att genetisk förstärkning är ett långsiktigt arbete som bör ses över en längre tid än vad planen omfattar. Två av delmålen, och delvis det tredje, har visserligen uppfyllts, men det är ändå svårt att bedöma om och i vilken omfattning några av de föreslagna åtgärderna i planen bidrar till måluppfyllelsen på längre sikt. Detta resultat bör enligt Naturvårdsverket beaktas vid revideringen eller framtagandet av en ny plan.

Vart sjätte år rapporterar Naturvårdsverket till kommissionen statusen för olika arter och naturtyper enligt artikel 17 i EU:s art- och habitatdirektiv. Den senaste rapporteringen genomfördes den 29 april 2019. I rapporteringen angavs att referensvärdet för varg är 300 individer. Det är det lägsta antal vargar som ska finnas i Sverige för att uppnå en gynnsam bevarandestatus. Enligt information från Naturvårdsverket ska bedömningen av vad som är gynnsam bevarandestatus bygga på bästa tillgängliga forskning. I rovdjursförvaltningen har man vid exempelvis beslut om jakt utgått från minst 300 vargar sedan 2015 när den uppdaterade sårbarhetsanalysen för varg presenterades. Vidare anför Naturvårdsverket att denna nivå också får stöd i en dom från Högsta förvaltningsdomstolen från 2016 (HFD 2016 ref. 89) där

domstolen angav att man ”inte har anledning att ifrågasätta det vetenskapliga underlag som Naturvårdsverket har byggt sin bedömning på”.

När det gäller beräkningar av populationsstorlek för varg inventeras varg från första oktober till sista mars (inventeringsperioden). Inventeringarna görs för att fastställa antalet familjegrupper, revirmarkerande par och om det fötts nya valpar i ett revir (föryngring). Resultatet från inventeringsperioden 2020/21 visar att det finns ca 395 vargar i Sverige. Det är en ökning från året före då inventeringen visade ca 365 vargar.

Bestämmelser om förvaltningen av de stora rovdjuren finns i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn. Enligt förordningen syftar förvaltningen till att dessa arter ska finnas i så stort antal att arterna långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och att djuren kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Detta syfte ska uppnås i en sådan takt att samexistensen mellan människor och dessa arter främjas samtidigt som skador och besvär förebyggs och begränsas.

Inom ramen för den beslutade rovdjurspolitiken har Naturvårdsverket tagit fram nationella förvaltningsplaner för de stora rovdjuren. I förvaltningsplanen beskrivs vilka mål som gäller för arten och vilka åtgärder som behövs för att uppnå målen. Det anges också hur åtgärderna ska följas upp och vilka som är ansvariga för respektive del. Resultaten från länsstyrelsernas inventeringar är en viktig utgångspunkt för förvaltningsplanerna. Förvaltningsplanerna sträckte sig t.o.m. 2021. Arbete pågår inom Naturvårdsverket med att revidera förvaltningsplanerna och förväntas vara klart efter sommaren 2022. Naturvårdsverket har även, i samverkan med länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län och Sametinget, och med deltagande av Svenska Samernas Riksförbund samt en samebyrepresentant, arbetat med att sammanställa en handlingsplan för varg i renkötselområdet. En första version av handlingsplanen kommer under 2022.

Sverige är enligt förordningen om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn indelat i tre rovdjursförvaltningsområden. För varje rovdjursförvaltningsområde finns det ett samverkansråd för samverkan mellan länsstyrelserna inom området när det gäller förvaltningen av de stora rovdjuren. Länsstyrelserna ska till samverkansråden lämna förslag till minsta antal föryngringar per år som förvaltningen ska syfta till att upprätthålla (minimnivåer) för förekomsten av bl.a. varg i länet. Samverkansrådet ska med utgångspunkt i länsstyrelsens förslag lämna förslag på miniminivåer för förekomsten av bl.a. varg i länen och Naturvårdsverket fastställer dessa miniminivåer.

Samverkansråden utformar, med beaktande av rovdjursförvaltningsplanerna och de fastställda miniminivåerna, långsiktiga övergripande riktlinjer för rovdjursförvaltningen i förvaltningsområdet. Länsstyrelserna tar därefter, med hjälp av sina viltförvaltningsdelegationer, fram regionala förvaltningsplaner för länet.

Enligt förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska det inom varje länsstyrelse finnas en viltförvaltningsdelegation, vars specifika uppgifter

framgår av förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer. Viltförvaltningsdelegationen är ett organ inom länsstyrelsen för samverkan i frågor som rör länets viltförvaltning och i vilket det sitter representanter för de politiska partierna, myndigheter och intresseorganisationer. Delegationen beslutar om de övergripande riktlinjerna inom länet för bl.a. viltförvaltning, licens- och skydds jakt och bidrag och ersättningar enligt viltskadeförordningen (2001:724). Delegationen prövar även frågor om godkännande av förslag till miniminivåer för förekomsten av björn, lo, varg och järv i länet som ska lämnas till samverkansråden.

Näringsdepartementet publicerade i november 2020 promemorian Miniminivåer för björn, varg, järv och lo (N2020/02821). Promemorian innehåller förslag på ändringar i förordningen om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn. I promemorian föreslås att miniminivåerna för dessa djur inte längre ska fastställas länsvis utan enbart per rovdjursförvaltningsområde. Av promemorian framgår att miniminivåerna i dag fastställs både länsvis och för varje rovdjursförvaltningsområde. De länsvisa nivåerna skapar dock problem för förvaltningen av rovdjur, bl.a. eftersom rovdjuren rör sig över stora områden och inte sällan över länsgränserna. Genom att ta bort kravet på att fastställa miniminivåerna för varje län möjliggörs en mer flexibel förvaltning av rovdjuren. Länsstyrelserna kan då sinsemellan förhandla om vilka förvaltningsåtgärder som bör vidtas med hänsyn till hur djuren rör sig och faktorer som t.ex. vikande populationer av bytesdjur och socioekonomiska faktorer, utan att vara låsta vid fastställda miniminivåer för länen.

Promemorian har remissbehandlats. Med anledning av de remissvar som kommit in fick Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett nytt förslag som tar hänsyn till de invändningar och synpunkter som lämnats. Naturvårdsverket lämnade därefter in en hemställan till regeringen med förslag på att inte längre fastställa länsvisa miniminivåer för varg, men behålla dessa för övriga rovdjur. Hemställan har skickats på remiss och remisstiden går ut i april 2022.

Den 16 december 2021 svarade landsbygdsministern Anna-Caren Säterberg på en interpellation (ip. 2021/22:171) och anförde bl.a. följande:

Viltförvaltningen i Sverige är regionaliserad. Det är länsstyrelserna som har ansvar för att samverka inom och mellan länen så att rovdjurstrycket är acceptabelt. Länsstyrelserna har möjlighet att besluta om licensjakt efter varg, när upprätthållandet av vargens gynnsamma bevarandestatus inte försvåras i syfte bland annat för att minska koncentrationen av rovdjur inom rovdjurstäta områden.

Den 8 december 2021 svarade klimat- och miljöminister Annika Strandhäll följande på en skriftlig fråga om antalet vargar i Sverige (fr. 2021/22:397):

Det övergripande och långsiktiga målet för Sveriges rovdjurspolitik är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt EU:s art- och habitatdirektiv samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Rovdjursförvaltningen ska vara förenlig med våra EU-rättsliga åtaganden och övriga nationella mål.

Riksdagens godkännande av rovdjurspropositionen (prop. 2012/13:191) innebar att riksdagen beslutade om flera mål för vargstammen i Sverige. Ett av målen avser referensvärdet för gynnsam bevarandestatus hos den svenska vargpopulationen, det vill säga det antal vargar som kan anses tillräckligt för att den svenska vargpopulationen ska kunna anses ha en gynnsam bevarandestatus. Riksdagen beslutade att referensvärdet skulle vara någonstans mellan 170 och 270 individer.

Enligt propositionen skulle Naturvårdsverket efter riksdagens behandling bedöma vilket det exakta referensvärdet för varg skulle vara inom det av riksdagen godkända föreslagna intervallet och rapportera värdet till EU-kommissionen enligt just art- och habitatdirektivet.

Riksdagsbeslutet handlade om den rapportering av rovdjur som Sverige gjorde 2013. Enligt EU-kommissionens riktlinjer kan det rapporterade referensvärdet inte vara ett intervall utan måste vara ett exakt värde.

Naturvårdsverket rapporterade 2013 att referensvärdet för vargpopulationen i Sverige skulle vara 270. Referensvärdet för gynnsam bevarandestatus är ett värde som inte får underskridas, alltså helt enkelt ett golv för vargstammen.

Enligt EU-kommissionens riktlinjer ska ett referensvärde för gynnsam bevarandestatus tas fram från en sårbarhetsanalys. Det handlar om att hitta en nivå på stammen där den inte löper risk att utrotas. Den sårbarhetsanalys som låg till grund för referensvärdet 2013 kritiserades för att inte beakta de genetiska aspekterna, vilket är ett krav i EU-kommissionens riktlinjer.

Regeringen gav därför under 2015 Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera analysen och med den nya analysen som grund utreda vad som krävs för att populationen ska anses ha gynnsam bevarandestatus.

Analysen visade att det med hänsyn till populationens inavelsgrad behövs minst 300 vargar i Sverige och att minst en invandrad varg från Finland eller Ryssland behöver reproducera sig med en skandinavisk varg varje femårsperiod för att populationen ska ha gynnsam bevarandestatus.

Medlemsländerna rapporterar situationen för arternas bevarandestatus till EU-kommissionen vart sjätte år. Mellan rapporterna behöver länderna uppdatera hur utvecklingen ser ut. Senast Sverige rapporterade, år 2019, angavs att referensvärdet för gynnsam bevarandestatus för varg bedömdes vara 300 vargar. Jag uppfattar att Naturvårdsverkets bedömning av referensvärdet för gynnsam bevarandestatus för vargen i Sverige nu vilar på den vetenskapliga grund som EU-kommissionens riktlinjer kräver av medlemsländerna.

I Naturvårdsverkets årsredovisning för 2021 anges att Norge och Sverige sedan 2014 har ett långtgående samarbete om övervakning av de stora rovdjuren i Skandinavien, med gemensam metodik och gemensamma databaser. I syfte att underlätta förståelsen för inventeringsmetodik för stora rovdjur reviderade och förenklade Naturvårdsverket under 2021 tillsammans med norska myndigheter befintliga inventeringsinstruktioner. Samarbetet med Finland har fördjupats ytterligare, särskilt kring inventering och förvaltning av varg, men även andra arter.

Arbete med ett nordiskt ramverk för gränsöverskridande samverkan kring förvaltning och bevarande av järv i Fennoskandia har initierats av de nationella myndigheterna i Sverige, Norge och Finland. Dessutom har den fennoskandiska samarbetsgruppen kring DNA-analyser fortsatt sitt arbete, bl.a. med

syftet att harmonisera ländernas metodik och om möjligt använda en gemensam databas för genetiska prover.

Dåvarande miljöminister Karolina Skog anförde i juni 2018 följande som svar på skriftlig fråga 2017/18:1353 Samarbete med Norge kring förvaltningen av varg:

Regeringen har ett bra samarbete med den norska regeringen i vargfrågan. Nuvarande samarbete bygger på en skriftlig överenskommelse mellan den svenska och den norska regeringen från 2011. Företrädare för respektive regering träffas regelbundet för att diskutera aktuella frågor som rör förvaltningen av vår gemensamma vargpopulation.

Ansvariga myndigheter i Norge och Sverige arbetar också i ett nära samarbete. Det finns ett s.k. memorandum of understanding mellan Naturvårdsverket och norska Miljødirektoratet som bl.a. omfattar datainsamling. Sverige och Norge har upprättat databasen Rovbase där inventeringen av varg dokumenteras liksom jakt och annan dödlighet.

Av den nationella förvaltningsplanen för varg framgår att det sedan 2011 finns en politisk överenskommelse om utvecklat samarbete om stora rovdjur mellan Sverige, Norge och Finland. Syftet med den mellanstatliga överenskommelsen om rovdjursförvaltning är att ytterligare förstärka samarbetet mellan berörda myndigheter och att sträva efter att även involvera behöriga ryska myndigheter. Det anges även i överenskommelsen att de centrala myndigheterna i respektive land ges i uppdrag att tillsammans utarbeta innehåll och gemensamma riktlinjer för det fortsatta samarbetet om stora rovdjur.

Medan samverkan kring förvaltning av stora rovdjur med Norge är intensiv har samverkan med Finland utvecklats under senare år. Exempel på detta är ökade kontakter med finska myndigheter när det gäller vargförekomsten i norr och ett samarbete kring järv som har initierats. Detta medför i förlängningen att man kan nyttja samordningsvinster mellan Sverige och Finland, bl.a. när det gäller frågor som rör det genetiska utbytet mellan de finskryska rovdjursstammarna och de skandinaviska.

Vid sidan av Finland samarbetar Sverige även med Ryssland. Sverige och Norge har ett tätt samarbete om inventeringar av rovdjur och genomförde under 2012–2014 en översyn av inventeringsmetodik och utarbetade norsk-svenska instruktioner och faktablad för vägledning och styrning av inventeringsverksamheten. Målet är att ha en gemensam övervakning och rapportering över björn-, varg-, järv- och lodjursstammarna i Skandinavien. Under 2013 sjösatte man dessutom den gemensamma svensk-norska databasen Rovbase (rovbase.se). Rovbase samlar bl.a. information om rovdjurens förekomst, döda rovdjur och prover och resultat från DNA-analyser. Sverige och Norge har också tillsammans utvecklat den skandinaviska databasen Skandobs (skandobs.se) där allmänheten kan bidra till inventeringen genom att rapportera sina rovdjursobservationer.

Det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv samordnar även forskning om varg. Skandulv arbetar både med grundforskning om varg och

med tillämpade frågeställningar om vargens ekologi och förvaltning. Det gäller bl.a. vargens populationsdynamik, rörelsemönster och genetik och vilka effekter vargen har på det övriga ekosystemet. Projektet verkar även för att förmedla vetenskapligt grundad kunskap till förvaltande myndigheter och allmänheten i Norge och Sverige. Projektet har deltagande forskare från bl.a. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Grimsö och norska INN. Skandulv pågår sedan 1999 och har ett stort antal norska och svenska finansiärer.

Skandulv inventerar bl.a. varje år antalet vargar i Norge och Sverige. Av deras rapport överinventeringen vintern 2020/21 framgår bl.a. följande.⁹ Vargstammen i Sverige och Norge utgör en gemensam skandinavisk population med utbredning över riksgränsen. Årliga inventeringar ska genomföras vintertid i respektive land enligt överenskommen gemensam inventeringsmetodik. Utbredning, utveckling och storlek på vargstammen dokumenteras genom kartläggning av antalet vargrevir med familjegrupper, revirmarkerande par samt föryngringar under inventeringsperioden den 1 oktober–31 mars. Antalet vargindivider i Skandinavien beräknas med samma metod som föregående vinter med en omräkningsfaktor från antalet bekräftade valpkullar (föryngringar) till antalet individer (antalet föryngringar multipliceras med 10).

Under inventeringsperioden 2020–2021 dokumenterades 48 familjegrupper i Skandinavien, varav 36 i Sverige, 5 i Norge och 7 gränsrevir, dvs. belägna över den svensk-norska riksgränsen. Totalt dokumenterades 27 revirmarkerande par, varav 21 i Sverige, 5 i Norge och 1 gränsrevir. Efter fördelning av de totalt 8 gränsreviren med hälften av varje revir till respektive land summeras för Sverige 39,5 familjegrupper och 21,5 revirmarkerande par. För Norge blir motsvarande summa 8,5 familjegrupper och 5,5 revirmarkerande par.

Med samma metod som användes säsongen före (antalet föryngringar multipliceras med 10) beräknades den skandinaviska populationen till 480 vargar. Den svenska delen av populationen, med halva gränsrevir inkluderade, beräknades med samma metod till 395 vargar. Metoden baseras på antalet dokumenterade föryngringar och inkluderar levande samt kända döda vargar under hela inventeringsperioden den 1 oktober 2020–31 mars 2021. I den norska populationen dokumenterades 83–86 vargar, varav 57–58 helnorska vargar samt hälften av de 52–56 vargar som dokumenterats på båda sidor riksgränsen.

Skydds jakt och tillsyn

Som framgått ovan är EU:s medlemsstater enligt art- och habitatdirektivet skyldiga att vidta åtgärder för att säkerställa att arter som omfattas av direktivet uppnår och bibehåller en gynnsam bevarandestatus. Vissa arter, exempelvis vargen, kräver s.k. strikt skydd. Att en art är strikt skyddad innebär att dessa djur som huvudregel inte avsiktligt får fångas eller dödas i naturen. Direktivet

⁹ Beståndsstatus för stora rovdjur i Skandinavien 1-2021.

ger dock medlemsstaterna möjlighet att göra undantag från skyddskraven under vissa särskilt angivna förutsättningar, förutsatt att det inte finns någon annan lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden i deras naturliga utbredningsområde.

De allmänna reglerna om skydds jakt finns i 23 a och 23 b §§ jaktförordningen (1987:905). Enligt dessa regler får Naturvårdsverket fatta beslut om skydds jakt efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skydds jakt fattas även om ingen skada ännu har inträffat. Beslut om skydds jakt får dock endast fattas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Beslutet måste även motiveras av något av de skäl som anges i jaktförordningen.

Beslut om skydds jakt kan fattas vid behov, året om. Enligt 9 b § jaktförordningen ska det i beslut om skydds jakt anges

1. vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas
2. vilka medel och metoder som får användas
3. vilken tid och vilket område som avses
4. de villkor som i övrigt behövs för att så långt som möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd
5. den kontroll som kommer att ske.

Naturvårdsverket har i enlighet med 24 a § jaktförordningen delegerat rätten att besluta om skydds jakt till länsstyrelsen. Nuvarande delegation gäller t.o.m. den 30 juni 2023. Naturvårdsverket tog våren 2021 på regeringens uppdrag fram riktlinjer för beslut om skydds jakt. Riktlinjerna utgår från gällande jaktlagstiftning och innehåller tolkningar och rekommendationer som ska ge stöd till länsstyrelserna vid beslut om skydds jakt.

I riktlinjerna anges bl.a. följande när det gäller 9 b § p. 3 jaktförordningen:

Jakten bör få bedrivas så länge problemet kan förutses kvarstå. Vid jakt efter arter som kan röra sig över stora områden bör dock jakttiden begränsas i syfte att säkerställa att rätt individ fälls. Jakttiden kan förlängas i det fall skadorna fortsätter, eller förväntas fortsätta, och individen är kvar i området vid jakttidens slut.

När det gäller länsstyrelsernas tillsynsarbete kan följande noteras. Samtliga 21 länsstyrelser i landet omfattas av rovdjurspolitiken. Alla länsstyrelser har ansvar för inventering av rovdjur. Utöver inventering ansvarar länsstyrelserna bl.a. för beslut om bidrag och ersättningar för viltskador (utom på ren), besiktning av sådana skador och besiktning av fällda rovdjur samt arbete med att förebygga jaktbrott. Länsstyrelserna har även det regionala ansvaret för information och kommunikation. Länsstyrelserna har även ett tillsynsansvar enligt artskydds förordningen.

Dåvarande landsbygdsminister Jennie Nilsson svarade den 17 mars 2021 följande på en skriftlig fråga (fr. 2020/21:2151):

Annika Carlsson har frågat civilministern om hon och regeringen anser att en kampanj för anonyma anmälningar är i enlighet med länsstyrelsernas uppdrag och om så inte är fallet, om statsrådet avser att ta något initiativ i frågan.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Frågan ställs mot bakgrund av att Länsstyrelsen i Västra Götalands län på sin sida på Facebook uppmanar folk att komma in med anonyma tips om illegal jakt till länsstyrelsen.

Jag förutsätter att myndigheten följer gällande lagstiftning och samråder med andra berörda myndigheter i denna fråga liksom i andra frågor.

Regeringen ser allvarligt på illegal jakt och det är viktigt att jaktbrott utreds och beivras. Det är i första hand Polismyndighetens uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet. Länsstyrelsen har dock också ett ansvar som tillsynsmyndighet i fråga om bl.a. skydd för den biologiska mångfalden.

Länsstyrelsen har även det regionala ansvaret för viltförvaltningen och regeringen anser att samverkan mellan olika myndigheter och organisationer är viktigt för att motverka jaktbrott.

Mot bakgrund av ovanstående avser jag därför inte ta några initiativ i frågan.

Den nationella operativa gruppen för artskydd (NOGA) är en fast grupp för myndighetssamverkan som startades 2016. I samverkansgruppen, som leds av Jordbruksverket, ingår ett antal berörda myndigheter, bl.a. Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och representanter för länsstyrelserna. Den operativa gruppen har möten två gånger per år och kan sammankallas vid behov. Artskyddsutredningen föreslår i sitt betänkande (SOU 2021:51) att de myndigheter som ingår i NOGA i sina regleringsbrev ska få i uppdrag att ta fram en gemensam handlingsplan med syftet att bedöma risker och utvärdera, förankra och fastställa nationella prioriteringar i fråga om artskydd och artskyddsbrottslighet. Utredningen bedömer att det finns ett stort behov av att samordna och effektivisera myndigheternas arbete med artskydd och artskyddsbrottslighet. Därmed bör alla berörda myndigheter få i uppdrag att ta fram en gemensam handlingsplan för arbetet under tre år framåt, fr.o.m. verksamhetsåret 2023. Handlingsplanen ska därefter revideras löpande med tre års mellanrum. Handlingsplanen bör medföra att myndigheternas arbete med artskyddet i Sverige struktureras och får ett tydligare mål. Arbetet med att ta fram en handlingsplan kommer i sig att stärka samverkan mellan myndigheterna och ge en plattform för att effektivisera myndigheternas insatser när det gäller artskydd.

Rovdjursangrepp

Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn (de s.k. stora rovdjuren) i Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet,

samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:MJU7).

Enligt Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan för varg är ett av de fyra delmålen med vargförvaltningen att minska omfattningen av de skador som uppstår till följd av förekomsten av rovdjur. Skador ska i första hand förebyggas och i andra hand ersättas.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att täta eller stora viltstammar fortsätter att medföra skador inom såväl skogs- som jordbruk samt orsakar olyckor på väg och på spårbunden trafik. Ersättning för skador erhålls från anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m. Enligt viltskadestatistik för 2020 från SLU betalades 21,2 miljoner kronor ut i stöd till åtgärder som förebygger skador av fredat vilt och i ersättning för sådana skador. Ersättning för förekomst av rovdjur inom renskötselområdet erhålls från anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. Under 2020 betalades 56 miljoner kronor ut i rovdjursersättning samt till förebyggande åtgärder inom rennäringen.

Klimat- och miljöminister Annika Strandhäll svarade den 22 december 2021 bl.a. följande på en skriftlig fråga (fr. 2021/22:502):

Regeringen har under mandatperioden beslutat att bidrag lämnas till 100 procent av kostnaden för förebyggande åtgärder, till exempel rovdjursavvisande stängsel och ersättning för skador orsakade av rovdjur, och även för sekundära konsekvenser för lantbrukare och tamdjur efter rovdjursangrepp.

Det ska vara möjligt för människor att leva, bo och verka i sina gröna näringar på landsbygden. Regeringen arbetar kontinuerligt med åtgärder för att uppfylla riksdagens mål om rovdjurspolitiken, om livsmedelsstrategin och om skyddet av den biologiska mångfalden samt våra EU-rättsliga åtaganden på detta område. Det handlar inte om att värdera dessa mål mot varandra utan att arbeta med att uppnå samtliga de mål som riksdagen slagit fast och de krav som EU-rätten ställer på Sverige.

Enligt viltskadeförordningen får länsstyrelsen lämna bidrag till åtgärder för att förebygga viltskador och för att ersätta viltskador på annat än ren, fisk och fiskeredskap. Ersättning för skador får lämnas om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv ska svara för de kostnader som skadan gett upphov till (1 och 11 §§).

Tidigare gällde enligt 11 a § viltskadeförordningen att bidrag enligt 11 § samma förordning fick lämnas med högst 80 procent av de stödberättigade kostnaderna. Regeringen beslutade i januari 2021 att paragrafen skulle upphöra att gälla den 1 mars 2021. Beslutet innebär att länsstyrelsen nu kan besluta om att ge stöd med 100 procent av den faktiska kostnaden som fredat vilt orsakar.

Enligt förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador ges stöd till företag som är verksamma inom primärproduktion av jordbruksprodukter för åtgärder för att förebygga viltskador på annat än ren, fisk och fiskeredskap och för ersättning för sådana skador (2 §).

Av Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2018:5) om bidrag och ersättning för viltskador framgår att länsstyrelserna får använda viltskadeanslaget till att vidta åtgärder som är avsedda att förebygga viltskador som kan orsakas av fredat vilt samt att ersättning får betalas ut för viltskador som orsakats av fredat vilt. Fredat vilt definieras i föreskrifterna som annat vilt än klövvilt (3 och 4 §§). Enligt 11 § gäller för företag som är verksamma inom primär jordbruksproduktion att bidrag för förebyggande åtgärder endast får ges för investeringar. Ersättning får dock, utöver vad som anges i 11 §, även ges för underhåll av rovdjursavvisande stängsel samt kostnader, inbegripet arbetstid, för förebyggande åtgärder i samband med rovdjursangrepp bl.a. för underhåll av rovdjursavvisande stängsel, för att flytta djur till mindre skadeutsatta beten, för att ställa in djur vid en tidigare tidpunkt än planerat och för att bevaka djur (13 §).

När det gäller företag verksamma inom primär jordbruksproduktion gäller vidare enligt 31 § att länsstyrelsen får lämna ersättning endast för följande direkta kostnader:

1. dödade djur
2. förstörd gröda
3. materiella skador på jordbruksbyggnader, jordbruksmaskiner och lager, inklusive arbete med reparation.

Länsstyrelsen får vidare enligt samma paragraf lämna ersättning endast för följande indirekta kostnader:

1. veterinärkostnader för behandling av skadade djur
2. medicin ordinerad av veterinär
3. arbetskostnader i samband med sökandet efter saknade djur.

I 34 § anges vidare att stöd enligt 2 § förordningen om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador, utöver vad som anges i 31 §, får lämnas till företag verksamma inom primär jordbruksproduktion för kostnader i samband med viltskada, inbegripet arbetstid, för följande:

1. hemtagning av djur efter angrepp
2. egenvård av skadade djur
3. värdeminskning på skadade djur
4. avlivning av djur med anledning av angreppet
5. extrakostnader för inköp av foder med anledning av viltskador
6. transport av kadaver till destruktionsanläggning och destruktionsanläggning
7. merarbete för sortering av skadad gröda
8. omsådd av skadad gröda.

Vidare kan noteras att regeringen har lämnat ett förslag till strategisk plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 till kommissionen för granskning. Arbetet med att skapa ett enklare stödsystem och regelverk samt åstadkomma en mer fokuserad politik har lett till att vissa av dagens

stödformer fr.o.m. 2023 kommer att hanteras nationellt i stället för att ingå i den strategiska planen; det rör bl.a. stöd till rovdjursavvisande stängsel.

Utskottets ställningstagande

Förvaltning av vargstammen

Tack vare en framgångsrik rovdjurspolitik har våra fem stora rovdjur – björn, varg, lodjur, järv och kungsörn – i dag gynnsam bevarandestatus i Sverige. En ökad rovdjursstam, som etablerar sig i fler områden, ökar dock samtidigt konflikterna med människan. Detta är bakgrunden till den nuvarande rovdjurspolitiken som togs fram 2013 och vars målsättning är att de svenska rovdjuren ska kunna uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

Riksdagen beslutade i samband med att rovdjurspolitiken antogs 2013 att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus ska vara 170–270 individer för att uppnå minsta livskraftiga population. Beslutet byggde på Naturvårdsverkets analys och art- och habitatdirektivet, som styr riktlinjerna för förvaltningen av vargen. Naturvårdsverket redovisade inför riksdagsbeslutet en analys om att minsta livskraftiga vargpopulation i Sverige och Norge är minst 100 individer. Analysen gjordes utifrån EU-kriterierna för referensvärdet för gynnsam bevarandestatus.

Det är enligt utskottets mening avgörande för vargförvaltningens legitimitet att riksdagens beslut om vargstammens storlek efterlevs i praktiken. En rovdjurspolitik som kan accepteras av de som lever och verkar inom vargrevir är en förutsättning för att vi ska kunna ha en levande landsbygd.

Utskottet anser därför att den beslutade rovdjurspolitiken fortsatt ska ligga fast. Riksdagsbeslutet om referensnivå för vargstammen från 2013 ska därmed ligga till grund för Sveriges förvaltning av vargen. Under rådande omständigheter, med en mer förtätad vargpopulation i landet, bör referensvärdet ligga i det nedre spannet om 170 individer.

Eftersom den svenska vargstammen ingår i den s.k. skandinaviska populationen och denna population rör sig över gränsen mellan Norge och Sverige bör vargstammens storlek även samordnas med Norge. En utgångspunkt bör vara att den skandinaviska vargstammen inte ska överstiga 230 individer, där Sverige tar ansvar för sin del enligt vad som anförts ovan om referensvärdet för vargstammen.

En stark lokal förvaltning av rovdjur medför bättre förutsättningar att uppnå balans mellan upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus och hänsynen till de som bor och verkar på landsbygden. Eftersom vargstammen varierar över landet behöver förvaltningen av varg vara lokalt anpassad. Utskottet anser därför att det bör tas fram regionala förvaltningsplaner för att reglera antalet vargar på regional nivå.

Det som utskottet anför om referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner bör riksdagen tillkännage för regeringen. Därmed

tillstyrker utskottet motionerna 2021/22:3429 (M) yrkandena 14 och 15 och 2021/22:3877 (KD) yrkande 14 och tillstyrker delvis motionerna 2021/22:1890 (M), 2021/22:2656 (M), 2021/22:2661 (M) och 2021/22:2939 (M) yrkande 2.

Som utskottet nämnt ovan ingår den svenska vargen i den s.k. skandinaviska populationen, dvs. varg som lever i Sverige och Norge. Eftersom det finns en gränsöverskridande vargpopulation vore det naturligt med ett samarbete och en gemensam förvaltning av den skandinaviska vargstammen. Det bör därför utarbetas en skandinavisk samförvaltningsplan för varg. Planen bör präglas av såväl ekosystemansatsen som försiktighetsprincipen. Förvaltningen ska vara adaptiv, där verifierade data inhämtas och analyseras systematiskt kopplat till samverkan mellan varg, människa och miljö. Den gemensamma förvaltningsplanen, med mål och åtgärder, bör följas upp löpande och revideras allteftersom stammen utvecklas.

Regeringen bör därför undersöka möjligheterna till och förutsättningarna för en genomgripande samförvaltning med Norge och verka för att det tas fram en gemensam förvaltningsplan för den skandinaviska vargstammen. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2021/22:3438 (M) yrkande 17 och 2021/22:3877 (KD) yrkande 20 och tillstyrker delvis motion 2021/22:1012 (S) yrkande 2.

Skydds jakt och tillsyn

Det är viktigt att skydds jakt fungerar när djur skadas av rovdjur. Det är dock även viktigt att regelverket för skydds jakt säkerställer att det är just det djur som orsakat skadan som jagas. Enligt jaktförordningen ska det därför i beslut om skydds jakt bl.a. anges vilken tid och vilket område som avses. Av Naturvårdsverkets riktlinjer framgår att jakten bör få bedrivas så länge problemet kan förutses kvarstå och att jakttiden kan förlängas om skadorna fortsätter eller förväntas fortsätta och det skadegörande djuret är kvar i området vid jakttidens slut. Utskottet anser därmed att det inte finns skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2021/22:2939 (M) yrkande 5.

När det gäller frågan om länsstyrelsernas tillsynsarbete noterar utskottet att länsstyrelserna är ansvariga tillsynsmyndigheter för bl.a. artskyddsfrågor. Utskottet förutsätter att länsstyrelserna följer gällande lagstiftning och samråder med andra berörda myndigheter i sitt arbete med tillsyn över artskyddsfrågor liksom i andra frågor. Motion 2021/22:1895 (M) avstyrks därmed.

Rovdjursangrepp

Ett av delmålen med vargförvaltningen är att minska omfattningen av de skador som uppstår till följd av förekomsten av rovdjur. Detta är en förutsättning för att det ska vara möjligt att leva, bo och verka i de gröna näringarna på landsbygden. Utskottet konstaterar att regeringen har vidtagit flera åtgärder för att minska förekomsten av rovdjursangrepp och de

ekonomiska konsekvenserna av dessa. Regeringen har bl.a. beslutat att bidrag kan lämnas till 100 procent av kostnaden för förebyggande åtgärder och ersättning för skador orsakade av rovdjur, inklusive för indirekta kostnader. Utskottet noterar även att det redan i dag är möjligt att få ersättning för veterinärkostnader. Mot bakgrund av det nu anförda anser utskottet att motion 2021/22:4080 (MP) yrkandena 1–4 kan lämnas utan åtgärd.

Skyddade områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skydd av områden, marina skyddade områden, tätortsnära natur och skötsel av skyddade områden.

Jämför reservation 22 (V), 23 (L), 24 (V, MP), 25 (V), 26 (L) och 27 (MP).

Motionerna

Skydd av områden

I partimotion 2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10 anfördes att Sverige bör anta en målsättning om att 30 procent av skogsmarken långsiktigt ska skyddas i ekologiskt sammanhängande nätverk med avseende på naturtyp och geografisk utbredning.

Jakob Olofsgård m.fl. (L) framhåller i kommittémotion 2021/22:3981 yrkande 4 att behovet av sammanhängande habitat med stor geografisk utsträckning, inom vilka arter kan röra sig och sprida sig, har ökat och kommer att öka än mer i takt med att klimatförändringarnas konsekvenser blir mer kännbara. Samtidigt som den mest värdefulla naturen måste skyddas, t.ex. genom naturreservat och nationalparker, behövs därför ett skydd av mellanliggande områden som inte har lika höga naturvärden, för att skapa sammanhängande områden.

Marina skyddade områden

Enligt partimotion 2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 35 bör regeringen i enlighet med Miljömålsberedningens förslag besluta om ett etappmål för skydd av marina områden och s.k. andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder (OECM). Motionärerna framhåller att det fortsättningsvis kommer att behövas ett särskilt etappmål för att få till ett nätverk av skyddade marina områden och det behöver förtydligas i vilken omfattning skyddet ska gälla.

I motion 2021/22:3406 av Elisabeth Falkhaven och Emma Hult (båda MP) yrkande 1 anfördes att regeringen skyndsamt bör arbeta för att skydda mer hav, i Sverige och i världen. Motionärerna framhåller att vi måste öka takten och

skydda mer av våra hav. Enligt EU:s nya strategi för biologisk mångfald ska 30 procent av europeiska hav vara skyddade till 2030 och 10 procent av dessa ska ha strikt skydd. Liknande målsättningar diskuteras internationellt. Detta överensstämmer med Miljömålsberedningens förslag och vi behöver agera skyndsamt för att genomföra dessa.

Tätortsnära natur

I partimotion 2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14 anförs att regeringen bör anta ett etappmål för skydd av tätortsnära natur. Motionärerna framhåller att skogen på de flesta håll i landet är vår viktigaste friluftsmiljö och att människor trivs i skogar där man ser stor variation i struktur, trädslag och ålder. Tillgång till tätortsnära natur har också en positiv påverkan på folkhälsan.

Enligt kommittémotion 2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 11 bör skogens ekosystemtjänster skyddas genom inrättande av naturreservat och skyddande av tätortsnära skogar. Motionärerna framhåller att naturreservat skapar möjligheter att värna skogens ekosystemtjänster och att skyddade tätortsnära skogar kan fylla en mycket viktig funktion. Naturreservat kan även mildra konsekvenserna av klimatförändringarna. Markanvändningens betydelse för biologisk mångfald bör även omfatta tätortsnära natur.

I motion 2021/22:2268 av Nina Lundström (L) yrkande 3 framhålls att gröna kilar bör säkerställas och utvecklas så att de inte fragmenteras och bryts upp i flera separata delar. Motionären framhåller att de gröna kilarna är viktiga i storstadsregionerna. Närheten till natur, vatten och grönområden har en avgörande betydelse för attraktiviteten och att utveckla natur- och rekreationsområden skapar mervärden för människor samtidigt som det bidrar till hållbara ekosystem.

Nina Lundström (L) anför i motion 2021/22:2300 yrkande 1 att tätortsnära skog i Stockholmsregionen bör skyddas. Motionären framhåller att naturreservat kan användas för att skydda den mest värdefulla naturen men även bidra till det rörliga friluftslivet och folkhälsan. Naturreservat i tätbebyggda områden har ett betydande värde för folkhälsan genom att ge invånarna möjlighet till rekreation och träning i sin närmiljö.

I motion 2021/22:4067 av Karolina Skog (MP) yrkande 5 anförs att det är viktigt att bevara och skydda tätortsnära natur. Motionären framhåller att tillgången till natur är beroende av att det finns natur nära bostad och skola.

Skötsel av skyddade områden

I motion 2021/22:3166 av Johan Hultberg (M) yrkande 3 framhålls att regeringens fokus på att skydda fler och större områden har lett till att skötseln av skyddade områden har negligerats. Motionären framhåller att anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur är betydligt större än anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Regeringen bör därför i arbetet med nästa budgetproposition

pröva möjligheten att vid behov använda medel från anslaget 1:14 för skötsel av värdefull natur.

Kompletterande information

Skydd av områden

Ett av etappmålen inom miljömålssystemet innebär att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden till 2020 ska vara skyddade eller bevarade på olika sätt. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesskyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att ca 15 procent av land- och sötvattensområdena och 14 procent av de marina områdena var formellt skyddade i slutet av 2020. Regeringen redovisar vidare att arealen formellt skyddade skogar nedan fjällnära skog ökade med 137 500 hektar produktiv skogsmark och frivilliga avsättningar ökade med ca 55 000 hektar under 2012–2020. Regeringen bedömer dock att etappmålet för skydd av områden inte har uppnåtts och att det behövs ett kompletterat och förstärkt skyddsarbete och en kunskapsuppbyggnad om värdefull natur för att hitta representativt utvalda områden som bildar ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden. Brist på kunskap innebär en risk för negativ påverkan vid brukande. Etappmålet delar om skydd av areal samt kvalitetskriterier för skog och våtmarker har inte kunnat tillgodoses med befintliga styrmedel. För värdefulla skogar har varken arealmålet för formellt skyddade eller frivilliga avsättningar uppnåtts och de frivilliga avsättningarna har oklar varaktighet och kvalitet. Stärkta ekologiska samband i landskapet har motverkats, dels på grund av att betydande arealer skogar med höga naturvärden har avverkats, dels på grund av att andelen hänsynskrävande biotoper som påverkats negativt av skogsbruk under perioden 2012–2017 uppgick till närmare 40 procent.

Av budgetpropositionen framgår vidare att staten under 2020 formellt skyddat totalt 16 199 hektar produktiv skogsmark som naturreservat och biotopskydd. Länsstyrelserna har skyddat 15 472 hektar som naturreservat med medel från anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur och Skogsstyrelsen 727 hektar som biotopskydd med medel från anslaget 1:2 Insatser för skogsbruket inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Staten har också skyddat ca 600 hektar produktiv skogsmark som naturvårdsavtal.

Som framgått tidigare i detta betänkande pågår förhandlingar om ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald inom konventionen om biologisk mångfald. Bland annat diskuteras ett mål om att se till att minst 30 procent av jordens land och hav skyddas genom ekologiskt representativa och

sammanhängande skyddade områden och andra effektiva områdesbaserade åtgärder.

Naturvårdsverket har de senaste åren haft flera uppdrag som rör genomförandet av konventionen om biologisk mångfald. Bland annat rapporterade Naturvårdsverket i september 2021 ett uppdrag om att redovisa hur ett aktivt deltagande från berörda samhällssektorer kan säkerställas vid genomförande av det nya ramverket för konventionen om biologisk mångfald (NV-00198-21). I redovisningen redogör Naturvårdsverket bl.a. för att parterna till konventionen om biologisk mångfald ska ta fram en nationell plan för genomförande av konventionen. Sveriges nationella plan för biologisk mångfald består för närvarande av strategin för biologisk mångfald och ekosystemtjänster som beslutades av riksdagen 2014 (prop. 2013/14:141, bet. 2013/14:MJU27). Den nationella planen kommer sannolikt att behöva ses över när det nya ramverket inom konventionen är på plats.

Naturvårdsverket fick därefter i regleringsbrevet för 2022 i uppdrag att ta fram förslag till en nationell strategi och handlingsplan kopplat till konventionen om biologisk mångfald med utgångspunkt i det globala ramverk som förväntas beslutas på partsmötet 2022. Uppdraget ska redovisas senast den 1 maj 2023.

Kommissionen presenterade i maj 2020 sin EU-strategi för biologisk mångfald 2030 (COM(2020) 380) som en central del av den europeiska gröna given (COM(2019) 640). Strategin avspeglar kommissionens ambition att visa ledarskap i de pågående förhandlingarna om det nya ramverket inom konventionen om biologisk mångfald. Strategin beskriver mål och åtgärder för att skydda och återställa naturen i den europeiska unionen genom att utvidga nätverket av skyddade områden och utarbeta en plan för återställande av natur och restaurering av ekosystem på land och i havet. Strategin anger centrala åtaganden till 2030 då Europas biologiska mångfald ska vara på väg att återhämta sig till nytta för människor, planeten, klimatet och ekonomin. Enligt strategin är de viktigaste målen fram till 2030 att inrätta skyddade områden som täcker minst 30 procent av EU:s land- och havsområden och utöka täckningen för befintliga Natura 2000-områden.

Regeringen har överlagt med utskottet om förslaget (prot. 2020/21:6) och lämnade vid överläggningen bl.a. följande ståndpunkt när det gäller mål för områdesskydd:

Det är viktigt att EU visar ledarskap i post-2020 förhandlingarna om ett nytt globalt ramverk för FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD), genom att själv åta sig ambitiösa mål för bevarande av biologisk mångfald. Dessa mål bör nås på EU-nivå. Sverige har undertecknat en avsiktsdeklaration om ett globalt mål om att 30 % av världshaven ska skyddas till 2030. Regeringen anser att principerna för kommissionens siffrsatta mål om skydd av landmiljö behöver klarläggas. Regeringen ska stödja kommissionens arbete med att skapa en ökad samsyn och vägledningar till vad som menas med skydd och strikt skydd samt hur andra effektiva arealbaserade bevarandeåtgärder kan bidra till att uppnå målen. Regeringen har en tydlig ambition att bevara skyddsvärda skogar antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar. Givet

kommissionens förslag finns motsvarande behov av samsyn kring och definitioner av skyddsvärda urskogar och naturskogar ("primary forests" och "old-growth forests". Regeringen anser att hänsyn ska tas till medlemsstaternas olika förutsättningar och att arbetet ska bidra till enhetlig tolkning av målen och enhetlig återrapportering av förekomster och åtgärder så långt det är möjligt. Regeringen anser det viktigt att EU:s skogsstrategi efter 2020 ska vara jämbördig med och av samma relevans som andra EU-strategier, däribland strategin om biologisk mångfald. Regeringen anser att det är viktigt att strategin för biologisk mångfald bidrar till insatser på EU-nivå som främjar förutsättningarna för det hållbara svenska skogsbruket, bygger på existerande definitioner av ett hållbart skogsbruk samt värnar skogens klimatnytta. Att EU:s skogsstrategi inte underordnas strategin för biologisk mångfald är av avgörande betydelse. Samtidigt ska det nationella självbestämmandet i skogliga frågor fortsatt värnas.

Det konstaterades vid sammanträdet att det fanns stöd för regeringens ståndpunkt. Ledamöterna från Sverigedemokraterna anmälde en avvikande ståndpunkt.

Den 16 oktober 2020 godkände rådet slutsatser om strategin (11829/20). I rådsslutsatserna ställde sig rådet bakom målen i strategin och målen om skydd och återställande av natur, för att den biologiska mångfalden ska kunna återhämta sig. Rådet välkomnade målet att skapa ett sammanhängande nätverk av väl förvaltade skyddade områden och att skydda minst 30 procent av EU:s landyta och 30 procent av dess havsområden. Rådet betonade att detta är ett mål som ska uppnås gemensamt av medlemsländerna där varje medlemsland deltar i den gemensamma insatsen samtidigt som hänsyn tas till nationella förhållanden. Detta nätverk bör bygga på Natura 2000 och kompletteras med ytterligare områden som utses av medlemsländerna.

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som i ett europeiskt perspektiv betraktas som särskilt skyddsvärda. Natura 2000 är en del av art- och habitatdirektivet och syftar till att främja den biologiska mångfalden och skydda hotade arter och livsmiljöer (habitat). Alla länder i EU ska utse särskilda områden, s.k. Natura 2000-områden, som tillsammans ska bilda ett ekologiskt nätverk av sammanhängande områden. Dessa områden innehåller arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv.

När det gäller frågan om mellanliggande områden kan vidare noteras att en av preciseringarna av miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv är Grön infrastruktur som innebär att det finns en fungerande grön infrastruktur, som upprätthålls genom en kombination av skydd, återställande och hållbart nyttjande inom sektorer, så att fragmentering av populationer och livsmiljöer inte sker och den biologiska mångfalden i landskapet bevaras. Grön infrastruktur innebär ett nätverk med natur där man binder samman skogar, odlingslandskapet, parker, grönytor, våtmarker, sjöar, vattendrag och kust- och havsområden.

Det praktiska arbetet för att genomföra en fungerande grön infrastruktur i Sverige ligger på länsstyrelserna. Samtliga länsstyrelser har på uppdrag av regeringen tagit fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. De har

tagits fram i dialog och samverkan med flera berörda aktörer. Nu genomförs många av de åtgärder som tagits fram i handlingsplanerna. Handlingsplanerna ska kunna användas som kunskaps-, planerings- och prioriteringsunderlag i olika samhällsprocesser för att kunna planera för hela landskapet. Deras användning bidrar till att främja och samordna uppföljning och analys av miljötillstånd och miljömål. Användningen kan sammanfattas i följande tre huvudsyften:

- underlag för landskapsplanering i brukande och hållbar förvaltning av mark och vatten, och som kunskapsunderlag för samråd och samverkan mellan olika aktörer
- ramverk för landskapsplanering av offentliga naturvårdsinsatser
- underlag för fysisk planering och prövning.

Handlingsplanerna för grön infrastruktur innebär inga nya regler eller ny lagstiftning och påverkar inte markägares grundläggande rättigheter och skyldigheter utan ger stöd och underlag för att göra det lättare att genomföra rätt åtgärd på rätt plats i landskapet.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) anför regeringen när det gäller miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv att förekomsten av en grön infrastruktur där olika genotyper, arter och ekosystem finns representerade i tillräcklig omfattning och kvalitet är grundläggande. I det arbetet bedömer regeringen att de regionala handlingsplanerna om grön infrastruktur är viktiga planerings- och beslutsunderlag. Det saknas tillräcklig kunskap om nyttan av att arbeta utifrån ett landskapsperspektiv. Ny kunskap är inte tillräckligt införlivad i arbetet med kartläggning av ekosystemtjänster. Grön infrastruktur förväntas leda till utvecklade ekologiska samband i landskapet, underlätta klimatanpassning samt stärka förutsättningarna för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Marina skyddade områden

Som framgått ovan är ett av etappmålen inom miljömålssystemet att minst 20 procent av Sveriges land- och sötvattensområden samt 10 procent av Sveriges marina områden till 2020 ska vara skyddade eller bevarade på olika sätt. Detta ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Bevarandet ska ske med ekologiskt representativa och väl förbundna system där reservat, andra effektiva områdesskyddsåtgärder eller miljöanpassat brukande ingår.

Miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård innebär bl.a. att särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att den satsning på 50 miljoner kronor per år för skydd av marina områden som genomfördes 2018–2020 har ökat takten i arbetet med kunskapsunderlag och beslut. Under 2020 skyddades 153 022 hektar marina

områden genom sex nya marina naturreservat. Vid utgången av 2020 var över 14 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon skyddat. Regeringen redovisar vidare att det formella skyddet av minst 10 procent av marina områden är uppnått och att utpekandet av ett fåtal stora marina Natura 2000-områden har haft stor betydelse för måluppfyllelsen samtidigt som 100 marina naturreservat har inrättats totalt.

Regeringen anför vidare att den fortsätter att driva på för att göra sambandet mellan klimatförändringarna och förvaltningen av havsmiljön tydligt, t.ex. vad gäller de marina ekosystemens viktiga roll för kolinlagring. Skydd av marina områden som är ekologiskt representativa, sammanhängande och funktionella bidrar till att säkerställa och bevara den biologiska mångfalden i kust- och havsområden. Regeringen fortsätter även arbetet med att införa nödvändiga regleringar när det gäller fiske, inklusive bottentråning, för att nå bevarandemålen i marina skyddade områden.

Miljömålsberedningen fick i maj 2018 i uppdrag att ta fram en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser (dir. 2018:44). I betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83), som redovisades i januari 2021, föreslår Miljömålsberedningen bl.a. att regeringen ska besluta om ett nytt etappmål för skydd av marina områden och andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder (Other Efficient Conservation and Management Tools, OECM). Målet innebär att till 2030 ska det marina områdesskyddet utformas enligt följande:

- Minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt skydd eller andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder.
- Minst 10 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara strikt skyddade.
- De skyddade områdena ska bilda ett representativt, ekologiskt sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken.

Med formellt skyddade marina områden avses nationalparker, naturreservat, biotopskyddsområden och Natura 2000-områden. När det gäller OECM föreslår Miljömålsberedningen att regeringen ska ge Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket i uppdrag att utifrån definitionen i konventionen om biologisk mångfald och EU:s riktlinjer klargöra vilka rättsliga verktyg som kan klassas som OECM och räknas in i etappmålet första strecksats. Miljömålsberedningen anser att möjligheten att tillämpa OECM för att bidra till nätverket av skyddade områden är en viktig skillnad jämfört med det befintliga målet. Genom en kombination av formellt skydd och OECM kan skyddets effektivitet förbättras. Det ökar även möjligheterna till bättre samordning av rättsliga instrument samt att flera aktörer, t.ex. inom fiske och sjöfart, men även kommuner, mer aktivt kan bidra till ett långsiktigt skydd av arter och livsmiljöer. Betänkandet bereds nu inom Regeringskansliet.

Som framgått tidigare i detta betänkande pågår för närvarande arbetet med att ta fram ett nytt globalt ramverk för biologisk mångfald inom ramen för konventionen om biologisk mångfald. Bland annat diskuteras ett mål om att se till att minst 30 procent av jordens land och hav skyddas genom ekologiskt representativa och sammanhängande skyddade områden och andra effektiva områdesbaserade åtgärder. I detta arbete driver regeringen bl.a. på för att den nuvarande strategiska planen ska ersättas med ett ambitiöst ramverk med mål som är mätbara och tidsbundna. Som framgått ovan kommer Sveriges nationella plan för biologisk mångfald sannolikt att behöva ses över när det nya ramverket inom konventionen är på plats, och Naturvårdsverket har i uppdrag att ta fram en nationell strategi och handlingsplan kopplat till det nya ramverket.

Den strategi för biologisk mångfald som kommissionen presenterade i maj 2020 avser bl.a. att beskriva EU:s ståndpunkt inför nästa partskonferens inom konventionen om biologisk mångfald. Rådet godkände i oktober 2020 slutsatser om strategin. Rådet välkomnade bl.a. målet att skapa ett sammanhängande nätverk av väl förvaltade skyddade områden och att skydda minst 30 procent av EU:s landyta och 30 procent av dess havsområden.

Sverige undertecknade i januari 2020 en avsiktsdeklaration från Storbritannien om att 30 procent av internationellt vatten ska skyddas till 2030. Syftet med deklarationen var dels att vara ett förslag i arbetet med det nya ramverket inom konventionen om biologisk mångfald, dels att bidra till processen att upprätta ett instrument för att skydda biologisk mångfald bortom nationell jurisdiktion inom FN:s havsrättskonvention.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om mål för marint områdesskydd, senast i betänkande 2020/21:MJU16. Utskottet hänvisade då till att Miljömålsberedningen i sitt betänkande i januari 2021 lämnat förslag som gällde målen för det marina områdesskyddet och att betänkandet var under beredning inom Regeringskansliet. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till det arbete som pågår.

Tätortsnära natur

En av preciseringarna av miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv är Värdefull tätortsnära natur. I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att det inte finns någon vedertagen definition av tätortsnära natur och att det saknas heltäckande statistik på området, vilket försvårar förvaltningen och uppföljningen. Naturvårdsverket, Boverket, Skogsstyrelsen och Statistiska centralbyrån har därför påbörjat ett arbete för att utveckla statistik kring avverkningar kopplad till människors hälsa, tillgång till antal grönområden samt teoretiskt tryck på grönområden.

Vidare framgår det av budgetpropositionen att en majoritet av kommunerna (81 procent) uppger att de arbetar med att bevara, utveckla och restaurera bostadsnära natur. Naturvårdsverket och Boverket har tagit fram en vägledning om kommunala grönanläggningar för att belysa och konkretisera grön

infrastruktur. Andelen av befolkningen som bor inom ett avstånd av upp till 1 000 meter från nationalparker, naturreservat eller naturvårdsområden ökar och uppgick 2019 till 29 procent, jämfört med 21 procent 2013. Av åtgärderna inom LONA 2020 genomfördes 72 procent i tätortsnära områden och omfattade grönstrukturplaner, friluftspaner, naturvårdsprogram och skötselplaner. Satsningarna syftade till att förbättra naturvärdena i den tätortsnära naturen och stärka förutsättningarna för friluftslivet.

Friluftslivspolitikerna utgår från tio mätbara mål som riksdagen fastställt (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4). Flera av målen har kopplingar till och berör skyddad natur:

- tillgänglig natur för alla
- allemansrätten
- tillgång till natur för friluftsliv
- attraktiv tätortsnära natur
- skyddade områden som resurs för friluftslivet.

Dåvarande miljö- och klimatminister Per Bolund svarade den 17 februari 2021 följande på en skriftlig fråga (fr. 2020/21:1699):

Målet för friluftslivspolitikerna är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Tio mätbara mål har redovisats till riksdagen. De tio målen har preciseringar som förtydligar innebörden av målen. Preciseringarna utgör ett stöd för att genomföra åtgärder. De är också underlag för att mäta och följa upp målen samt för att fortsätta utveckla friluftslivspolitikerna. Friluftsliv är ett allmänt intresse som spänner över flera politikområden och friluftslivsmålen berör flera olika myndigheter.

Friluftsliv är en hörnsten i naturvårdspolitikerna och är viktigt för landsbygdspolitikerna. Oavsett förutsättningar ska alla människor ha möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund. Regeringen anser att förutsättningarna för människor att utöva friluftsliv ska fortsätta att utvecklas i alla delar av landet. Under covid 19-pandemin har friluftslivets betydelse blivit särskilt tydlig då många människor har sökt sig ut i naturen. Arbetet med att underlätta friluftslivet genom bland annat tillgänglighet till skyddade natur- och kulturmiljöområden, tillgång till information om friluftsliv samt upprustning av det statliga ledsystemet i fjällen ska fortsätta. Information och kunskap om allemansrätten är viktig och behöver upprätthållas kontinuerligt av Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter och organisationer. Nationalparker och natur- och kulturreservat är viktiga för friluftslivet och lockar miljoner besökare varje år. De är också betydelsefulla för landsbygdsutveckling och för både lokal och regional utveckling. Den fortsatta utvecklingen av natur- och kulturbaserad turism är en betydelsefull del av en hållbar turism och besöksnäring.

Regeringen anser att den tätortsnära naturen är av stor betydelse. En stor del av friluftslivet utövas nära bostaden eller tätorten. Därför är det mycket viktigt att bevara en grön och blå infrastruktur i och omkring städer och tätorter, inte minst i kommuner med stark bebyggelseutveckling. Ansvar för att se till att friluftslivet har goda förutsättningar är delat

mellan stat och kommun och mellan många myndigheter. En fortsatt god samordning är därför viktig.

Regeringen anser att det behövs en fortsatt hög ambitionsnivå för att nå friluftslivsmålen och avser att aktivt fortsätta att utveckla friluftslivspolitikerna.

Länsstyrelserna i Stockholm, Västra Götaland och Skåne län fick sommaren 2002 i uppdrag att ta fram var sitt program för varaktigt skydd och förvaltning av de för naturvård och friluftsliv mest värdefulla tätortsnära områdena. Uppdraget redovisades i november 2003. I regleringsbrevet för 2004 fick länsstyrelserna i uppdrag att påbörja skydd av de redovisade områdena. Programmet har sedan dess förlängts i två omgångar och den senaste förlängningen avsåg perioden 2016–2020. Länsstyrelserna delredovisade resultaten av programmen 2006, 2008 och 2015. Länsstyrelserna i Stockholms, Skåne och Västra Götalands län redovisade i september 2020 uppdraget om skydd av tätortsnära natur. Av redovisningen framgår bl.a. följande. Under programperioden fick länsstyrelserna ett antal uppdrag som hade tydlig koppling till uppdraget tätortsnära natur. Detta inkluderar t.ex. arbetet med miljö kvalitetsmålen, grön infrastruktur och friluftslivet. Bildande av tätortsnära naturreservat bidrar till att genomföra dessa regeringsuppdrag och nå satta naturvårds- och friluftslivsmål. Programmen har resulterat i att ca 38 800 hektar mark och vatten i storstadsregionerna har fått ett långsiktigt skydd som natur- eller kulturresevat.

Av redovisningen framgår vidare att många tätortsnära naturreservat i hög utsträckning används för allmänhetens friluftsliv och att syftet med flera av de nybildade naturreservaten inom programmen är att bevara och utveckla områden för friluftsliv. Genom programmen har betydelsen av den tätortsnära naturen tydliggjorts och arbetet med att tillgängliggöra dessa områden har ökat. I utredningen framhålls vidare att naturreservaten ökar möjligheten för människor att komma ut i naturen, att närheten till naturen är den avgörande faktorn för hur mycket vi vistas i skog och mark och att de tätortsnära naturområdena bidrar till en bättre folkhälsa, ökad återhämtning och livskvalitet samt minskat antal sjukskrivningar. Den tätortsnära naturen bidrar även till flera viktiga ekosystemtjänster, som troligen kommer att bli allt viktigare i och med klimatförändringarna. Många växter och djur är även beroende av gröna stråk för att kunna sprida sig i landskapet. Tätortsnära naturreservat fungerar ofta som gröna och blå kilar in i storstadsregionerna och fyller en viktig funktion för att förhindra barriäreffekter i områden som ofta är utsatta för ett högt exploateringstryck.

Skötsel av skyddade områden

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20 får användas till utgifter för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv. Anslaget får användas till statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får särskilt användas till utgifter

- för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning
- för artbevarande och viltförvaltning
- i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

Anslaget får även användas för vissa utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

I budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) redovisar regeringen att det i Sverige finns 30 nationalparker och mer än 5 000 naturreservat, vilka är viktiga för friluftsliv och turism. Områdena behöver förvaltas och skötas för biologisk mångfald, kulturmiljövården och friluftsliv. Regeringen föreslår därför en satsning på åtgärder för naturvård. Satsningen innebär bl.a. att anslaget 1:3 inom utgiftsområde 20 har ökat med 100 miljoner kronor 2022. Anslaget har även ökats med 50 miljoner kronor för 2022 för att finansiera ytterligare insatser för vandringsleder och fjälleder. Slutligen har anslaget tillförts 20 miljoner kronor för 2022 till ytterligare insatser för naturnära jobb riktade mot unga. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2021/22:MJU1, rskr. 2021/22:109–111).

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur inom utgiftsområde 20 får användas till utgifter för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får användas

- för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken Naturvårdsverkets ansvarsområde
- till utgifter för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden
- för utgifter i samband med säkerställande av värdefulla naturområden
- för statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

Anslaget får även användas för vissa utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

I budgetpropositionen för 2022 föreslog regeringen att anslaget skulle ökas med 2 005 miljoner kronor för ytterligare insatser med anledning av förslagen i Skogsutredningen 2019 (SOU 2020:73) och skydd av skog, med 350 miljoner kronor för ytterligare insatser för skydd av värdefull natur och med 35 miljoner kronor för genomförandet av Sveaskogsprogrammet.

Miljö- och jordbruksutskottet föreslog vid behandlingen av budgetpropositionen att anslaget skulle minska med 2 005 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag som en följd av att utskottet avvisade regeringens satsning på att genomföra förslagen i Skogsutredningen 2019 (bet. 2021/22:MJU1). Utskottet uttalade bl.a. följande:

Utskottets förslag innebär att anslaget 1:14 ökar i jämförelse med föregående år och är på den nivå som Naturvårdsverket angett i sitt underlag till budgeten för 2022. Utskottet bedömer därmed att förslaget innebär fortsatta möjligheter att vidta åtgärder för formellt skydd av

skyddsvärda naturområden samt att betala ut ersättning till de markägare som avsätter mark för formellt skydd. Utskottet menar att detta innebär att arbetet med att genom formellt skydd säkerställa biologisk mångfald kan fortgå samtidigt som åtgärder med negativ inverkan på äganderätten och utvecklingen av den svenska bioekonomin inte genomförs.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2021/22:109–111).

Dåvarande miljö- och klimatminister Per Bolund anförde bl.a. följande i en interpellationsdebatt den 29 oktober 2021 (ip. 2021/22:57):

Jag vill framhålla att skydd av värdefulla naturområden är en viktig del i uppfyllandet av flera av Sveriges miljömål. Det är rimligt och nödvändigt att skydda nya områden med värdefull natur parallellt med att lägga resurser på skötsel av befintliga naturreservat. Det är mer kostnadseffektivt att bevara befintliga värden och skydda dem från exploatering än att restaurera eller återskapa förlorade värden.

Skötselbehovet i formellt skyddade områden skiljer sig åt beroende på vilka naturtyper som ingår, områdets storlek, påverkansgrad, besöksstryck med mera.

Tillgängliga beräkningar från Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, som tillsammans ansvarar för majoriteten av landets formellt skyddade områden, ger en god uppfattning om hur stort skötselbehovet är. Naturvårdsverket bedömer att den nuvarande nivån på anslaget för åtgärder för värdefull natur ger en bra grund för arbetet och att det behöver öka i takt med att antalet skyddade områden ökar.

År 2019 blev anslaget nära nog halverat, vilket fick stora konsekvenser för verksamheten genom att skötsel av formellt skyddade områden minskade och viktiga insatser för friluftsliv och biologisk mångfald uteblev. Regeringen har prioriterat satsningar på att förstärka den biologiska mångfalden genom satsningar på skydd av värdefull natur och skötsel av skyddade områden, framför allt naturreservat.

Anslagen ökade med cirka 1,5 miljarder kronor för 2021. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2022 en treårig satsning på skötsel av naturreservat på 100 miljoner kronor per år under 2022–2024. Därmed anser jag att regeringen har tagit initiativ till att stärka arbetet med skötsel av formellt skyddade områden.

Utskottets ställningstagande

Skydd av områden

När det gäller frågan om arealmål för skydd av skogsmark noterar utskottet att arbetet med att ta fram ett nytt ramverk inom konventionen om biologisk mångfald pågår och att det i dessa förhandlingar bl.a. ingår förslag om mål för skydd av områden. När det nya ramverket är på plats kommer troligen de svenska nationella målen att behöva ses över och Naturvårdsverket har därför fått i uppdrag att ta fram en nationell strategi och handlingsplan med utgångspunkt i det nya globala ramverket.

När det gäller frågan om mellanliggande områden konstaterar utskottet att det pågår ett arbete med grön infrastruktur inom länsstyrelserna. Med grön infrastruktur menas ett nätverk med natur där man binder samman skogar, odlingslandskap, parker, grönytor, våtmarker, sjöar, vattendrag och kust- och

havsområden. Arbetet med grön infrastruktur förväntas leda till utvecklade ekologiska samband i landskapet, underlätta klimatanpassningen och stärka förutsättningarna för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Med anledning av det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2021/22:3279 (V) yrkande 10 och 2021/22:3981 (L) yrkande 4 kan lämnas utan åtgärd.

Marina skyddade områden

Miljömålsberedningen lämnade i sitt betänkande i januari 2021 förslag som rörde målen för det marina områdesskyddet. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Som utskottet konstaterat tidigare i detta betänkande pågår även arbetet med att ta fram ett nytt ramverk inom konventionen om biologisk mångfald. I förhandlingarna ingår bl.a. förslag om mål för skydd av områden, och regeringen har som en del av detta arbete undertecknat en avsiktsdeklaration om att 30 procent av internationellt vatten ska skyddas till 2030. Naturvårdsverket har även ett pågående uppdrag att ta fram en nationell strategi och handlingsplan med utgångspunkt i det nya globala ramverket. Mot bakgrund av det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2021/22:3279 (V) yrkande 35 och 2021/22:3406 (MP) yrkande 1 kan lämnas utan åtgärd.

Tätortsnära natur

Den tätortsnära naturen har en stor betydelse såväl för friluftslivet som för den biologiska mångfalden med hänsyn till de ekosystemtjänster som den bidrar till. Utskottet välkomnar därför det arbete som pågår när det gäller tätortsnära natur. Bland annat uppger en majoritet av kommunerna att de arbetar med bostadsnära natur och Naturvårdsverket och Boverket har tagit fram en vägledning om kommunala grönplaner. Vidare genomfördes en majoritet av åtgärderna inom LONA 2020 i tätortsnära områden och syftade till att förbättra naturvärdena i den tätortsnära naturen och stärka förutsättningarna för friluftslivet.

Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits och det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2021/22:2268 (L) yrkande 3, 2021/22:2300 (L) yrkande 1, 2021/22:3279 (V) yrkande 14, 2021/22:3981 (L) yrkande 11 och 2021/22:4067 (MP) yrkande 5 kan lämnas utan åtgärd.

Skötsel av skyddade områden

Att de områden som skyddas även sköts så att de värden som motiverat skyddet bibehålls är en fråga av avgörande betydelse för naturvårdsarbetet. Utskottet välkomnar därför den satsning på åtgärder för naturvård som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2022. Regeringen har även sedan tidigare genomfört satsningar för att höja ambitionen i arbetet med skötsel och förvaltning av skyddad natur. Utskottet anser mot denna bakgrund

att det inte finns skäl att gå vidare med förslaget i motion 2021/22:3166 (M) yrkande 3 och avstyrker därmed motionen.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 13 (M), 14 (SD), 15 (C), 16 (V), 17 (KD) och 18 (L).

Utskottets ställningstagande

I motioner från allmänna motionstiden 2021/22 har det väckts förslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Detta har gjorts i betänkandena 2018/19:MJU9, 2019/20:MJU1, 2019/20:MJU2, 2019/20:MJU7, 2019/20:MJU15, 2020/21:MJU5, 2020/21:MJU16 och 2021/22:MJU6. Utskottet ser inte någon anledning att nu återigen pröva de motionsyrkanden som tas upp i bilaga 2 och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

1. Artskydd och skogsbruk, punkt 1 (S, V, L, MP)

av Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S), Jakob Olofsgård (L), Jon Thorbjörnson (V) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag.

Ställningstagande

Vi anser att det inte finns skäl för ett sådant tillkännagivande som utskottet föreslår. Vi anser därför att riksdagen bör avslå utskottets förslag. Vi utvecklar våra skäl för det i våra särskilda yttranden 1, 2, 3 respektive 4.

2. Genomförandet av naturvårdsdirektiven, punkt 2 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 56 och
avslår motion
2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 72.

Ställningstagande

Artskyddsförordningen bör gås igenom så att den inte på någon punkt överimplementerar bakomliggande EU-direktiv. Mer specifikt behöver det klargöras att avverkningsförbud endast gäller när en arts bevarandestatus kraftigt väntas påverkas av avverkning, alltså att förordningen inte gäller på individnivå utan på artnivå. Förordningen bör vidare klargöra att bedömningen av den gynnsamma bevarandestatusen ska göras på nationell nivå samt att ersättning ska ges om skogsägaren hindras i pågående markanvändning.

Artskyddsförordningen behöver således omarbetas så att den inte går längre än motsvarande EU-direktiv.

3. Genomförandet av naturvårdsdirektiven, punkt 2 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 72 och avslår motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 56.

Ställningstagande

En särskild utredare har på regeringens uppdrag sett över artskydds-förordningen. I utredningen som presenterades under våren 2021 föreslås tyvärr lösningar som försvårar eller omöjliggör för skogs- och jordbruk. Mitt parti kritiserade utredningen redan när den tillsattes för att direktiven inte försökte justera genomförandet av artskydds-förordningen mot de minimikrav som ställs i naturvårdsdirektiven. En justering av artskydds-förordningen bör inbegripa att kraven i förordningen inte modifieras strängare än de krav som ställs i naturvårdsdirektiven.

4. Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU, punkt 3 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Marléne Lund Kopparklint (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 13 och avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 54,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1–6,

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 67 och 68 samt

2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Sverige bör fortsätta att vara en pådrivande kraft i olika internationella sammanhang för att belysa allvaret i den negativa utvecklingen för biologisk mångfald samt genom att fortsätta att vara ett gott exempel. Sverige har undertecknat konventionen om biologisk mångfald där vi förbinder oss att vårda vår biologiska mångfald och nyttja den på ett hållbart sätt. De internationella målen för biologisk mångfald inom ramen för konventionen skulle ha uppdaterats under 2020, men arbetet sköts upp på grund av coronapandemin. För att stärka arbetet för den biologiska mångfalden på fler platser på jorden behövs det mer ambitiösa och konkreta mål fram till 2030. Vi förväntar oss att regeringen, med hjälp av Naturvårdsverkets vetenskapliga råd, intar en aktiv roll i förhandlingarna om att förnya ramverket inom konventionen om biologisk mångfald. Regeringen bör i enlighet med detta i internationella sammanhang vara pådrivande för att bevara biologisk mångfald. Regeringen bör även i förhandlingarna om det nya ramverket för konventionen om biologisk mångfald driva på för mer ambitiösa och konkreta mål fram till 2030.

5. Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU, punkt 3 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 54 och

avslår motionerna

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1–6,

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 13,

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 67 och 68 samt

2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringen och riksdagen har under mycket lång tid samverkat med skogsägare för att utveckla en av världens absolut mest framgångsrika modeller för uthållig skogsskötsel. Under senare år har, under tryck från

internationella och inhemska rörelser, den här modellen ifrågasatts. Med hänvisning till olika internationella överenskommelser har det i årtal hävdats att Sverige har alldeles för lite totalskyddade skogar. Om mer skogar skyddas helt från brukande, kommer intensiteten i brukandet att öka i övriga skogar. Det är fel väg att gå. Ett hänsynsfullt brukande innebär att all Sveriges skog, från Skåne till Lappland, blir tillgänglig för en stor artrikedom. En uppdelning i intensivt brukade respektive totalskyddade skogar är knappast bättre. Om man därtill lägger att över hälften av våra skogar är enskilt ägda inser man snabbt att vissa ägare kan förlora rätten att bruka stora delar av sin skog om systemet med hög andel totalskyddade skogar tillämpas. Detta är orimligt.

Den stora andelen privatägd skog i Sverige innebär stora fördelar men också att statens inflytande bör skötas på ett mindre detaljstyrande sätt än i länder med övervägande offentligägda skogar. Sverige måste i internationella förhandlingar om naturskydd framhålla och försvara detta faktum

Dessutom ska Sverige inte underteckna internationella dokument utan att ordentliga analyser av konsekvenserna för skogsbruket presenterats. Detta gjordes inte för Nagoyaavtalet. Andra länder tycks dock ha varit mer vakna, eftersom avtalet är skrivet på så sätt att det knappast kan binda Sverige till ökad andel totalskyddad skog.

Sverige bör mot denna bakgrund internationellt inte ingå avtal som kan leda till att mer skog än i dag behöver vara undantagen från skogsbruk eller skyddas formellt.

6. Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU, punkt 3 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 67 och 68 samt avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 54,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1–6,

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 13 och

2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt FN:s vetenskapliga expertpanel för biologisk mångfald hotas upp emot 1 miljon av jordens 8 miljoner arter av utrotning. Hotet mot den biologiska

mångfalden är på många sätt mer akut än klimatkrisen. Klimatkrisen är en av de drivande faktorerna, men även hur vi i dag planerar våra samhällen, odlar vår mat och producerar vår energi påverkar i stor grad den biologiska mångfalden. Även om klimatkrisen får en lösning kommer hotet mot den biologiska mångfalden att kräva ytterligare kraftfulla insatser. Att skydda värdefull natur och hotade arter är en viktig uppgift för den internationella miljöpolitiken. Trycket på ekosystemen ökar och den biologiska mångfalden minskar – denna trend måste brytas. Det är extremt viktigt att hålla i och stärka det arbete som bedrivs inom ramen för FN:s konvention om biologisk mångfald. Det krävs större globala insatser för att nå uppsatta mål för den biologiska mångfalden, inte minst i ljuset av att målen för 2020 inte ser ut att uppnås.

Den biologiska mångfalden, dvs. samspelet mellan olika typer av arter och ekosystem, är av fundamental betydelse för människans liv på jorden och våra samhällens välmående. Skogar, kuster, vattendrag och grundvatten är alla viktiga förutsättningar för livet och en hållbar utveckling. Den globala förlusten av arter, naturtyper och ekosystem är det mest brådskande miljöproblemet i världen i dag vid sidan av klimatförändringarna. För att bryta den negativa utvecklingen och i stället börja bevara, restaurera och återställa den biologiska mångfalden krävs ett kraftigt ökat internationellt samarbete och att fler regionala och internationella aktörer skalar upp sitt arbete. Sverige, EU och andra globala institutioner och organisationer måste både förstärka och växla upp de insatser som redan görs och verka för att kommande regelverk och lagstiftningar har ambitiösa men realistiska mål. Det internationella arbetet för att bevara, restaurera och återställa den biologiska mångfalden regionalt och globalt måste stärkas och skalas upp.

Internationella regelverk och bindande lagstiftningar måste ta hänsyn till att olika regioners och länders biofysiska förutsättningar skiljer sig åt väsentligt, och så även traditioner av naturvård och förvaltande av naturresurser. Uniforma lösningar med modeller och regelverk för samtliga regioner och länder riskerar att göra mer skada än nytta och kan sätta käppar i hjulet för de många lovvärda och effektiva insatser som redan pågår eller är under utveckling. Detta förhållningssätt är särskilt prioriterat inför kommande diskussioner och förhandlingar inom EU samt konventionen om biologisk mångfald. Sverige bör ta en aktiv ledarroll i dessa forum och samtidigt bevaka svenska intressen, inte minst det nationella självbestämmandet över skogsbruket.

Sverige bör därmed ta en aktiv ledarroll inom EU och inom konventionen om biologisk mångfald för att säkerställa ambitiösa ramverk och mål som samtidigt tar hänsyn till olika regioners och länders biofysiska förutsättningar.

7. Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU, punkt 3 (V)

av Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1–6 och avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 54,

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 13,

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 67 och 68 samt

2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Den internationella panelen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (Ipbes) konstaterar i sin rapport 2019 att förlusten av arter och ekosystem är ett lika stort hot mot människan som klimatförändringarna. Klimatkrisen och utarmningen av den biologiska mångfalden måste mötas gemensamt och med intensifierad kraft både nationellt och globalt. Det planerade partsmötet inom konventionen om biologisk mångfald i oktober måste, liksom kommande internationella överläggningar som påverkar biologisk mångfald, sikta på att bruka våra naturresurser hållbart och rättvist inom naturens gränser. För att uppnå detta krävs inte minst nationella bindande målsättningar och åtaganden samt solidarisk finansiering för låginkomstländerna. Jag och mitt parti vill att Sverige på den globala arenan och inom EU ska verka för nedanstående åtgärder framöver. Sverige ska globalt och inom EU verka för

- tydliga målsättningar för att uppnå hållbara produktions- och konsumtionsmönster som stärker den biologiska mångfalden och minskar det globala ekologiska fotavtrycket samt fördelar miljöutrymmet rättvist
- ett globalt ramverk för biologisk mångfald med bindande och uppföljningsbara mål som konkretiseras i nationella strategier med krav på återrapportering
- säkerställande av att offentliga och privata finansiella medel bidrar till att bevara och stärka den biologiska mångfalden
- ett globalt ramverk för biologisk mångfald som stärker kopplingarna mellan skydd av biologisk mångfald och mänskliga rättigheter genom att erkänna och respektera den nyckelroll som urfolk och lokalbefolkningar har för att motverka förlusten av biologisk mångfald samt deras rättigheter till mark, territorier och resurser

- tillämpande av grundläggande principer för deltagande, miljömässig och social rättvisa samt mänskliga rättigheter vid såväl exploatering som skydd och restaurering av naturområden
- tillgodoseende av låginkomstländers behov av finansiering och kapacitet för att bevara biologisk mångfald samt framtagande av ett kvantitativt finansiellt resursmål liknande det som finns för Parisavtalet.

8. Sveriges intentioner i det internationella arbetet och inom EU, punkt 3 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 1 och avslår motionerna

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 54,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 1–6,

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 13 och

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 67 och 68.

Ställningstagande

Världens regnskogar är hem för hälften av alla djur- och växtarter på jorden och för flera olika ursprungsbefolkningar. Regnskogar binder även stora mängder koldioxid. När regnskogen skövlas eller brinner frigörs dock enorma mängder koldioxid, vilket bidrar till global uppvärmning. Forskare larmar om att Amazonas redan nu släpper ut mer koldioxid än vad regnskogen binder, och att man snabbt närmar sig den smärtgräns där Amazonas ekosystem börjar kollapsa och förvandlas till savann. Det kan sätta igång en dominoeffekt med ödesdigra förändringar och stora konsekvenser för den biologiska mångfalden, för klimatet och för mänskliga rättigheter. Som om inte det vore nog pekar virusforskare på att en ökad exploatering av regnskogen kan leda till en ökad risk för utbrott av nya sjukdomar från djur till människor. Enligt World Economic Forums globala riskrapport är biologisk mångfald den näst största globala risken efter klimatförändringar inom området miljö. Det finns flera olika initiativ för att skydda världens skogar inom ramen för EU; bl.a. har kommissionen lämnat förslag som syftar till att minimera utsläppandet på EU-marknaden av produkter som är förknippade med avskogning eller skogsförstörelse och till att främja import och värdekedjor som är skogsvänliga. Med hänvisning till det som anförs ovan anser jag och mitt parti

att regeringen ska vara en stark röst i EU för skydd av skogar såväl på hemmaplan som över planeten.

9. Biologisk mångfald i Arktis, punkt 4 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2553 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Miljön i Arktis är unik och behöver bevaras, särskilt den biologiska mångfalden. Samtidigt är det viktigt att beakta möjligheten att kombinera ekonomisk verksamhet i Arktis, såsom utvinning av dess naturresurser, med ett långsiktigt miljötankande. Den biologiska mångfalden i Arktis behöver bevaras, vilket gäller både natur och djurliv. I Arktis återfinns många unika arter som riskerar att försvinna om inte hänsyn visas av mänsklig aktivitet i området. Det är även viktigt att identifiera kultur- och naturlämningar med höga skyddsvärden så att dessa kan skyddas från påverkan. För att åstadkomma detta konkret behöver rutiner och kapacitet finnas för att kunna motverka exempelvis oljeutsläpp i området. Arktis unika miljö behöver beaktas och konkreta åtgärder för att förhindra en rovdrift som kan skada miljön behöver vidtas. Det är också mycket viktigt att det finns en beredskap för olika former av olyckor och utsläpp som allvarligt kan skada Arktis natur.

10. Nationella åtgärder för biologisk mångfald, punkt 5 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 70 och 74 samt
avslår motion
2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Åtgärder för att stärka den biologiska mångfalden måste integreras tydligare i stadsplaneringen och i kommunernas ansvar. Det ska vara en självklarhet att ytor som det offentliga förfogar över brukas och används på ett sätt som gynnar den biologiska mångfalden. Många infrastrukturmiljöer, såsom väggkanter, banvallar, stationsområden, trädskyddszoner, bangårdar och flygplatser, har en stor potential att utgöra attraktiva miljöer och spridningsvägar för exempelvis pollinatörer. En annan offentlig yta som kan användas bättre är marken under Svenska kraftnäts stamnätsledningar. Dessa ytor röjs regelbundet och kan om de sköts på rätt sätt utgöra viktiga spridningskorridorer för olika arter. De privata nätbolagens nät utgör på samma sätt viktiga ytor och kan användas för att gynna den biologiska mångfalden ytterligare genom kloka ersättningar och ett breddat uppdrag i elnätregleringen. Det finns också många nedlagda sand-, grus- och moräntäkter som med relativt enkla medel skulle kunna utgöra viktiga boplatser för olika bin och steklar som annars har svårt att hitta bra boplatser. Statliga myndigheter och kommuner bör därför i sin samhällsplanering i högre grad värna den biologiska mångfalden.

Det finns också ett stort värde i att se över hur svenska företag arbetar med biologisk mångfald i sin årliga hållbarhetsredovisning, precis på samma sätt som de har gjort kring klimatfrågan i många år. En del större bolag och koncerner har redan gått före och initierat detta på egen hand, men fler bör ta efter. Det är därför angeläget att berörda myndigheter fördjupar sitt samarbete med såväl näringslivet som forskningen i syfte att förstärka och utveckla denna positiva trend. Berörda myndigheter bör därför fördjupa sitt samarbete med näringslivet och forskningen i syfte att lyfta in arbetet med biologisk mångfald i företagens hållbarhetsredovisningar.

11. Nationella åtgärder för biologisk mångfald, punkt 5 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 2 i denna del och avslår motion

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 70 och 74.

Ställningstagande

Naturen och den biologiska mångfalden måste skyddas och bevaras. Det är viktigt för allt levande på jorden och för kommande generationer. Vi har ett ansvar för att förvalta miljö och natur så att vi lämnar välmående ekosystem och en värld i ekologisk balans till kommande generationer. Vi är också beroende av de ekosystemtjänster som välmående ekosystem levererar. De är en förutsättning för mycket av det vi tar för givet. Ekonomin vilar till stor del på dessa ekosystemtjänster. Vilka ekosystemtjänster som kommer att vara viktiga i framtiden är inte självklart. Vi bör skydda mångfalden också för att även i framtiden kunna leva goda liv. Åtgärder bör därför vidtas för att bevara våra ekosystem.

12. Färdplaner för ökad biologisk mångfald, punkt 6 (C, MP)

av Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 73.

Ställningstagande

För att kunna bevara, återställa och öka den biologiska mångfalden i Sverige, såväl på land som till havs samt i städer och på landsbygden, krävs att fler aktörer är med och bidrar till detta arbete. Historiskt sett har större insatser gjorts av det offentliga parallellt med det förvaltande arbete som landets många skogsägare kontinuerligt bedriver, men bidragen från både civilsamhället och näringslivet är på framväxt. Denna utveckling är mycket positiv. Kopplingen mellan näringslivet och biodiversitetsfrågan bör stärkas och bli naturlig, exakt som den blivit i fråga om klimatutsläppen. Flera större bolag och branscher ligger redan i framkant i denna fråga, och staten bör bejaka och stimulera denna utveckling utan att skapa nya hinder och betungande regelverk. Ett möjligt och innovativt sätt är att uppmuntra fler sektorer att ta fram branschspecifika färdplaner för en ökad biologisk mångfald. Dessa bör dra lärdom och inspiration av de färdplaner som initiativet Fossilfritt Sverige har tagit fram de senaste åren och som är ett utmärkt exempel på samverkan mellan det statliga och det privata. Den svenska gruvindustrin har genom sin branschorganisation redan tagit fram en sådan, och vi ser gärna att fler tar efter detta goda exempel. Regeringen bör således verka för fler branschspecifika färdplaner för ökad biologisk mångfald.

13. Rödlistan, punkt 8 (SD, KD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 37 och
2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Rödlistan behöver ses över när det gäller hur arter placeras i de olika klasserna i rödlistan. Tanken är att arter i en viss hotklass ska löpa en definierad risk att utrotas inom en viss tidsperiod. Det faktum att så få arter i själva verket försvunnit de senaste 50 åren visar att alltför många arter placeras i klasserna akut och starkt hotade. Regeringen bör tillsätta en fristående granskning av detta problem, eftersom det urholkar förtroendet för rödlistan och minskar dess användbarhet i artskyddet.

Eftersom rödlistan ofta används för att motivera naturvårdsbeslut måste klasserna i rödlistan tydligt återspegla sannolikheten för att arter ska försvinna från Sverige inom en given tidsperiod för varje klass. Denna bedömning måste stå i rimligt förhållande till den takt med vilken arter försvunnit historiskt. Detta är inte fallet i dag. Det finns alldeles för många arter i klasserna för de mest hotade arterna. Rödlistan måste revideras utifrån detta om den ska kunna upplevas som ett relevant verktyg av skogsägarna.

Arterna i rödlistans olika klasser och de senares definitioner behöver således ses över för att skapa ett rimligare förhållande mellan antalet arter som faktiskt dött ut i Sverige och arter som klassas som hotade i olika grad. Vidare bör klasserna i rödlistan tydligt återspegla sannolikheten för att arter ska försvinna från Sverige inom en given tidsperiod för varje klass.

14. Handel med hotade arter, punkt 9 (M, C, V, MP)

av Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Marléne Lund Kopparklint (M), Jon Thorbjörnson (V) och Peter Helander (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna 2021/22:3430 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 26 och 27 samt 2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 14.

Ställningstagande

Handeln med elfenben från tjuvjagade elefanter måste stoppas. Storbritannien har antagit en av världens starkaste lagstiftningar mot elfenbenshandel. Kina, USA och Singapore har också vidtagit åtgärder för att stänga sina elfenbensmarknader. Kvar finns EU som i stället har hindrat insatser för att stänga EU-marknaden. Huvudregeln är förvisso att alla kommersiella aktiviteter med elfenben är förbjudna, men det finns fortfarande undantag trots att kriminella nätverk utnyttjar EU:s lagliga elfenbensmarknad. Att EU inte vidtar åtgärder skickar också en tydlig signal om att elfenben är en accepterad konsumtionsvara, vilket spär på efterfrågan.

I genomsnitt dödas 55 elefanter per dag genom tjuvjakt, och handeln i EU med äldre elfenbensföremål utnyttjas av kriminella nätverk för att föra ut nya elfenben från tjuvjagade elefanter. Elefanterna klassas som en sårbar art med en kvarvarande population på ca 415 000 individer. Så länge det finns en marknad för elfenben uppmuntras jakten, och i nuläget pågår både legal och illegal elfenbenshandel inom och genom export från EU.

Sverige måste tydligt ta ställning för att EU:s elfenbensmarknad ska stängas. Om kriminella nätverk utnyttjar de undantag som finns måste dessa ses över och ytterst tas bort. Vi vill att regeringen ska föra fram detta i kommande diskussioner inom EU för att bevara mångfald och bidra till en hållbar utveckling i afrikanska länder samt ge dem större möjligheter att bevara elefanterna.

Vi anser således att Sverige ska driva på för att EU ska motverka förekomsten av illegal handel med djur. Regeringen bör vidare driva på för att elfenbensmarknaden ska stoppas inom EU och för att intensifiera EU:s arbete med att bekämpa handeln med elfenben, lejontröféer och andra produkter som kommer från djur som är eller riskerar att bli utrotningshotade.

15. Invasiva främmande arter, punkt 10 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Marléne Lund Kopparklint (M), Yasmine Eriksson (SD) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2459 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 57 och

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Arbetet med att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter som har särskild betydelse för Sverige fortsätter, och det står i dag klart att Naturvårdsverket anser att Sverige ska föra upp bl.a. blomsterlupin och parkslide på denna förteckning. Vårt grannland Finland har dock tagit ett steg längre och beslutat införa förbud mot att sälja, sprida och plantera bl.a. blomsterlupin som är en invasiv art även i vårt grannland. Det är bra att arbetet med den nationella listan äntligen har kommit igång. Med hänvisning till det som sker i Finland anser vi dock att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten även bör ges i uppdrag att analysera för- och nackdelar med att införa ett förbud mot att sälja, sprida och plantera arter som förs upp på en framtida nationell lista mot invasiva och främmande arter med särskild betydelse för Sverige.

De nya djuren i den svenska faunan hotar den ekologiska balansen i naturen. Den senaste arten är stenmården, som tros ha kommit in från Danmark och som ännu inte är listad som en invasiv främmande art av Naturvårdsverket. Här krävs en snabb hantering för att kunna bromsa tillväxten i dess begynnelse. Djuret påverkar den biologiska mångfalden och är en stor skadegörare som ytterst drabbar människor, eftersom den söker sig till bilar och hus för att gnaga elkablar m.m. Om ingenting görs snart kan det bli väldigt svårt att bli av med den nya arten eftersom den kan sprida sig på kort tid. Stenmården bör därför listas som en invasiv främmande art.

16. Förvaltning av fåglar, punkt 11 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Marléne Lund Kopparklint (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3429 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20,

bifaller delvis motion

2021/22:3877 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 19 i denna del och avslår motion

2021/22:2459 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 34.

Ställningstagande

Betande fåglar är ett stort problem för jordbruket och orsakar skador till stora värden. Problemet ökar fort och de resurspersoner som finns hos länsstyrelserna för att skrämma fåglar räcker inte till. Därför behöver processen med att få till skydds jakt bli enklare och snabbare. Stammarna av vissa betande fåglar börjar bli så stora att de hotar den biologiska mångfalden. Skyddsjakten på icke jaktbara arter som trana och svan bör därmed förenklas.

17. Förvaltning av fåglar, punkt 11 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2459 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 34 och

avslår motionerna

2021/22:3429 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20 och

2021/22:3877 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 19 i denna del.

Ställningstagande

Tranorna lever i livslånga parrelationer och båda föräldrarna tar hand om ungarna i flera månader tills de kan flyga. Svanen är också trogen sin partner livet ut och återvänder ofta år efter år till sitt gamla revir. Därför är det tveksamt om jakt på enskildas initiativ är försvarbart. Skyddsjakt på trana och svan bör därför liksom tidigare kunna beviljas av länsstyrelsen efter ansökan, eller utföras på länsstyrelsens initiativ.

18. Förvaltning av fåglar, punkt 11 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3877 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 19 i denna del, bifaller delvis motion

2021/22:3429 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 20 och avslår motion

2021/22:2459 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 34.

Ställningstagande

Gässen innebär ett växande problem i takt med klimatförändringarna som medför att många kanadagäss stannar i landet under vintern. Även tranornas skador på odlingar har ökat. Reglerna för jakt på gås, svan och trana bör därför ses över i syfte att utöka jakten på dessa arter så att stammarna kan hållas på en balanserad nivå.

19. Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner, punkt 12 (S, V, L, MP)

av Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S), Jakob Olofsgård (L), Jon Thorbjörnson (V) och Suzanne Svensson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1890 av Åsa Coenraads (M),

2021/22:2656 av Sten Bergheden (M),

2021/22:2661 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M),

2021/22:2939 av Ann-Sofie Alm (M) yrkande 2,

2021/22:3429 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 14 och 15 samt

2021/22:3877 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 14.

Ställningstagande

Vi anser inte att det finns skäl för ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Vi anser därför att riksdagen bör avslå motionerna. Vi utvecklar våra skäl för detta i våra särskilda yttranden 6, 7, 8 respektive 9.

20. Gemensam skandinavisk förvaltning, punkt 13 (V, MP)

av Maria Gardfjell (MP) och Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1012 av Mikael Dahlqvist och Lars Mejern Larsson (båda S) yrkande 2,

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 17 och

2021/22:3877 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 20.

Ställningstagande

Vi anser inte att det finns skäl för ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Vi anser därför att riksdagen bör avslå motionerna. Vi utvecklar våra skäl för detta i våra särskilda yttranden 11 respektive 12.

21. Rovdjursangrepp, punkt 15 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4080 av Maria Gardfjell och Camilla Hansén (båda MP) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

På flera håll i landet finns konflikter om varg. Vargens rätt att finnas i en livskraftig population i landet är viktig för den biologiska mångfalden. Samtidigt innebär vargrevir att de människor som bor i områdena påverkas. En annan viktig del av den biologiska mångfalden är att vi har betande djur i våra landskap. Risker för angrepp på betesdjur innebär ett merarbete. Det innebär också ekonomiska risker och det är helt enkelt väldigt svårt för de som har eller vill ha betande djur i områden med risk för vargangrepp.

Det är inte bra när de lantbrukare och småbrukare som har betande djur väljer att sluta med sin verksamhet på grund av risken för vargangrepp. Det är viktigt att staten uppmuntrar den som tar det merarbete och de risker som finns med att ha betande djur i områden med varg. Därför bör stödsystemet ses över så att det i högre grad liknar de förebyggande ersättningar som samerna kan få redan i dag. Ett ekonomiskt stöd som kan betalas ut till samtliga lantbrukare som har betesdjur i närheten av vargrevir, och andra kärnområden med stora rovdjur, i form av en löpande ekonomisk ersättning skulle kunna ersätta eller komplettera dagens ersättningssystem. Den grupp lantbrukare som har djur i närheten av ett vargrevir kan ofta känna att det är dömt att misslyckas att fortsätta med sin verksamhet, även om det inte nödvändigtvis är så att vargarna kommer att angripa flocken igen. Att betala ut ersättningen i förhand och inte bara när djur dödats skulle visa på ett större stöd från samhällets sida.

Ett system med löpande ekonomisk kompensation kan sannolikt utformas på flera olika sätt, t.ex. med olika intervall beroende på risken för olika djur att drabbas av angrepp eller baserat på olika riskfaktorer. Eftersom det kan finnas flera olika dimensioner som är relevanta att titta närmare på bör ett system utredas. Inspiration kan exempelvis fås av det riskbaserade system som finns i dag i Sverige där renägare ersätts för förekomst av rovdjur inom renbetesområdet. Ersättning betalas ut till samebyarna oavsett om renar skadas eller inte.

Dagens nivåer för ersättning för djur som dött i ett angrepp och ersättning för åtgärder som minskar risken för angrepp, exempelvis rovdjursstängsel, bör ses över. Dagens fasta nivåer kan vara stelbenta och länsstyrelserna praktiserar reglerna på olika sätt, vilket skapar en otydlighet som gör att två personer på var sin sida av en länsgräns kan få helt olika besked och ersättningar. Det är viktigt att systemen blir tydliga och att staten tar en tydligare roll för att uppmuntra att betesdjur hålls i landet. En översyn av befintliga stöd kan göras i samband med en utredning om ett löpande ekonomiskt stödsystem. Lantbrukare kan också ha helt olika inkomstbortfall för rivna djur beroende på produktionsinriktning och även beroende på vilken försäljningskanal lantbrukaren eller småbrukaren har. Lammkött från naturbetesmarker kan kosta mer för konsumenten än lammkött som fötts upp mer konventionellt. Lammkött som säljs lokalt på en REKO-ring kan ge lantbrukaren mer betalt än om kött slaktas på stora slakterier och säljs till dagligvaruhandeln. Dessa variationer i intäkter för lantbrukaren är viktiga att ta hänsyn till eftersom vi vill stärka den lokala produktionen. Regeringen bör därför utreda om de

lantbrukare och småbrukare som har betesdjur och som drabbats av rovdjursangrepp kan få en ersättning som motsvarar de faktiska intäktsbortfall som lantbrukaren har med hänsyn tagen till variation i intäkter, kvalitet i djurhållning och försäljningskanal. Beroende på markens art kan stängsling kosta olika mycket för olika lantbrukare. Detta kan ett utvecklat stödssystem ta fasta på. Regeringen bör även utreda om ersättningssystemen för fler förebyggande åtgärder som minskar risken för rovdjursangrepp skulle kunna ge full kostnadstäckning utifrån EU:s regelverk.

Lantbrukare har ofta merkostnader av många olika slag när t.ex. får har haft påhälsning av rovdjur. Bland annat kan det handla om merarbete och veterinärkostnader. Åtminstone veterinärkostnader borde kunna ersättas av staten om rovdjur rivit eller skadat djur.

22. Skydd av områden, punkt 16 (V)

av Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10 och avslår motion

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt Statistiska centralbyrån är knappt 9 procent av Sveriges skogsmark formellt skyddad (reglerat av lagar och förordningar, exempelvis naturreservat). Då är även den fjällnära skogen och improduktiv mark inräknad. Enligt samma myndighet uppgår de frivilliga avsättningarna (skog där markägaren frivilligt har beslutat att inte utföra åtgärder som skadar naturvärden) till knappt 6 procent. När det gäller de frivilliga avsättningarna finns dock osäkerheter. Sverige har inte klarat att skydda tillräckligt med skog i enlighet med vare sig de internationella eller de nationella målen. Sverige bör, för att värna den biologiska mångfalden, anta en nationell målsättning om att totalt 30 procent av skogsmarken långsiktigt ska skyddas. Detta mål bör uppnås genom att minst 20 procent av den produktiva skogsmarken skyddas. Den skyddade skogsmarken ska bestå av representativa och ekologiskt sammanhängande nätverk när det gäller naturtyper och geografisk utbredning. En sådan målsättning skulle även ligga i linje med kommissionens förslag om att minst 30 procent av EU:s landyta ska ha rättsligt skydd för att leva upp till intentionerna i konventionen om biologisk mångfald. Sverige bör således anta

en målsättning om att 30 procent av skogsmarken långsiktigt ska skyddas i ekologiskt sammanhängande nätverk med avseende på naturtyp och geografisk utbredning.

23. Skydd av områden, punkt 16 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 4 och
avslår motion

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Naturen och den biologiska mångfalden måste skyddas och bevaras. Det är viktigt för allt levande på jorden och för kommande generationer. För att bevara och utveckla mångfalden av olika naturtyper och arter behövs ökade insatser och fler skyddade sammanhängande områden både på land och i vatten. Det behövs också ett skydd av mellanliggande områden som inte har lika höga naturvärden för att skapa sammanhängande områden. Behovet av sammanhängande habitat med stor geografisk utsträckning inom vilka arter kan röra sig och sprida sig har ökat och kommer att öka än mer i takt med att klimatförändringarnas konsekvenser blir mer kännbara.

24. Marina skyddade områden, punkt 17 (V, MP)

av Maria Gardfjell (MP) och Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 35 och

2021/22:3406 av Elisabeth Falkhaven och Emma Hult (båda MP) yrkande 1.

Ställningstagande

Haven är hem för en ofantlig artrikedom. Friska levande hav är helt avgörande för en väl fungerande planet och för oss människor. Våra hav och kustvatten är dock under stor press längs med hela kusten. Ofta handlar det om påverkan från en hel rad olika faktorer, och ansamlingen av denna påverkan blir ofta alldeles för stor. Det behövs ett långsiktigt skydd av våra havs ekosystem. Hur omfattande skyddet behöver vara kommer att bero på hur vi i övrigt väljer att förvalta våra hav och hur miljöstatusen är.

Miljömålsberedningen konstaterar i sitt betänkande Havet och människan att skyddade områden är nödvändiga för att skydda biologisk mångfald och viktiga ekosystemtjänster. De behöver vara rätt placerade och ha funktionella och effektiva regleringar. Yrkesfiskare höjer själva rösten för fler skyddade områden, som rätt utformade och rätt placerade kommer att ge fisken möjlighet att växa och föröka sig. Skyddade områden är också en effektiv restaureringsåtgärd då den till låg kostnad låter naturen läka i egen takt.

Sverige skyddar i dag 10 procent av sina marina områden, men skyddet är på många platser svagt och innebär en fortsatt möjlighet till fiske och trålning. I slutet av 2019 omfattades enligt Miljömålsberedningen 14 procent av Sveriges totala havsområde, inklusive den ekonomiska zonen, av skyddade marina områden. Den största delen är Natura 2000-områden. Inte ens 1 procent är skyddat som nationalparker, och även där förekommer t.ex. fiske. Det kommer fortsättningsvis att behövas ett särskilt etappmål för att få till ett nätverk av skyddade marina områden och det behöver förtydligas i vilken omfattning skyddet ska gälla. Förutom att hjälpa Sverige att nå miljökvalitetsmålen bidrar skyddade områden till en hållbar fiskerinäring, där fiskare på lång sikt har möjlighet att livnära sig på sitt fiske. Inför sommaren 2021 såg vi hur strömmingsfisket nästan helt slogs ut i Bottenhavet, något som orsakade brist på surströmming. Ett starkare skydd med fokus på lek- och uppväxtområden ger även större möjlighet till ett aktivt yrkesfiske.

Minst 30 procent av våra hav måste skyddas enligt forskningen. EU:s nya strategi för biologisk mångfald säger att 30 procent av europeiska hav ska vara skyddade till 2030 och 10 procent av dessa ska ha strikt skydd. Liknande målsättningar diskuteras internationellt. Även Miljömålsberedningen har lämnat liknande förslag. Beredningens förslag innebär att till 2030 ska minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon vara skyddade genom formellt skydd eller andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder (OECM), minst 10 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara strikt skyddade och de skyddade områdena ska bilda ett representativt, ekologiskt och sammanhängande samt funktionellt nätverk, nationellt och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken.

Vi behöver öka takten och skydda mer hav. Regeringen bör i enlighet med Miljömålsberedningens förslag besluta om ett etappmål för skydd av marina områden och s.k. andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder (OECM).

25. Tätortsnära natur, punkt 18 (V)

av Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14 och avslår motionerna

2021/22:2268 av Nina Lundström (L) yrkande 3,

2021/22:2300 av Nina Lundström (L) yrkande 1,

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 11 och

2021/22:4067 av Karolina Skog (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Av Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdraget Tätortsnära natur och friluftsliv (2017) framgår att skogen på de flesta håll i landet är vår viktigaste friluftsmiljö. Skogar i och nära tätorter lockar människor i alla åldrar till lek, rekreation och naturupplevelser. Enligt studier tycks människor trivas i skogar där man ser stor variation i struktur, trädslag och ålder. Ju äldre och större träden blir i en skog, desto mer bidrar de positivt till skogsupplevelsen. Nästan all skog brukas med trakthyggesbruk (kalavverkning) och det är den skötselåtgärd som påverkar skogsupplevelsen mest. Ett hygge i en tätortsnära skog blir därmed ett mycket påtagligt ingrepp som många upplever som negativt. Nuvarande skogsbruksmetoder riskerar därmed att åstadkomma ett landskap där den gamla skogen enbart återfinns i skyddade områden och hänsynsytor. Skogsbruk påverkar ofta förutsättningarna för den biologiska mångfalden och kulturmiljöer på ett negativt sätt, vilket i sin tur kan ge negativ inverkan på friluftsliv och rekreation då biologiska och kulturella värden även har ett socialt värde.

Tillgång till tätortsnära natur har också påverkan på folkhälsan. Studier i Sverige och utomlands visar att skillnaden i folkhälsa till följd av socioekonomisk status minskar i områden med god tillgång på gröna miljöer. Det finns även i dag vetenskapligt stöd för skogens roll i rehabilitering och resiliens när det gäller stress, utmattningssyndrom och hjärt-kärlsjukdomar.

Regeringen bör med anledning av det som anförts ovan anta etappmål för skydd av tätortsnära natur.

26. Tätortsnära natur, punkt 18 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 11 och avslår motionerna

2021/22:2268 av Nina Lundström (L) yrkande 3,

2021/22:2300 av Nina Lundström (L) yrkande 1,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14 och

2021/22:4067 av Karolina Skog (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Inrättandet av naturreservat skapar möjligheter att värna skogens ekosystemtjänster. Skyddade tätortsnära skogar kan fylla en mycket viktig funktion. Naturreservat kan även mildra konsekvenserna av klimatförändringar. Markanvändning är en kommunal angelägenhet vad gäller planering. Kommuner som inrättar reservat gör det oftast för att värna livsmiljön. Det behöver inte bara handla om att gynna ekosystemen och mångfalden; ofta handlar det också om människors närmiljö och trivsel. Markanvändningens betydelse för biologisk mångfald bör även omfatta tätortsnära natur. Skogens ekosystemtjänster bör skyddas genom inrättandet av naturreservat och skyddande av tätortsnära skogar.

27. Tätortsnära natur, punkt 18 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4067 av Karolina Skog (MP) yrkande 5 och avslår motionerna

2021/22:2268 av Nina Lundström (L) yrkande 3,

2021/22:2300 av Nina Lundström (L) yrkande 1,

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 14 och

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 11.

Ställningstagande

Att vistas i naturen har en avstressande effekt och stimulerar till rörelse. Den avstressande effekten verkar vara särskilt påtaglig för barn som lever i utsatta miljöer. Men denna grupp har tyvärr sämst tillgång till naturen. I rapporten Naturklyftan visar Svenska Turistföreningen på stora socioekonomiska skillnader när det gäller tillgång till naturen.

Tillgång till naturen hänger bl.a. på enkel tillgång till natur nära bostad och skola. Att barn kan röra sig fritt och göra platser i naturen till sina egna är av stort värde. Där kan barnen styra sin lek och utvecklas till självständighet. Det är därför viktigt att bevara och skydda tätortsnära natur.

Särskilda yttranden

1. Artskydd och skogsbruk, punkt 1 (S)

Hanna Westerén (S), Isak From (S), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S) och Suzanne Svensson (S) anför:

Sverige har ett ansvar i enlighet med ingångna internationella avtal och för kommande generationer att bevara, restaurera och utveckla den biologiska mångfalden och att säkerställa artskydd på artnivå i den svenska skogen.

Skogsstyrelsen har aviserat en ny och striktare tillämpning av artskyddet utifrån en vägledande dom från EU-domstolen och ett tiotal domar från mark- och miljödomstolarna de senaste åren. Med anledning av detta arbetar regeringen med artskyddsfrågorna för att säkra ett hållbart skogsbruk som också tar hänsyn till artskyddet. Regeringens ambition i dessa frågor framgår tydligt av de åtgärder som regeringen har aviserat och redovisat.

Regeringen har presenterat tre olika planerade åtgärder för ett hållbart skogsbruk:

1. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska få i uppdrag att ta fram vägledning och strategier för hur skogsbruk ska kunna fortsätta att bedrivas med hänsyn både till verksamhetens ekonomi och till det lagstiftade kravet på naturskydd. Detta ska undanröja den osäkerhet som finns om vilka krav och vilken lagstiftning som ska gälla för markägare.
2. Artskyddsförordningen ska ändras. Artskyddsbestämmelserna i fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet ska införlivas var för sig i artskyddsförordningen så som de uttrycks i respektive EU-direktiv.
3. En översyn av miljöbalken i relevanta delar ska genomföras.

Regeringen gav även i april 2022 Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ett uppdrag om hållbart skogsbruk som omfattar följande:

- Ta fram strategier och arbetssätt för förebyggande åtgärder för artskydd i skogen.
- Revidera och besluta om myndigheternas befintliga gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket. De gemensamma riktlinjerna ska också innehålla en ansvarsfördelning för kunskapsinhämtning i ärenden.
- Underlätta för skogsägare och verksamhetsutövare genom att fortsätta utveckla befintliga vägledningar om lämplig hänsyn till fridlysta arter och deras livsmiljöer vid skogsbruksåtgärder.

Med anledning av utskottsinitiativet vill vi anföra följande när det gäller de olika delarna av utskottets förslag till tillkännagivande.

Punkt 1: att utan tidsfördröjan dela upp fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet så att de strikta bestämmelserna för hotade arter inte omfattar alla vilda fåglar

Regeringen har redan på ett tydligt sätt aviserat att man kommer att se över artskyddsförordningen när det gäller hur artskyddsbestämmelserna i fågeldirektivet respektive art- och habitatdirektivet var för sig ska införlivas i förordningen.

Punkt 2: att förtydliga att nationella fridlysta arter inte ska kunna avsevärt försvåra pågående markanvändning

Regeringen har redan på ett tydligt sätt aviserat att man avser att se över miljöbalken i de delar som artskyddsutredningen och remissynpunkterna ger anledning till. Dessutom är praxis nu, efter bombmurkledomen, att dispens alltid ska ges från det nationella artskyddet, om den pågående markanvändningen avsevärt försvåras. När det gäller nationellt fridlysta arter har också verksamhetsutövare alltid en möjlighet att söka dispens. Vi anser att det är mer angeläget att kunna dela på direktiven än att göra snabba förändringar för nationellt fridlysta arter.

Punkt 3: att förtydliga att skogsägare vid olika former av brukandeförbud ska erbjudas formellt skydd eller naturvårdsavtal

Av skogspropositionen, som riksdagen har bifallit, framgår tydligt att frivillighet ska vara grunden vid inskränkning av pågående markanvändning när det gäller skogsbruk (prop. 2021/22:58).

Det formella skyddet ska genomföras så att arbetssätten utvecklas med frivillighet som grund, samtidigt som det ska bli enklare för markägare att välja mellan olika skyddsformer. Detta förutsätter ett tätt samarbete mellan myndigheterna och en hög grad av transparens gentemot markägarna. Myndigheterna bör därför när det gäller skydd av arter kunna föreslå olika typer av områdesskydd för skogsägare och i dialog med skogsägaren komma fram till vilken typ av områdesskydd som är lämpligt, inklusive möjligheten till naturvårdsavtal. Av uppdraget till Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen framgår att den förebyggande artskyddsstrategin ska bygga på redan befintliga åtgärder.

Punkt 4: att tydligt reglera att staten har ansvar för att utreda förekomsten av arter

Regeringen bedömde i skogspropositionen att Skogsstyrelsen bör upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Verksamhetsutövaren har vidare redan i dag ett ansvar enligt hänsynsreglerna i miljöbalken. Regeringen har mot denna bakgrund gett Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att underlätta för alla som arbetar i skogen att praktiskt kunna ta hänsyn till enskilda arter, genom att fortsätta att utveckla befintliga vägledningar om

lämplig hänsyn till fridlysta arter och deras livsmiljöer vid skogsbruksåtgärder. I skogspropositionen konstateras också att staten redan har ett visst ansvar och att det säkerställs genom kunskapsunderlag om digitala miljövärden. Regeringen har också aviserat att frågor som rör kompetenskrav bereds vidare inom Regeringskansliet utifrån Skogsutredningen och Artskyddsutredningen samt inkomna remissvar.

Vi menar sammantaget att utskottsmajoritetens förslag till tillkännagivande flyttar fokus från de åtgärder som krävs i den nuvarande situationen. Tillkännagivandet riskerar därmed att fördröja regeringens viktiga arbete med att säkerställa åtgärder för att Sverige också fortsättningsvis ska ha en växande skogsnäring med ökad hållbar skoglig tillväxt och god säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen, samtidigt som vi säkerställer artskydd på artnivå. Vi motsätter oss därför utskottets förslag till tillkännagivande.

2. Artskydd och skogsbruk, punkt 1 (V)

Jon Thorbjörnson (V) anför:

Enligt globala och nationella målsättningar ska Sverige skapa förutsättningar för att alla naturligt förekommande arter finns i livskraftiga populationer. På global nivå riskerar en miljon arter att dö ut och i Sverige är miljöutvecklingen i skogen negativ. Den negativa utvecklingen måste brytas genom en rad åtgärder för att vi ska uppnå ett hållbart skogsbruk som värnar biologisk mångfald och livskraftiga ekosystem. Skogsvårdslagen är i sin nuvarande utformning inte tillräcklig. Sverige har under lång tid varit alltför passivt för att leva upp till EU:s naturvårdsdirektiv inom skogsbruket. Både skogsnäringen och staten har ett ansvar för den bristfälliga efterlevnaden.

I motsats till Skogsstyrelsen anser jag och mitt parti inte att rättsläget är att tolka som att alla fågelindivider ska skyddas i skogsbruket. Vi delar således Naturvårdsverkets och miljöorganisationernas bedömning i detta avseende. När det gäller behovet av inventeringar för att stärka kunskapen om hotade och missgynnade skogsarter anser vi att det var en felaktig strategi av regeringen att lägga ned nyckelbiotopsregistreringen. Naturvårdsverket konstaterade följande i sin fördjupade utvärdering 2019:

För att bibehålla biologisk mångfald är ambitionen att skyddsvärda skogar inte ska avverkas, utan bevaras antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar viktig. Nyckelbiotoper utgör öar i landskapet och hyser många hotade arter och strukturer som är en bristvara i landskapet. Skogsstyrelsens inventering av biologisk mångfald indikerar att olika nyckelbiotoper hyser olika arter och att de inte är utbytbara mot varandra. Stora ansträngningar bör göras av såväl staten som skogsbruket för att skyddsvärda skogar inte avverkas.

Jag och mitt parti delar denna bedömning och anser att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att återuppta en landsomfattande utökad nyckelbiotopsinventering. Det skulle stärka statens och skogsägarnas kunskap om skogens biologiska värden. Staten har ett ansvar för den övergripande kunskapen om arter och deras livsmiljöer men skogsägaren har också ett

ansvar för hur verksamheten påverkar dessa förutsättningar. Kunskapskravet bör och kan därför delas mellan staten och markägaren. Vi anser även, och har också föreslagit, att utökade statliga resurser behövs för att formellt skydda skog och därmed ge skogsägare ökade möjligheter till ersättning.

Jag och mitt parti delar bedömningen att det finns behov av åtgärder för ett långsiktigt hållbart regelverk inom skogsbruket för att minska den konfliktnivå som finns i dag. Vi gör inte bedömningen att en förordningsändring som delar upp förbudsbestämmelsen på fåglar och livsmiljöarter löser de problem som finns i dag. Vänsterpartiet anser att regeringen skyndsamt och samlat bör gå fram med stora delar av de förslag som Artskyddsutredningen lämnade för att främja ett mer hållbart och tydligt regelverk för skogsägarna och för ett stärkt artskydd. Vi ser även ett stort behov av att stärka det förebyggande arbetet genom att införa ett landskapsperspektiv i skogsbruket och främja ett skogsbruk utan kalhyggen.

Vänsterpartiet försvarar äganderätten och anser samtidigt att det är rimligt att inskränkningar kan göras om det krävs för att tillgodose allmänna intressen. Hur våra skogar brukas har stor betydelse för hela samhället och för kommande generationer. Inte minst påverkar det våra möjligheter att möta klimatkrisen och bromsa utarmningen av den biologiska mångfalden. Ökade statliga anslag krävs för att fler markägare ska få möjlighet till ersättning så att skyddsvärda skogar får formellt skydd. Inte minst är detta av hög prioritet för skogsägare med mindre skogsinnehav som t.ex. har en stor andel skyddsvärd skog i sin ägo. Vi anser dock att även skogsägare har ett ansvar för att biotoper med höga naturvärden avsätts frivilligt och därmed inte brukas. Vår nuvarande skogspolitik med frihet under ansvar har upprättats genom just denna överenskommelse om att skogsnäringen även frivilligt skyddar skog.

Sammanfattningsvis motsätter jag mig därför utskottets förslag till tillkännagivande.

3. Artskydd och skogsbruk, punkt 1 (L)

Jakob Olofsgård (L) anför:

Det finns ett behov av att uppdatera de lagar och förordningar som rör artskyddet, inte minst för att tydliggöra markägares rätt till ersättning när staten gör intrång av artskyddsskäl. Artskyddsutredningen har också lämnat förslag på vad som konkret behöver göras. Utredningen presenterades för ganska precis ett år sedan.

Utredningen adresserar de frågor där utskottsmajoriteten beslutat att ge regeringen till känna att man behöver agera. Liberalerna förväntar sig att regeringen skyndsamt presenterar hur man avser att gå vidare med Artskyddsutredningens förslag i en proposition. Men det är svårt att se på vilket sätt det tillkännagivande utskottet nu beslutat om kan bidra vare sig till en snabbare process eller till bättre lagförslag i den kommande propositionen.

Liberalernas inställning i sakfrågan är att skogspolitikens miljömål och produktionsmål måste balanseras. Båda ska nås. Skogen ska brukas på ett

sådant sätt att miljövärdena bevaras och i förekommande fall stärks. Skogsbruksmetoderna behöver anpassas utifrån den aktuella situationen, där t.ex. förekomsten av hotade arter kan vara ett skäl att välja ett annat sätt att avverka.

Det kommer att vara omöjligt att nå miljömålen om inte skogsägarna själva är engagerade i arbetet. Staten och markägarna har ett delat ansvar för kunskapen om vilka områden som är känsliga eller skyddsvärda. Staten ska stå för inventeringar och liknande, men markägaren är den som känner skogen och har därmed ett ansvar för att bidra med sin kunskap. Staten ska stötta genom information och utbildning.

Ingen som vårdar sin skog så att den får höga naturvärden ska straffas för det genom att marken förlorar sitt värde.

Med anledning av det som anförts ovan motsätter jag mig utskottets förslag till tillkännagivande.

4. Artskydd och skogsbruk, punkt 1 (MP)

Maria Gardfjell (MP) anför:

Miljöpartiet är starkt kritiskt till utskottsmajoritetens tillkännagivande som riskerar att försvaga artskyddet i Sverige. Det är oansvarigt av Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna att hetsa fram dessa beslut för att förekomma beredningen av Artskyddsutredningens förslag.

Tillkännagivandet om att de strikta bestämmelserna för hotade arter inte ska omfatta alla fågelarter visar att inte heller förslagsställarna har förstått EU:s regelverk. De strikta bestämmelserna om att inte störa, döda och förstöra bon gäller lika för både fåglar i fågeldirektivet och andra arter i art- och habitatdirektivet.

Att inte ta hänsyn till nationellt fridlysta arter vid pågående markanvändning, som exempelvis skogsbruk, skulle omöjliggöra ett fungerande artskydd.

Om regeringen genomför detta tillkännagivande skulle Sverige röra sig längre bort från att efterleva EU:s naturvårdsdirektiv. Det skulle även innebära negativa konsekvenser för trovärdigheten för svensk skogspolitik, svenskt skogsbruk och svensk skogsindustri.

Bakgrund

Artskyddsförordningen utgör tillsammans med områdesskyddet de viktigaste verktygen för att skydda Sveriges biologiska mångfald. Det finns brister i artskyddet. Det handlar delvis om lagstiftningens utformning, men framför allt om tillämpningen av lagen.

Det kan dock vara viktigt att betona att riksdagens definition av miljömålet Ett rikt växt- och djurliv är tydlig:

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Hittills har artskyddet utanför skyddade områden varit svagt. Med tanke på att det tog drygt 20 år från Sveriges EU-inträde innan de regler som följer av art- och habitatdirektivet började tillämpas inom skogsbruket 2016, borde tillkännagivanden från riksdagen gå i en helt annan riktning än den som föranleds av Centerpartiets och Moderaternas utskottsinitiativ och som vi ser i detta betänkande.

Sverige och skogsvårdslagen lever inte upp till EU:s krav. Det svenska systemet arbetar inte förebyggande. Det saknas landskapsplanering, gröna skogsbruksplaner och systematiska statliga inventeringar av arter. Det innebär att varje avverkningsärende blir väldigt tungrott och lagstiftningen upplevs av markägare som orimlig.

Alla EU:s medlemsländer, däribland Sverige, måste inrätta ett strikt skyddssystem för djur- och växtarter enligt art- och habitatdirektivet. Hur det förebyggande arbetet ska bedrivas är upp till medlemsländerna. Det förebyggande arbetet behöver dock vara effektivt och rättsligt bindande för att EU ska tillåta att det avlastar hanteringen av avverkningsanmälningar från krav på inventeringar och konsekvensbedömningar.

I dagsläget står vi inför en världsomfattande artkris där uppskattningsvis en miljon arter riskerar att utrotas inom de närmsta årtiondena. Trenden i Sverige går åt samma håll. Antalet rödlistade arter har ökat med 11 procent på fem år. Artbevarande handlar inte enbart om att en art ska finnas kvar i landet. Växt- och djurarter måste ha livsmiljöer runt om i sitt utbredningsområde i Sverige. Skydd av arter kan i vissa fall handla om skydd av hela livsmiljön, medan det i andra fall kan räcka med en anpassning av skogsbruksmetoden. Till exempel kan mer naturnära skogsbruksmetoder, som hyggesfritt skogsbruk, eller aktiva naturvårdsinsatser med skydd och skötsel av småbiotoper i skogsmarkerna ge ett effektivt skydd.

Om Skogsstyrelsens rättsliga bedömning m.m.

I ett pressmeddelande den 10 februari 2022 anförde Skogsstyrelsen att skogsägaren är skyldig att visa hänsyn till samtliga vilda fågelarter på individnivå eftersom alla vilda fåglar är fridlysta enligt artskyddsförordningen. Vidare skrev Skogsstyrelsens generaldirektör Herman Sundqvist i en debattartikel den 17 februari 2022 att skogsägaren behöver ha koll på enskilda individer när man planerar en avverkning och redovisa det samt att skogsägare ska bevisa att inte en enda enskild fågel tar skada eller påverkas negativt vid åtgärder.

Klimat- och miljöminister Annika Strandhäll uttalade i en interpellationsdebatt den 19 april 2022 att artskyddsbestämmelserna kommer att införlivas

var för sig i artskyddsförordningen så som de uttrycks i respektive EU-direktiv detta trots att Artskyddsutredningen på regeringens uppdrag har utrett frågorna kring skydd av arter, och att utredningens hela förslag ligger på regeringens bord för beredning (ip. 2021/22:356).

Klimat- och miljöminister Annika Strandhäll anförde vidare i samma interpellationsdebatt att tjänstemän på Miljödepartementet sagt att

De förändringar som domarna leder till [...] handlar just om att skogsägaren är skyldig att visa hänsyn till samtliga vilda fågelarter på individnivå, eftersom alla vilda fåglar är fridlysta enligt artskyddsförordningen. Man är också skyldig att ta hänsyn till en rad andra fridlysta växter och djur vid skogsbruksåtgärder.

Man kan inte tolka ministern på annat sätt än att regeringen pressats av bl.a. Skogsstyrelsens agerande när hon i nämnda interpellationsdebatt också framför följande:

Det har handlat om överimplementeringar av fågeldirektivet, om att de nationella fridslysningsbestämmelserna inte ska gälla pågående markanvändning, om att kunskapskravet är för stort för skogsägarna och om att markägarna ska ha rätt till ekonomisk ersättning när pågående markanvändning försvåras avsevärt utan att behöva stämma staten. Det har också handlat om att EU-domstolens dom i Skydda Skogen-målet innebär ett skydd för varje enskild fågelindivid.

Regeringen agerar nu skyndsamt för att hantera situationen. Det är vad vi gör.

Skogsstyrelsens tilltag har i vardagligt tal kommit att kallas bofinksförbudet. Expressen skrev exempelvis den 3 april 2022 att bofinken fick Strandhäll att avslöja sin okunnighet. Medier har också skrivit om att Skogsstyrelsens uttalande synkroniserats i en kampanj. Skogsstyrelsen har enligt skogsbrukarnas företrädare skapat panik bland skogsägare som undrar om det ens går att göra en avverkningsanmälan. Många har frågat sig vad Herman Sundqvist ville med utspelet. LRF kallar det för att Skogsstyrelsen lanserar ”en ny ordning i skogen”.

Bird Life ifrågasatte på utskottets informationsdag om agendan inte i själva verket är att avskaffa förbud mot att försämra fåglars fortplantningsområden och viloplatser, att det inte ska finnas någon restriktion mot avverkning under häckningstid och att störningar endast ska förbjudas om det påverkar bevarande av fågelarter på nationell nivå.

Miljöorganisationerna Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF och Bird Life delar inte den tolkning som Skogsstyrelsen gör av den aktuella domen från EU-domstolen. De lyfter fram att domen däremot innebär att myndigheternas arbete har varit bristfälligt när det gäller kunskapskravet och att skogsbruket måste planeras och genomföras på ett hållbart sätt så att arterna inte utarmas. De pekade på att ett hållbart och ekonomiskt lönsamt skogsbruk är fullt möjligt, även med förebyggande system som innehåller generella förbud i enlighet med naturvårdsdirektiven. Vidare framhöll de att Artskyddsutredningen innehåller konstruktiva förslag för såväl artskydd som möjligheter till ersättning för markägare.

Skogsstyrelsens tolkning ifrågasätts också av juridiska experter, bl.a. av Jan Darpö, professor emeritus i miljö rätt, som anför att man inte alls kan läsa ut en sådan förståelse av reglerna från de domar som finns och att det inte finns någon som är ute efter att skydda bofinkar på det sättet (Ekot den 6 mars 2022).

Naturvårdsverkets bedömning är att praxis inte medför något individskydd för fåglar. Naturvårdsverket bedömer att Mark- och miljööverdomstolen (MÖD) ännu inte ändrat på rättsläget för fåglar när det gäller individskydd. Naturvårdsverket bedömer därför att fåglar inte har något individskydd i dagsläget. Detta redovisades för utskottet vid informationsdagen. Skogsstyrelsen har vidtagit långtgående åtgärder utan att säkerställa att staten har en gemensam bedömning av rättsläget, trots att detta är en skyldighet för myndigheten i enlighet med förvaltningslagen.

Herman Sundqvist påstod muntligen på utskottets informationsdag att skälet till att tolka domen så tydligt var att Skogsstyrelsen inte gavs prövningstillstånd för sitt överklagande. Då ville myndigheten sätta ned foten om Artskyddsutredningens förslag. Miljöpartiet tolkar detta som att myndigheten vill förekomma en mer noggrann beredning av utredningens förslag.

Efter att först ha kommit med det hastiga beskedet om att snabbt se över artskyddsförordningen och separera fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet, gav också regeringen några veckor senare ett mer genomtänkt uppdrag till Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen att underlätta för alla som arbetar i och med skogen att praktiskt kunna ta hänsyn till enskilda arter och samtidigt få ekonomi i sina verksamheter. Myndigheterna ska slutredovisa uppdraget senast den 30 september 2023.

Utskottsinitiativet från Centerpartiet och Moderaterna ser ut att ha som syfte att förekomma beredningen av Artskyddsutredningens förslag. Att genom ett utskottsinitiativ låsa fast riksdagens förhållningssätt i vissa specifika frågor är oseriöst, och i viss mån orkestrerat av lobbyister.

Med anledning av utskottsinitiativet anför Miljöpartiet följande:

Punkt 1: att utan tidsfördröjan dela upp fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet så att de strikta bestämmelserna för hotade arter inte omfattar alla vilda fåglar

Endast en förordningsändring som delar upp förbudsbestämmelsen på fåglar och livsmiljöarter löser faktiskt inte några ”problem”. Artskyddsutredningen innehåller däremot förslag på ett system som klarar EU-rätten.

Det behövs större förändringar för att den svenska skogslagstiftningen och EU:s miljö rätt ska överensstämma. Miljöpartiet vill se en artskyddslagstiftning som i högre grad bidrar till miljömålet Ett rikt växt- och djurliv.

Det finns ett behov av att minska konfliktnivån i skogsdebatten och att skapa långsiktigt hållbara regler för alla inblandade. Om vi bara delar upp förbuden på fåglar och andra arter löser det alltså inte de problem som förs fram i debatten. Förbuden gäller fortfarande alla fåglar och övriga skyddade arter. Det är ett förebyggande skyddsarbete som behöver utvecklas. Här har nu

regeringen gett Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ett gemensamt ansvar. Det är förvånande att se att skogsindustrierna ifrågasätter uppdraget (Balanskommissionens nyhetsbrev den 2 maj 2022).

Artskyddsutredningen föreslår att förbuden som gäller fåglar och andra skyddade arter ska regleras i separata bestämmelser. Denna uppdelning medför i och för sig att det viktiga livsmiljöskyddet för fåglar försämras. Det kan ändå finnas skäl att gå på Artskyddsutredningens linje eftersom den föreslår tydliga bestämmelser som följer EU-rätten, reglerade i ett och samma kapitel i miljöbalken, och det finns även förslag på hur ett förebyggande skyddssystem skulle kunna byggas upp. Att bryta ut förslaget från sitt sammanhang är däremot oklokt. Särskilt som den tolkning av rättsläget som Skogsstyrelsen gjort är ytterst tveksam. En proposition utifrån Artskyddsutredningens förslag borde läggas fram från regeringen på ett samlat sätt.

Vi anser också att det kan behövas större förändringar för att den svenska skogslagstiftningen och EU:s miljö rätt ska gå hand i hand. Artskyddsutredningens samlade förslag är ett steg framåt. Men för att ta oss hela vägen till ett ekologiskt hållbart skogsbruk som blir en verklig del i klimatomställningen behövs också en översyn av skogsvårdslagen.

Punkt 2: att förtydliga att nationella fridlysta arter inte ska påverka pågående markanvändning

En ny dispensgrund, som utskottets förslag till tillkännagivande innebär, bidrar inte till ett effektivt artskydd. Miljöpartiet förespråkar däremot en ny ersättningsgrund som skulle kunna ge incitament för att bevara nationellt fridlysta arter och därmed uppnå målet om ett effektivt artskydd.

Det är redan enkelt att få dispens från förbuden att döda, förstöra och störa nationellt fridlysta arter. Om dispens inte kan ges föreslår Artskyddsutredningen en rätt till ersättning, om inskränkningen utgör ett avsevärt försvårande av pågående (laglig) markanvändning. Det är bättre att införa en ersättningsrätt för hänsyn till nationellt fridlysta arter än en ny dispensgrund.

Det är alltså redan enligt befintlig lagstiftning enklare att få dispens från förbuden att döda, förstöra och skada nationellt fridlysta arter jämfört med EU-arter. För nationellt fridlysta arter krävs för dispens att det inte finns någon annan lämplig lösning och att dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. För EU-arter krävs dessutom att en rad skäl är uppfyllda, t.ex. att dispensen är nödvändig för att undvika allvarlig skada, av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet m.m. Enligt Artskyddsutredningens förslag ska dessa enklare dispensgrunder för nationellt fridlysta arter kvarstå.

När det gäller begreppet försvårande av pågående markanvändning av berörd del av fastigheten och lagenlighetsprincipen konstaterar utredningen att markanvändning inte anses försvårad av att man följer lagen utan att det måste handla om markanvändning som är tillåten enligt miljöbalken och annan

lagstiftning. Artskyddsutredningen hänvisar vidare till en tidigare utredning om ersättning vid rådhetsinskränkningar (SOU 2013:59) som menar att principen om lagenlig markanvändning är så grundläggande att man bör kunna tala om den som ett generellt krav, och anför slutligen att krav som ställs för att följa allmän hänsyn alltså inte kan berättiga till ersättning.

I begreppet avsevärt försvårande av pågående markanvändning finns alltså ett inneboende krav på lagenlighet, vilket i förarbetena till miljöbalken framhölls som en underförstådd och självklar begränsning. Hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken har väsentlig betydelse i sammanhanget och innebär att en verksamhetsutövare är skyldig att iaktta hänsynsreglerna. För att anses vara avsevärt försvårande måste inskränkningen på ett betydande sätt gå utöver kraven på allmän hänsyn.

Om en rådhetsinskränkning är en följd av att ett beslut om att dispens inte kan medges från fridlysningsbestämmelserna i 8 kap. miljöbalken (gäller såväl EU-arter som nationellt fridlysta arter) föreslår Artskyddsutredningen att ersättning ska ges i den mån inskränkningen utgör ett avsevärt försvårande av pågående (laglig) markanvändning. En bestämmelse om det ska införas som en ny punkt i 31 kap. 4 § miljöbalken. En rimlig tolkning av den rättsliga gränsen för vad som är pågående laglig markanvändning enligt hänsynsreglerna är att låta 2 kap. 7 § miljöbalken utgöra gränsen. Om de försiktighetsmått som krävs för att en åtgärd ska vara förenlig med fridlysningsbestämmelserna innebär att åtgärden genom val av metod och bästa tillgängliga teknik ändå kan komma till stånd, ska utgångspunkten vara att det handlar om rimlig hänsyn vid en avvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. På samma sätt ska, om tillämpningen av artskyddsreglerna i praktiken innebär ett förbud mot verksamheten (inte en viss metod), utgångspunkten vara att försiktighetsmåttens anses gå utöver gränsen för rimlig hänsyn.

Det faktum att riksdagen fattar beslut om tillkännagivandet innebär att utredningens utförliga analys ignoreras helt. Det är oseriöst och fel väg att gå.

Punkt 3: att vid olika former av brukandeförbud ska formellt skydd eller naturvårdsavtal erbjudas skogsägaren

Moderaterna och Centerpartiet för inte en särskilt konsekvent linje i naturvårds- och skogspolitiken. De har hittills motverkat möjligheterna att öka insatserna för formellt skydd genom att slakta budgeten för skydd av natur som ska erbjuda markägare ersättning. Partierna genomförde t.ex. en neddragning med 2,4 miljarder kronor i budgeten inför 2022.

Tilkännagivandet innebär att staten ska föreslå att markägare ska erbjudas formellt skydd eller naturvårdsavtal vid olika former av brukandeförbud. Av skogspropositionen (prop. 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund), som lades fram i riksdagen efter förhandlingar mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet och bifölls av riksdagen, framgår att

frivilligt formellt skydd bör vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. När det ska fattas beslut om att inrätta formellt skydd av skog bör avsteg från frivillighet vara mer restriktivt än i dag när så är befogat. För att bidra till att skogar med höga naturvärden ska kunna skyddas och för att inte markägare ska utsättas för osäkerhet och otydlighet behöver över tid tillgängliga resurser överensstämja med ambitionen i naturskyddet.

Miljömålen och naturvärden är en del av skogsbrukets sektorsansvar. Att som i utskottets förslag till tillkännagivande ge något slags krav på formellt skydd för alla naturvårdsinsatser är märkligt. Särskilt eftersom det brukar framhållas av Centerpartiet att enskilda skogsägare i vissa fall brukar skogarna så skonsamt att naturvärden stärks. Man kan fråga sig om Centerpartiet redan lämnat dessa överenskomna ambitioner om frivillighet.

Det är högst rimligt att markägare måste ta viss hänsyn till särskilt skyddsvärda, utpekade arter och anpassa brukandet utan statlig ersättning. Men det är också viktigt att markägare kan få ersättning vid större inskränkningar som avverkningsförbud. Det är också så att marknaden ger ett mervärde till skogsägare då certifieringskrav för naturvärden uppfylls. Miljöpartiet förespråkar en marknadsstyrd utveckling där alla aktörer i värdekedjan också ställer högre krav på naturvård och skydd av biologisk mångfald. Det är något förvånande att partier som Moderaterna och Centerpartiet helt sätter sig emot marknadsstyrning och att skogsbrukare skulle vilja ta ett frivilligt samhällsansvar.

Om högerpartierna menar allvar med att formellt skydd ska erbjudas så fort det blir någon form av brukandebegränsning behöver resurserna för skydd ökas mycket kraftigt. När dessa partier verkar för mindre finansiering för skydd och Moderaterna till och med uttalat att vi inte ska ha mer skyddad skog i Sverige finns risk att det inte blir något artskydd alls. Det är skrämmande.

Punkt 4: att tydliggöra att staten har ansvar för att utreda förekomsten av arter

Ansvar för att utreda förekomsten av arter är i dag delat mellan staten och markägaren. Högeroppositionen driver nu på för att utredningsansvaret enbart ska ligga på staten, trots att de tidigare motarbetat statlig inventering såsom nyckelbiotopsinventeringen. Det är minst sagt inkonsekvent.

Skogsstyrelsen har avvecklat arbetet med nyckelbiotopsinventeringar. Eftersom skydd av nyckelbiotoper är ett marknadskrav innebär detta att enskilda skogsägare måste bekosta dessa inventeringar själva. Där satte skogspropositionen fingret på att kunskapskravet nu ligger på markägarna i högre grad. Miljöpartiet har kraftfullt ifrågasatt att de statligt finansierade nyckelbiotopsinventeringarna avvecklades. Trots att riksdagen nyligen beslutade om skogspropositionen lägger Centerpartiet fram ett förslag om att staten ska ta ansvaret för inventeringar. Sent ska syndaren vakna, som det heter.

Miljöpartiet anser att kunskapskravet bör och kan delas mellan staten och markägaren, även i fortsättningen. Artskyddsutredningen föreslår att staten tar ett ökat ansvar. Detta kräver dock att staten bedriver ett systematiskt och återkommande inventeringsarbete, vilket måste innebära nya satsningar i statens budget. Domstolspraxis visar hur kunskapskravet och utredningskravet kan differentieras.

Staten organiserar delar av arbetet med inventering av Sveriges flora och fauna genom s.k. deltagande forskning, där den ideella naturvården deltar med inventeringar och rapporterar till Artportalen, landskapsfloror etc. Dessa underlag kan vara värdefulla i inventeringar. Med tanke på att Moderaterna föreslagit att inventeringar inte ska få göras på skogsägares marker utan tillstånd från markägaren eller att markägaren deltar kan det bli svårt att genomföra deltagande forskning.

Med anledning av det som anförts ovan motsätter jag mig utskottets förslag till tillkännagivande.

5. Ålgräsängar, punkt 7 (S)

Hanna Westerén (S), Isak From (S), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S) och Suzanne Svensson (S) anför:

Ålgräsängar är unika i havet på grund av sin förmåga att kunna växa på sand- och lerbotten. De förvandlar då en relativt livlös botten till en miljö med mycket hög biodiversitet och produktion av fisk och kräftdjur. I dag är många ålgräsängar hotade, bl.a. på grund av övergödning, överfiske och exploatering av grunda havsbotten. I Bohuslän har över 60 procent av ålgräset försvunnit sedan 1980-talet. I slutet av 1800-talet var ungefär hälften av Kattegatts botten, ända ned till 15–20 meters djup, täckt av ålgräs, jämfört med omkring 10 procent av de grunda bottenarna i dag. En effekt av detta är att sjögräsvegetationens möjligheter till kolinlagring är betydligt sämre i dag än för 100 år sedan. Det innebär att vi har förlorat ett helt naturligt stöd i arbetet med att minska effekterna av klimatförändringarna.

Regeringen jobbar aktivt med frågan via Havs- och vattenmyndighetens olika åtgärdsprogram. Dessa program är viktiga verktyg för att rädda ett urval hotade arter och deras livsmiljöer. Havs- och vattenmyndigheten samordnar de akvatiska åtgärdsprogrammen och för närvarande pågår åtgärdsprogram för totalt 16 olika arter och fem naturtyper, varav sex i marin miljö, som t.ex. åtgärdsprogram för ålgräsängar, sällsynta kransalger och tumlare.

Även om omfattande åtgärder införs på land kommer det att fortsätta läcka fosfor och kväve till kustvattenområdet, både från verksamheter, från fosfordepåer i marken och från internbelastning. Styrmedel och åtgärder som kan bidra till ekosystemens återhämtning och till att stärka resiliensen behöver därför genomföras, särskilt i kustområdena. Effekter av klimatförändringar kommer sannolikt att få stor påverkan på kustekosystem, exempelvis ålgräsängar, kransalger och blåstångsbälten, som även i stor grad påverkas av övergödning och försämrade fiskbestånd. Det är därför särskilt angeläget att

genomföra betydande insatser för att stärka förvaltningen i kustvattenområdet, men även där det är möjligt i utsjöområden. Vi har därför valt att ställa oss bakom det som utskottet anför om ålgräsängar.

6. Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner, punkt 12 (S)

Hanna Westerén (S), Isak From (S), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S) och Suzanne Svensson (S) anför:

Viltförvaltningen i Sverige är regionaliserad. Det är länsstyrelserna som har ansvar för att samverka inom och mellan länen så att rovdjurstrycket är acceptabelt. Länsstyrelserna har möjlighet att besluta om licensjakt efter varg när upprätthållandet av varegens gynnsamma bevarandestatus inte försvåras, bl.a. för att minska koncentrationen av rovdjur inom rovdjurståta områden. Näringsdepartementet publicerade i november 2020 promemorian Minimnivåer för björn, varg, järv och lo (N2020/02821). Promemorian innehåller förslag på ändringar i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn. I promemorian föreslås att miniminivåerna för dessa djur inte längre ska fastställas länsvis utan enbart per rovdjursförvaltningsområde.

Av promemorian framgår att miniminivåerna i dag fastställs både länsvis och för varje rovdjursförvaltningsområde. De länsvisa nivåerna skapar trovärdighetsproblem för förvaltningen av rovdjur, bl.a. eftersom rovdjuret rör sig över stora områden och inte sällan över länsgränserna. Genom att ta bort kravet på att fastställa miniminivåerna för varje län möjliggörs en mer flexibel förvaltning av rovdjuret.

Sverige har rapporterat referensvärdet 300 vargar enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet som gäller till 2025. Vi kan se att andra länder i stället rapporterar stammens storlek och anger om det är tillräckligt eller inte för att uppnå gynnsam bevarandestatus. Att Sverige utifrån riksdagsbeslut anger ett exakt värde på 300 vargar som referensvärde bidrar till inläsningseffekter, och vårt handlingsutrymme minskar.

Vi anser att Sverige för nästa rapporteringsperiod inte ska rapportera en exakt population utan enbart ange hur stor stammen varit under perioden 2019–2025 och att detta utifrån inventerat resultat bör bedömas som tillräckligt. Det skulle innebära att vi redan i dag kan balansera stammen på ca 300 vargar, och 2025 kan Sverige rapportera att stammen t.ex. har legat mellan 300 och 460 vargar och att det med råge är vad som krävs för gynnsam bevarandestatus.

Målsättningen bör dock vara att anpassa referensvärdet till den nivå riksdagen beslutade om 2013. Syftet med de åtgärder som regeringen nu avser att genomföra är att människor och rovdjur ska kunna samexistera. Vi anser därför att det behövs olika åtgärder för att förebygga viltangrepp och viltskador på tamdjur och husdjur och bedömer likt regeringen att flera åtgärder måste samverka.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen har under förra och nuvarande mandatperiod säkerställt möjligheterna till licensjakt som verktyg för beståndsreglering av rovdjursstammarna. Det möjliggör nu en transparent och rättssäker process för licensjaksbeslut som är förenlig med EU-rätten.

Till följd av det som redovisas ovan anser vi att riksdagen inte bör göra ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

7. Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner, punkt 12 (V)

Jon Thorbjörnson (V) anför:

Utskottet konstaterar i sitt ställningstagande att vi i dag har gynnsam bevarandestatus på våra fem stora rovdjur. Jag delar inte den bilden givet att Artdatabankens rödlista anger varg som sårbar och björn som nära hotad. Att vi skulle ha en gynnsam bevarandestatus, alltså en stam som är tillräckligt stor för att långsiktigt ha tillräckligt stor genetisk variation, stämmer därför inte.

Riksdagens beslut från 2013 att anta ett referensvärde på mellan 170 och 270 vargar för att uppnå en livskraftig population har inte nått sitt mål. Trots drygt 300 vargar i Sverige har vi inte en livskraftig population. Målet med referensvärdet har därför inte nåtts trots beslut om att vi ska ha en livskraftig vargstam.

Mitt partis grundprincip är att referensvärdet ska sättas vetenskapligt. Hur många vargar vi har ska i grund och botten bygga på möjligheten att nå en population med en gynnsam bevarandestatus och inte på politiska beslut. I dag är vargarna för nära släkt och inaveln är ett reellt problem. Inavel och illegal jakt bedöms vara det största hotet mot vår vargstam på lång sikt. Enligt art- och habitatdirektivet är det också den långsiktiga livskraften man behöver titta på för att kunna konstatera om en stam har gynnsam bevarandestatus. Det är därför också mycket tveksamt om EU kommer att ge Sverige rätt att sätta ett så lågt referensvärde. Vänsterpartiet anser därmed att riksdagen inte bör rikta något tillkännagivande till regeringen.

8. Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner, punkt 12 (L)

Jakob Olofsgård (L) anför:

Människor och rovdjur måste kunna samexistera. Det var också inriktningen i propositionen En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191) som utgör grunden för den svenska rovdjursförvaltningen. Den svenska rovdjurspolitiken utgår från att de fem stora rovdjuren ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet.

Riksdagsbeslutet anger också ett referensvärde för hur många vargar vi behöver ha i Sverige för att bibehålla en gynnsam bevarandestatus. Propositionen gör på den här punkten en tydlig hänvisning till den vid den

tiden bästa vetenskapliga bedömningen, framtagen av Skandulv: 170–270 individer.

En förnyad bedömning av referensvärdet för vargens populationsstorlek i Sverige gjordes 2015 av två forskargrupper med ledande internationell expertis i bevarandebiologi och vargekologi. Slutsatsen blev att det behövs minst 300 vargar i Sverige, samt att minst en ny immigrant från Finland eller Ryssland ska reproducera sig inom det skandinaviska utbredningsområdet under naturliga förhållanden varje femårsperiod, för att vargen i Sverige ska kunna anses ha gynnsam bevarandestatus (Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg, NV02945-15).

Bedömningen av hur många individer som behövs för att vargstammen ska kunna anses leva upp till riksdagsmålet om en gynnsam bevarandestatus är inte en politisk fråga. Följaktligen utgår bevarandearbetet för vargen och bedömningarna av beskattningen av stammen genom licensjakt numera utifrån den uppdaterade bedömningen från 2015.

Propositionens bedömning av hur många vargar som behöver finnas i Sverige från 2013 är överspelad. Det är målet att uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet som är det centrala i rovdjurspolitiken.

Det är den bästa vetenskapliga bedömningen som ska användas för att avgöra när vargen kan anses ha en gynnsam bevarandestatus i Sverige, Skandinavien och Norden. Liberalerna ser ingen anledning att ändra den ordningen. Eftersom den vetenskapliga bedömningen kan komma att ändras igen vartefter bättre kunskap blir tillgänglig bör Sverige utnyttja möjligheten att i rapporteringen till kommissionen enligt art- och habitatdirektivet ange hur stor vargstammen är i kombination med en bedömning av huruvida stammens storlek är tillräcklig för att garantera en gynnsam bevarandestatus snarare än att rapportera referensvärdet.

Jag står därför inte bakom utskottets förslag till tillkännagivande.

9. Referensvärdet för varg och regionala förvaltningsplaner, punkt 12 (MP)

Maria Gardfjell (MP) anför:

När det gäller vargen ifrågasätter Miljöpartiet den bedömning som gjorts om vargens gynnsamma bevarandestatus med tanke på inavelsgraden och att Artdatabanken klassat arten som rödlistad i kategorin starkt hotad samt den oroande höga andelen varghannar med kryptorkism som hittats vid obduktionerna av vargar som fällts vid licensjakten.

Siffrorna för den minsta livskraftiga population som forskarna vid det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv tagit fram visar att det skulle räcka med en vargstam på 38 individer. Förutsättningen är då att vargarna är helt genetiskt friska och att ingen större naturpåverkan inträffar under de kommande 100 åren som då hotar vargstammen. Det angivna antalet om 100 vargar, av samma projekt, förutsätter också en helt genetiskt frisk stam där

man försöker ta hänsyn till risken att stammen skulle kunna råka ut för något enstaka bakslag. Det är en teoretisk modell som forskarna har tagit fram som visar på en lägsta nivå utan hänsyn till genetiken eller vargens nuvarande situation. Forskarna anför att de vill varna för att övertolka resultaten, och betonar att utfallen av modellerna är beroende av de antaganden som görs.

Vilda djur rör sig i stor utsträckning över administrativa gränser, som landsgränser och regiongränser. Åtgärder som påverkar en art i en region eller ett land påverkar därför också förutsättningarna att bevara arten i andra regioner och länder. Därför är det både nödvändigt och rimligt att nationella och överstatliga beslut sätter ramar för hur lokala och regionala organ får hantera olika djurstammar. Detta gäller i synnerhet för hotade och sällsynta djurarter som t.ex. de stora rovdjuren. Regionala förvaltningsplaner finns redan och kan vara ett bra verktyg i förverkligandet av den nationella politiken.

Jag och mitt parti vill att vilda djurarter ska få finnas i långsiktigt livskraftiga stammar. Om inte Sverige ensamt kan hålla så pass stora stammar av vissa arter så finns möjligheten att kunna åstadkomma det tillsammans i Skandinavien. Med långsiktig livskraft menas att stammen är tillräckligt stor för att långsiktigt upprätthålla tillräckligt mycket genetisk variation för att effektivt kunna anpassas till miljöförändringar. Naturvårdsverkets bedömning från 2015 är att detta för vargen innebär en stam som inte understiger 1 700 djur. I det perspektivet är det inte rimligt att Sverige bara skulle ha 170 vargar, och inte heller att Skandinavien bara skulle ha 230.

Naturvårdsverket skriver också följande i sin delredovisning av uppdraget om att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm):

Den genetiska förbindelsen genom invandring av vargar från de finsk-ryska delpopulationerna måste fungera för att bedömningen minst 300 vargar ska gälla. Om reproduktion av nya immigranter ej sker med skandinaviska vargar varje varggeneration skulle den skandinaviska stammen behöva bestå av minst 1 700 vargar för att klara de genetiska bevarandekriterierna och därmed kunna anses ha gynnsam bevarandestatus. De naturligt invandrade vargarnas överlevnad i Skandinavien är därför av avgörande betydelse.

Långsiktig livskraft är också EU-kommissionens uppfattning om vad som krävs för att arter ska uppnå gynnsam bevarandestatus. Eftersom gynnsam bevarandestatus är ett begrepp från EU-rätten kan inte varje land godtyckligt sätta sina referensvärden för gynnsam bevarandestatus. Sverige försökte under en period begränsa vargstammen inom landet till omkring 200 djur, men den dåvarande alliansregeringen blev tvungen att backa från detta på grund av kritiken från EU-kommissionen.

Större fokus måste läggas på att uppnå samexistens mellan människor och rovdjur, men också på att uppnå en större förståelse mellan människor i rovdjursdebatten. Större fokus måste ligga på möjligheter till skydds jakt när så är befogat, på att säkerställa den genetiska mångfalden och på att beivra jaktbrott mot rovdjur. Licensjakten gav inte en förbättrad samexistens, vilket var en önskan innan licensjakten introducerades, utan har utan tvivel ökat hatet mot vilda djur. Licensjakten på varg bör avslutas för att det ska finnas ett bättre

utrymme till skydds jakt och utveckling av vargstammen. Djurägare som drabbas av rovdjur, eller som bor i närheten av vargrevir, bör få mer stöd för en bredare arsenal av förebyggande insatser för att minska rovdjursangrepp och ökad ersättning i händelse av att rovdjur river tamdjur.

Jag anser därför att utskottet inte bör rikta något tillkännagivande till regeringen.

10. Gemensam skandinavisk förvaltning, punkt 13 (S)

Hanna Westerén (S), Isak From (S), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S) och Suzanne Svensson (S) anför:

Sveriges samverkan med Finland har utvecklats starkt under senare år. Ett exempel på detta är ökade kontakter med finska myndigheter när det gäller vargförekomsten i norr och det samarbete kring järv som har initierats. Detta medför i förlängningen att man kan nyttja samordningsvinster mellan Sverige och Finland, bl.a. när det gäller frågor som rör det genetiska utbytet mellan de finskryska och de skandinaviska rovdjursstammarna. Utöver den politiska överenskommelse som ingicks 2011 mellan Sverige, Norge och Finland om ömsesidig information och inriktning i respektive lands förvaltning, finns en gemensam överenskommelse på myndighetsnivå från 2021 om gemensamma riktlinjer och förhållning när det gäller vargförvaltning (Framework for Common Actions for Transboundary Cooperation on Management and Conservation of wolves in Fennoscandia).

Regeringen har också ett bra samarbete med den norska regeringen i vargfrågan. Det nuvarande samarbetet bygger på en skriftlig överenskommelse mellan den svenska och den norska regeringen från 2011. Företrädare för respektive regering träffas regelbundet för att diskutera aktuella frågor som rör förvaltningen av vår gemensamma vargpopulation.

De svenska rovdjuren omfattar vargar i den s.k. skandinaviska populationen, dvs. rovdjur som lever nära gränsen och rör sig mellan Sverige och Norge. Eftersom det finns gränsöverskridande rovdjur vore det naturligt med ett samarbete och en gemensam förvaltning av den skandinaviska vargstammen.

Medan samverkan kring förvaltning av stora rovdjur med Norge är intensiv präglas den också av att Norge inte är med i EU, trots att Norge via EES-avtalet måste rätta sig efter art- och habitatdirektivet.

Sverige och Norge har ändå ett tätt samarbete om inventeringar av rovdjur och har genomfört en översyn av inventeringsmetodik och utarbetat norsksvenska instruktioner och faktablad för vägledning och styrning av inventeringsverksamheten. Målet är att ha en gemensam övervakning och rapportering över stammarna av björn, varg, järv och lodjur i Skandinavien, inte minst genom det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv som samordnar forskning om varg. Skandulv arbetar med både grundforskning om varg och tillämpade frågeställningar kring varegens ekologi och förvaltning.

Det bör därför undersökas hur vi gemensamt kan arbeta fram en skandinavisk samförvaltningsplan för varg.

Planen bör präglas av såväl ekosystemansatsen som försiktighetsprincipen. Förvaltningen ska vara adaptiv, där verifierade data inhämtas och analyseras systematiskt kopplat till samverkan mellan varg, människa och miljö, åtgärder bör följas upp löpande och revideras allteftersom stammen utvecklas. Vi anser därför att regeringen kan undersöka möjligheterna och förutsättningarna för en samförvaltning med Norge och verka för att det tas fram en gemensam förvaltningsplan. Vi har därför valt att ställa oss bakom det som utskottet anför om en gemensam skandinavisk förvaltning.

11. Gemensam skandinavisk förvaltning, punkt 13 (V)

Jon Thorbjörnson (V) anför:

Att gemensamt samförvalta den skandinaviska vargstammen skulle kunna vara något att överväga. Men för att det ska vara intressant behöver fler länder än Sverige och Norge ingå i samarbetet och målet om att nå en vargstam med gynnsam bevarandestatus delas av alla parter.

Grundprincipen för mitt parti är att referensvärdet för varg ska sättas vetenskapligt och utifrån vargstammens verkliga situation. Risken med en samförvaltning är i dagsläget att vargstammen kommer att drivas ned ytterligare.

Jag står därmed inte bakom utskottets förslag till tillkännagivande.

12. Gemensam skandinavisk förvaltning, punkt 13 (MP)

Maria Gardfjell (MP) anför:

För det fall att en gemensam förvaltning av den skandinaviska vargstammen blir aktuell förutsätter det att även Finland ingår i samarbetet och att de tre länderna enas om att det gemensamma målet är att tillsammans hysa en sammanhängande och långsiktigt livskraftig stam.

Med långsiktig livskraft menas att stammen är tillräckligt stor för att långsiktigt upprätthålla tillräckligt mycket genetisk variation för att effektivt kunna anpassas till miljöförändringar. Naturvårdsverkets bedömning från 2015 är att detta för vargen innebär en stam i Skandinavien som inte understiger 1 700 djur.

Jag står därmed inte bakom utskottets förslag till tillkännagivande.

13. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (M)

Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Marléne Lund Kopparklint (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller vårt partis förslag hänvisar vi till

våra kommittémotioner. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

14. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (SD)

Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Yasmine Eriksson (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller vårt partis förslag hänvisar vi till våra kommittémotioner. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

15. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (C)

Kristina Yngwe (C) och Peter Helander (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller vårt partis förslag hänvisar vi till våra kommittémotioner. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

16. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (V)

Jon Thorbjörnson (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller mitt partis förslag hänvisar jag till vår partimotion. Jag vidhåller de synpunkter som vi har framfört men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

17. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller mitt partis förslag hänvisar jag till våra kommittémotioner. Jag vidhåller de synpunkter som vi har framfört men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

18. Motioner som bereds förenklat, punkt 20 (L)

Jakob Olofsgård (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller mitt partis förslag hänvisar jag till våra kommittémotioner. Jag vidhåller de synpunkter som vi har framfört men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:36 av Aron Emilsson (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsningar av sälbeståndet och åtgärder mot förstörelse av fiskeredskap och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:112 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till en mer flexibel hållning till undantag från det nationella fågeldirektivet när det gäller skarv och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:113 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till årliga inventeringar av djur, där så är möjligt, som orsakar skador på lantbruk och fiskerinäring, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:114 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om minsta antal för att säkra gynnsam bevarandestatus för djur som riskerar att skada lantbruk och fiskerinäring och tillåta jakt på överskjutande antal djur och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:137 av Caroline Nordengrip och Matheus Enholm (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot kommersiellt bruk av naturresurser utan markägares tillstånd och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:184 av Jonas Andersson i Lingham (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att införa allmän jakttid samt andra tillvägagångssätt för att hålla nere oproportionerligt stora skarvpopulationer som den i Roxen och på andra drabbade platser i landet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:198 av Mikael Larsson (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bildande av naturreservat och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:219 av Julia Kronlid (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för Östersjötummlaren och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:415 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att på egen hand besluta om licensjakt på varg efter beslut om gynnsam bevarandestatus och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:545 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av allemansrätten i syfte att stärka förtroendet för denna och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:715 av Anders Åkesson m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en förvaltande och allmän jakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:791 av Kerstin Lundgren (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av licensjakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om initiativ för samarbete i Östersjöregionen för effektiv skarvbekämpning för att stärka det kustnära fisket och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kravet på att införliva sälen i förvaltningsplan och medge licensjakt på även knobbsäl och vikare för att stärka det kustnära fisket och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:797 av Ingemar Kihlström (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör fastställa maxantalet för den svenska vargstammen till att vara 270 individer och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:823 av Heléne Björklund (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utreda skarvens utbredning och påverkan för att hitta

långsiktiga och verkningfulla åtgärder för att förbättra situationen för fisket och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:909 av Per Söderlund (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersätta de faktiska kostnaderna för skador orsakade av rovdjur och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet att skjuta av hela vargrevir och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:929 av Helén Pettersson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta renskötselns förutsättningar vid vargföryngring och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:966 av Denis Begic (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till utökat stöd för bönder som fått sina djur dödade av varg eller andra rovdjur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till ett mer rättvist ersättningssystem och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:967 av Denis Begic (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt på varg bör ses över för att ge bönder som är hårt drabbade andrum och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1012 av Mikael Dahlgvist och Lars Mejern Larsson (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en uthållig vargpolitik och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheter till samförvaltning av varg med Norge och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1179 av Anne-Li Sjölund (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta adekvata och direkta beslut och åtgärder för att komma till rätta med de problem som skarven utgör och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1196 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra artskyddsförordningen och miljöbalken så att tillståndsprövningen återgår till att ske på populationsnivå enligt EU:s intentioner och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1234 av Johan Löfstrand m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att processen kring beslut om skyddsjakt ska vara lika effektiv i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket om ersättning för förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp på tamboskap och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1323 av Johan Andersson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga ett bildande av Ombergs nationalpark och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1372 av Jessika Roswall och Ulrika Karlsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att vidta åtgärder för att minska förekomsten av skarv och uppdatera den nuvarande förvaltningsplanen för skarv och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1621 av Per Åsling (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av ersättningen för rivna renar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyddsjakt och 28 § ska gälla i nationalparker som ligger i samebyarnas åretruntmarker och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1670 av Johan Hultberg (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade forskningsinsatser avseende skarvens påverkan på fiskbestånd och skarvförvaltning i praktiken och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1699 av Magnus Stuart (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa allmän jakt på skarven och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1761 av Patrik Lundqvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av ett långsiktigt samarbete mellan olika aktörer för att ta fram en gemensam strategi för bekämpning av översvämningsmyggor på särskilt utsatta platser och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1781 av Viktor Wärnick och John Weinerhall (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om problematiken med skarvens utbredning och att detta snarast kräver att allmän jakt på fågeln tillåts, i kombination med andra åtgärder för att få bukt med problemen, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1824 av Annicka Engblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införliva säl och skarv i länens viltförvaltningsplaner och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1890 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska vargpopulationen i Västmanland och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1895 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över länsstyrelsens tillsynsarbete för att motverka illegal jakt och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2018 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en större kunskapshöjande insats för att alla i Sverige ska veta vad allemansrätten verkligen innebär så att missbruket av den kan upphöra och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2094 av Kerstin Lundgren (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kräva att åtgärder vidtas så att enskilda tamdjursägare inte får bära kostnaderna för samhällets beslutade rovdjursförvaltning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2187 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av att effektivare kunna bekämpa översvämningsmyggor och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2224 av Erik Ottoson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta de nödvändiga åtgärder som krävs för att riksdagens beslut och mening avseende vargstammens storlek även ska tillämpas av ansvariga myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att de län som är särskilt hårt drabbade av koncentrerade vargstammar ska få en ökad möjlighet till licensjakt i syfte att begränsa vargskadorna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att länsstyrelserna får i uppdrag att besluta om skyddsjakt på oskygga vargindivider i syfte att minska framtida skador från varg och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2268 av Nina Lundström (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gröna kilar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2269 av Nina Lundström (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna rovdjursstammen, grunda beslut på vetenskapliga bedömningar samt skydda rovdjur från illegal jakt och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2300 av Nina Lundström (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydd av tätortsnära skog i Stockholmsregionen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2313 av Lina Nordquist och Joar Forssell (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överlåta åt länsstyrelsen att fatta beslut om att skinn vid skyddsjakt ska tillfalla jakträttsinnehavaren och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2317 av Lina Nordquist och Joar Forssell (båda L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnaderna för rovdjursskador ska utvärderas och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till ny ersättningsmodell för rovdjursskador som drabbar lantbrukare och hundägare och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2403 av Alexandra Anstrell och Åsa Coenraads (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ökad trygghet och säkerhet för den som ansöker om skyddsjakt, utför skyddsjakt eller utför licensjakt genom att få sina personliga uppgifter belagda med en frivillig sekretess, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna på biologisk mångfald och de areella näringarna av invasiva arter och om regler och åtgärder är tillräckliga och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de nuvarande insatserna för att bekämpa invasiva arter ska ökas och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa möjligheter för byalag och andra lokala föreningar som samlar bygden att söka medel för gemensam bekämpning av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda nya metoder mot illegal handel med hotade arter och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2456 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa andelen skyddad mark av olika naturtyper efter naturtypens totala areal och förekomst av akut hotade arter och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer fokus behöver läggas på bevarande och skötsel av vissa ovanliga naturtyper där den biologiska mångfalden ofta är hög och där hotade arter ofta återfinns, såsom äldre typer av brukad jordbruksmark och övergångszoner mellan jordbruksmark och skog, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arterna i rödlistans olika klasser och de senares definitioner behöver ses över för att skapa ett rimligare förhållande mellan antalet arter som faktiskt dött ut i Sverige och arter som klassas som hotade i olika grad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige internationellt inte ska ingå avtal som kan leda till att mer skog än i dag

- behöver vara undantagen från skogsbruk eller skyddas formellt och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att artskyddsförordningen behöver omarbetas och inte gå längre än motsvarande EU-direktiv och tillkännager detta för regeringen.
 57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att texten i artskyddsförordningen om störningar vid skogliga åtgärder ska förändras från ett individperspektiv till ett artperspektiv samt att regeringen ska verka kraftfullt för ändringar i motsvarande EU-direktiv och tillkännager detta för regeringen.
 58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen gentemot EU bör verka för en förändring av bakomliggande EU-direktiv till artskyddsförordningen för att skapa ökad subsidiaritet och tillkännager detta för regeringen.
 59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arter som är vanliga i delar av EU men inte i andra, inte ska ingå i art- och habitatdirektivets respektive fågeldirektivets artlistor på sådant sätt att skogsbruk begränsas i länder där arterna inte är akut eller starkt hotade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att proportionalitetsprincipen ska tillämpas tillsammans med artskyddsförordningen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2459 av Runar Filper m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återta makten över jakt- och viltvård från EU och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att art- och habitatdirektivet behöver reformeras och anpassas efter regionala och nationella förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i EU verka för att flytta vargen från strikt skyddad till att bli förvaltningsbar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydds jakt och ersättning vid angrepp på tamboskap och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda rennärningen mot rovdjursangrepp och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten till skydds jakt bör stärkas i renbetesland och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målsättningen att rennäringens förluster av renar inte ska behöva vara

- högre än 10 procent bör föras in i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vargrevir i renbetesland är oförenligt och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en maximinivå på 2 800 björnar och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gynnsam bevarandestatus för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en maximinivå för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om länsvisa maximinivåer för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillägg i föreskrifterna om fördröjt domstolsutslag vid överklagan av licensjakt på varg och tillkännager detta för regeringen.
 34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt på trana och svan liksom tidigare ska kunna beviljas av länsstyrelsen efter ansökan, eller utföras på länsstyrelsens initiativ och tillkännager detta för regeringen.
 35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa jakttid på korp och tillkännager detta för regeringen.
 37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avlägsna skyddet för skarv från EU:s fågeldirektiv för att kunna införa allmän jakttid på skarv och tillkännager detta för regeringen.
 38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om oljering av skarvvägg och tillkännager detta för regeringen.
 39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om prickning av skarvvägg och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa licensjakt på knobbsäl och vikare och tillkännager detta för regeringen.
 41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ersättning för sälavskjutning och tillkännager detta för regeringen.
 56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka bekämpningen av invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.
 57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lista stenmård som en invasiv art och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klasserna i rödlistan tydligt ska återspegla sannolikheten för att arter ska försvinna från Sverige inom en given tidsperiod för varje klass samt att rödlistan ska revideras utifrån detta och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen gentemot EU bör verka för förändring av art- och habitatdirektiven, inklusive deras artlistor, så att mer beslut kan tas av berörda länder och för att öka anpassningsmöjligheterna när populationer ändras och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att allt nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste ske med respekt och hänsyn till den som äger och brukar marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att upprepat professionellt nyttjande av naturen på någon annans mark måste ske efter överenskommelse med den som äger och brukar marken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en allemansrättsbalk som fastställer allemansrättens rättsliga ställning inom svensk rättsordning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2480 av Runar Filper m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för fleråriga tillstånd gällande skydds jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta användandet av andra jakt- och skrämsemetoder mot skarv, som komplement till den jakt med skjutvapen som bedrivs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utökning av effektiva metoder mot skarv, såsom oljering och prickning av ägg och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förvaltningen av skarv måste ske i bättre samverkan mellan länsstyrelser och Havs- och vattenmyndigheten, för att den ska vara likvärdig i hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa licensjakt på knobbsäl och vikare och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ersättning för sälavskjutning och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över i vilken omfattning det är möjligt att förhindra import av produkter från haj, och då i synnerhet vad avser hotade hajarter, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2512 av Alexandra Anstrell och Åsa Coenraads (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket i uppdrag att arbeta fram nya riktlinjer och

rekommendationer för skydds jakt på varg som också gör det möjligt att fatta beslut om skydds jakt på ett helt revir och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2553 av Björn Söder m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydd av Arktis unika miljö och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2656 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa och minska ned vargstammen till max 170 vargar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2660 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna till en översyn av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2661 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn bör göras av antalet vargar i Sverige så att vi närmar oss Norges nivåer och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2664 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fridlysning av olika djurarter ska vara tidsbegränsad och utvärderas på regelbunden basis och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2665 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till en översyn av allemansrättens regler om ockupation av mark, ersättning vid markskador och kommersiell verksamhet utan avtal och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2668 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera Sveriges naturreservat i syfte att se över om skogsmark inom reservaten som inte uppfyller bevarandekriterierna för skyddsvärd mark i stället bör lyftas bort från reservaten och gå tillbaka till skogsproducerande mark och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2672 av Niklas Wykman m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa licensjakt på skarv och om att påverka i EU för att möjliggöra allmän jakt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa äggbehandling i större utsträckning för att minska bestånd av skarv i Stockholms skärgård och i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2681 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste driva på i EU så att vargen flyttas från art- och habitatdirektivets bilaga 4 (strikt skyddat) till bilaga 5 (förvaltningsbart), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2723 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter och tjänstemän som gör utredningar, undersökningar eller andra aktiviteter måste informera markägaren i tid före sina besök och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2728 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna för äldre stenmurar och odlingsrösen i syfte att underlätta för lantbruket att bruka och sköta markerna så rationellt som möjligt och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2733 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att man innan man avsätter skog till reservat måste ta fram totalkostnaden där hela inköpsbeloppet och skötsel- och åtgärdsplanen finns med och totalkostnaden finns redovisad för de närmaste 20 åren, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2759 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt på varg bör tillåtas efter första angreppet på hundar eller tamboskap och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2762 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten till en rimlig balans mellan allemansrätten och markägarnas intressen och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn avseende möjlighet till eventuell ersättning vid uppkomna skador i naturen för markägaren i sammanhanget allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att i sammanhanget allemansrätten införa begränsning av kommersiell verksamhet utan avtal med markägaren och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2768 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över biotopskyddet i syfte att underlätta för landets privata markägare och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2780 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en ny grundläggande och neutral utvärdering av restaureringen av Hornborgasjön och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över potentiella kompensationer för de markägare som blivit drabbade av restaureringen av Hornborgasjön, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2794 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett övre tak på antalet vargar i Sverige på 170–200 individer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2816 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för skötsel av naturreservat och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2939 av Ann-Sofie Alm (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta beslutanderätten om rovdjursförvaltning till att ligga så nära dem det berör som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vargstammen totalt behöver minska ned till det av riksdagen minsta beslutade antalet, vilket är 170 individer, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska vargstammen måste minska så att de svenska lantbruken kan

- öka i antal och öka i livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra licensjakt på varg i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyddsjakt efter varg inte bör vara tidsbestämd och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2940 av Ann-Sofie Alm (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge ansvariga myndigheter i uppdrag att upprätta uppdaterade skötselplaner för alla landets naturreservat och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste tillse att alla landets naturreservats uppdaterade skötselplaner är till fullo kostnadsbudgeterade och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3015 av Aron Emilsson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra ökad jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3022 av Fredrik Lindahl m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med tydliga åtgärder för att få till stånd en effektiv bekämpning av skarvbeståndet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag som syftar till att fler sälar skjuts och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3166 av Johan Hultberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inventera och kostnadsberäkna det totala skötselbehovet i skyddade områden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att när ett nytt område ges ett formellt skydd ska områdets skötsel kostnadsberäknas och finansieras och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid behov använda anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur, ur utgiftsområde 20, för skötsel av värdefull natur och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3205 av Peter Helander (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3225 av Ola Johansson m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunalt instiftade naturreservat och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3279 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige globalt och inom EU ska verka för tydliga målsättningar för att uppnå hållbara produktions- och konsumtionsmönster som stärker den biologiska mångfalden, minskar det globala ekologiska fotavtrycket samt fördelar miljöutrymmet rättvist, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige globalt och inom EU ska verka för ett globalt ramverk för biologisk mångfald med bindande och uppföljningsbara mål som konkretiseras i nationella strategier med krav på återrapportering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige globalt och inom EU ska verka för att säkerställa att offentliga och privata finansiella medel bidrar till att bevara och stärka den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige globalt och inom EU ska verka för ett globalt ramverk för biologisk mångfald som stärker kopplingarna mellan skydd av biologisk mångfald och mänskliga rättigheter genom att erkänna och respektera den nyckelroll som urfolk och lokalbefolkningar har för att motverka förlusten av biologisk mångfald samt deras rättigheter till mark, territorier och resurser och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige globalt och inom EU ska verka för att grundläggande principer för deltagande, miljömässig och social rättvisa samt mänskliga rättigheter ska tillämpas vid såväl exploatering som skydd och restaurering av naturområden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige globalt och inom EU ska verka för att låginkomstländers behov av finansiering och kapacitet för att bevara biologisk mångfald tillgodoses samt att ett kvantitativt finansiellt resursmål liknande det som finns för Parisavtalet bör tas fram och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta en målsättning om att 30 procent av skogsmarken långsiktigt ska skyddas i ekologiskt sammanhängande nätverk med avseende på

- naturtyp och geografisk utbredning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Naturvårdsverket i uppdrag att öka takten i bildandet av nya och utvidgade nationalparker och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör anta etappmål för skydd av tätortsnära natur och tillkännager detta för regeringen.
 35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i enlighet med Miljömålsberedningens förslag bör besluta om ett etappmål för skydd av marina områden och s.k. andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder (OECM) och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3355 av Magnus Jacobsson (KD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur reglerna för skydds jakt kan underlättas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3406 av Elisabeth Falkhaven och Emma Hult (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regeringen i uppdrag att skyndsamt arbeta för att skydda mer hav, i Sverige och i världen, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3429 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av reglerna avseende ersättning vid skydds jakt utan att decentraliseringen av viltförvaltningen påverkas negativt och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att agera förebyggande för att minska antalet rovdjursangrepp och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för staten att ta det fulla ekonomiska ansvaret vid skydds jakt på rovdjur och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att vargstammen minskas till riksdagens nedre mål, dvs. att vargens referensvärde för populationens storlek ska vara 170 individer under en tid, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa förvaltningen av varg på lokal nivå genom regionala förvaltningsplaner och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU ska verka för att bilagorna i art- och habitatdirektivet uppdateras så att vargens skyddsstatus ändras och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för ökad flexibilitet i genomförandet av art- och habitatdirektivet med hänsyn till specifika nationella omständigheter och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU ska verka för att art- och habitat- och fågeldirektiven revideras i syfte att göra dem mer ändamålsenliga och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla skydds jakt på icke jaktbara arter som trana och svan och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli enklare att beviljas skydds jakt på rovdjur samt att det ska kunna beviljas snabbt och effektivt när tamdjur hotas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3430 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att genomförandet av direktiven inom Cites följs upp av medlemsländerna i syfte att motverka den illegala handeln med vilda djur i högre grad och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att EU ska motverka förekomsten av illegal handel med djur och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för att marknaden av elfenben ska stoppas inom EU och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3432 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörd myndighet eller kommun som inrättat naturreservat ska kunna garantera finansiering av underhåll under överskådlig tid och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur missbruk av allemansrätten påverkar det enskilda ägandet samt hur missbruket kan stävjas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3434 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för en större licenstilldelning för säljakt omfattande flera sälarter och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt på säl och skarv ska tillåtas i fiskeområden även under fredningstider och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att allmän skydds jakt på skarv på eget initiativ ska permanentas och att villkoren som gäller ska avskaffas på sikt samt om att utreda möjligheterna till allmän jakttid för skarv och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i EU ska verka för att medel ur Europeiska havs- och fiskerifonden ska kunna betalas ut för att främja jakt på säl och skarv och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka äganderätten inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka det förebyggande arbetet med biologisk mångfald genom ett ökat samarbete mellan olika myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet för att främja biologisk mångfald bör öka i stadsplanerade områden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att fler invasiva främmande arter i Sverige förs in i den gemensamma unionsförteckningen för att vid behov säkerställa åtaganden av fler medlemsländer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten bör ges i uppdrag att analysera för- och nackdelar med att införa ett förbud mot att sälja, sprida och plantera arter som förs upp i en framtida nationell lista mot invasiva och främmande arter med särskild betydelse för Sverige och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av samhällsekonomiska analyser samt analyser av incitament och styrmedel för ett långsiktigt bevarande av biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i internationella sammanhang bör vara pådrivande för att

- bevara biologisk mångfald och i förhandlingar om det nya ramverket för konventionen om biologisk mångfald driva på för mer ambitiösa och konkreta mål fram till 2030 och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att genomförandet av EU:s nya strategi för biologisk mångfald bidrar till ett ansvarsfullt nyttjande av naturresurser och stärkt biologisk mångfald samtidigt som det möjliggör ett fortsatt lönsamt, hållbart och aktivt jord-, skogs- och vattenbruk och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU-kommissionen tar fram en ny utvärderingsmetod som gör det möjligt att ändra skyddsstatus för arter i vissa regioner när gynnsam bevarandestatus uppnås och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att det tas fram en gemensam skandinavisk förvaltningsplan för den skandinaviska vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör få i uppdrag att utarbeta en nationell förvaltningsplan för vikarsäl i Bottenviken och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda länsstyrelser ska ges i uppdrag att utarbeta och införa regionala förvaltningsplaner för skarv och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3530 av Anders Åkesson m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en allmän jakttid bör medges på skarv och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3546 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska instruera myndigheter i regleringsbrev att vidta nödvändiga åtgärder för att vargstammen ska minska i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3599 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att minska skarvens och sälens utbredning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för åtgärder kring biotopskydd och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheterna att förstärka insatserna för att anlägga och restaurera ålgräsängar bör ses över längs kusterna och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och skala upp det internationella samarbetet kring att bevara, restaurera och återställa den biologiska mångfalden regionalt och globalt och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ta en aktiv ledarroll inom EU samt konventionen om biologisk mångfald (CBD) i syfte att säkerställa ambitiösa ramverk och mål som samtidigt tar hänsyn till olika regioners och länders biofysiska förutsättningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka arbetet för den biologiska mångfalden i Sverige genom metoder och styrmedel som utgår från den enskilda markägaren och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga myndigheter och kommuner i sin samhällsplanering i högre grad ska värna den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för fler branschspecifika färdplaner för ökad biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör fördjupa sitt samarbete med näringslivet och forskningen i syfte att lyfta in arbetet med biologisk mångfald i företagens hållbarhetsredovisningar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3664 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fattade riksdagsbeslut ska följas i syfte att uppnå acceptans för rovdjuren och åstadkomma ett reellt regionalt ansvar och lokalt inflytande över rovdjursförvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kontinuerlig uppföljning, utvärdering och granskning av rovdjursförvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna att försvara husdjur och tamdjur mot angrepp av rovdjur och tillkännager detta för regeringen.

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rovdjurspolitiken ska ta hänsyn till att skapa livskraftiga ren- och landsbygdsnäringar i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska ske en ökad jakt på säl och skarv och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utökad skydds jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att licensjakten på gråsäl ska permanentas och utvidgas till knubbsäl och vikare om stammen anses livskraftig och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kostnaderna vid skydds jakt utreds och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3670 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om biosfärområde Öresund och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna och resurserna till viltvård av säl och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3674 av Niels Paarup-Petersen (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Öresund till marint skyddsområde och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra Öresund till biosfärområde och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3682 av Peter Helander m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska finnas tillräckligt med resurser för att förvalta och utveckla naturvärden i skyddad skog där det finns behov och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett dynamiskt naturskydd bör säkerställas i vilket tidigare beslut kan utvärderas och omprövas eller förändras för att försäkra att de även fortsättningsvis bidrar till att skydda värdefulla miljöer och ekosystem på ett effektivt sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3708 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enskilda naturreservat ska vara giltiga under en förutbestämd tid och sedan

- förfalla om ingen ny ansökan görs och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa det statliga bidraget till kommuner som inrättat naturreservat, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behöver bli enklare för kommuner att få naturreservat som de initierat hävda och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3849 av Björn Petersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en hållbar population av skarv och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3877 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppdatering av bilagorna till EU:s art- och habitatdirektiv och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt på rovdjur ska kunna genomföras snabbt och effektivt när tamdjur och hundar hotas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdatera Viltskadecenters riktlinjer för skydds jakt utifrån nuvarande vargstams utbredning och överensställelsen med skälen för skydds jakt i jaktkungörelsen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över länsstyrelsernas roll när det gäller att ta initiativ till skydds jakt och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beviljande av skydds jakt inom renskötselområdet ska ske med särskild hänsyn till rennäringen och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt bör beviljas direkt efter första angreppet när en hund har skadats eller dödats av en varg, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja genomförandet av skydds jakt genom användning av annars otillåtna hjälpmedel enligt vad som framläggs i motionen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den gemensamma skandinaviska vargstammen inte bör överstiga 230 individer, där Sverige tar ansvar för 170 djur, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att licensjakten på björn bör utökas och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka licensjakten på varg i vissa områden och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av hur rovdjursförvaltningen tillämpas praktiskt utifrån fattade riksdagsbeslut och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna för jakt på säl, skarv, gäss, svanar och tranor bör ses över i syfte att utöka jakten på dessa arter och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samarbete och förvaltning av den skandinaviska vargstammen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en justering av artskyddsförordningen bör inbegripa att kraven i förordningen inte modifieras strängare än vad som ställts i ursprungligt EU-direktiv och tillkännager detta för regeringen.
73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyddet av fåglar i artskyddsförordningen bör förändras från att ha ett individperspektiv till att ha ett artperspektiv och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3881 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den svenska skarvpopulationen genom ökad jakt och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skarv även ska få jagas i anslutning till fågelns boplatser och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att licensjakten på gråsäl utökas till att också omfatta knobbsäl och vikare och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för jakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L):

- 1.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillhandahålla riktade informationsinsatser gällande allemansrätten, smitta från matavfall och inrapportering av självdöda djur och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser att tillhandahålla riktade informationsinsatser gällande allemansrätten

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att bevara våra ekosystem och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa skyddande åtgärder för hotade växter och bevara våra fem stammar av rovdjur och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sammanhängande skyddade områden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder mot invasiva främmande arter och även mot att nya invasiva arter etablerar sig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda skogens ekosystemtjänster genom inrättandet av naturreservat och skyddande av tätortsnära skogar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återskapa habitat i vattendrag och att återskapa vattendragens meandrande form för ökad biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återskapa och upprätta vattenvägar till våtmarker och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3982 av Jakob Olofsgård m.fl. (L):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att skydda, bevara och restaurera ålgräsängarna och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3997 av Jakob Olofsgård m.fl. (L):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunala naturreservat och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4007 av Christer Nylander m.fl. (L):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera EU:s arbete med att bekämpa handeln med elfenben, lejontröféer och andra produkter som kommer från djur som är eller riskerar att bli utrotningshotade och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4067 av Karolina Skog (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara tätortsnära natur och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara en stark röst i EU för skydd av skogar såväl på hemmaplan som över planeten och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4080 av Maria Gardfjell och Camilla Hansén (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om det finns någon möjlighet att förändra ersättningsmodellen för rovdjursrivna djur för att kunna ge ett kontinuerligt förebyggande ekonomiskt stöd till de lantbrukare som har betesdjur i närheten av vargrevir och andra kärnområden med stora rovdjur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om de lantbrukare och småbrukare som har betesdjur och som drabbats av rovdjursangrepp kan få en ersättning som skulle kunna motsvara de faktiska intäktsbortfall som lantbrukaren har med hänsyn tagen till variation i intäkter med hänvisning till både kvalitet i djurhållning och försäljningskanal, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om ersättningssystemen för fler förebyggande åtgärder som minskar risken för rovdjursangrepp skulle kunna ge full kostnadstäckning utifrån EU:s regelverk och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att extra veterinärkostnader ska kunna ersättas om rovdjur rivit djur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4222 av Larry Söder m.fl. (KD):

62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur allemansrätten och angränsande lagstiftning bättre kan anpassas efter allmänhetens och markägarnas behov och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
20. Motioner som bereds förenklat		
2021/22:36	Aron Emilsson (SD)	2 och 3
2021/22:112	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2021/22:113	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2021/22:114	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2021/22:137	Caroline Nordengrip och Matheus Enholm (båda SD)	
2021/22:184	Jonas Andersson i Lingham (SD)	
2021/22:198	Mikael Larsson (C)	1
2021/22:219	Julia Kronlid (SD)	
2021/22:415	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2021/22:545	Edward Riedl (M)	
2021/22:715	Anders Åkesson m.fl. (C)	
2021/22:791	Kerstin Lundgren (C)	1–3
2021/22:797	Ingemar Kihlström (KD)	
2021/22:823	Heléne Björklund (S)	
2021/22:909	Per Söderlund (SD)	1 och 2
2021/22:929	Helén Pettersson (S)	
2021/22:966	Denis Begic (S)	1 och 2
2021/22:967	Denis Begic (S)	
2021/22:1012	Mikael Dahlqvist och Lars Mejern Larsson1 (båda S)	
2021/22:1179	Anne-Li Sjölund (C)	
2021/22:1196	Lars Thomsson (C)	
2021/22:1234	Johan Löfstrand m.fl. (S)	1 och 2
2021/22:1323	Johan Andersson (S)	
2021/22:1372	Jessika Roswall och Ulrika Karlsson (båda M)	
2021/22:1621	Per Åsling (C)	1 och 4
2021/22:1670	Johan Hultberg (M)	8
2021/22:1699	Magnus Stuart (M)	
2021/22:1761	Patrik Lundqvist m.fl. (S)	

2021/22:1781	Viktor Wärnick och John Weinerhall (båda M)	
2021/22:1824	Annicka Engblom (M)	
2021/22:2018	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2094	Kerstin Lundgren (C)	1
2021/22:2187	Pål Jonson (M)	
2021/22:2224	Erik Ottoson (M)	1–3
2021/22:2268	Nina Lundström (L)	1
2021/22:2269	Nina Lundström (L)	
2021/22:2313	Lina Nordquist och Joar Forssell (båda L)	
2021/22:2317	Lina Nordquist och Joar Forssell (båda L)	1 och 2
2021/22:2403	Alexandra Anstrell och Åsa Coenraads (båda M)	
2021/22:2454	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	14–16 och 21
2021/22:2456	Mats Nordberg m.fl. (SD)	34, 35 och 57–60
2021/22:2459	Runar Filper m.fl. (SD)	1–3, 7–16, 35, 37–41 och 56
2021/22:2462	Mats Nordberg m.fl. (SD)	14 och 28–30
2021/22:2480	Runar Filper m.fl. (SD)	13–18 och 35
2021/22:2512	Alexandra Anstrell och Åsa Coenraads (båda M)	
2021/22:2660	Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M)	
2021/22:2664	Lotta Olsson (M)	
2021/22:2665	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2668	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2672	Niklas Wykman m.fl. (M)	1 och 2
2021/22:2681	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2723	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2728	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2733	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2759	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2762	Sten Bergheden (M)	1–3
2021/22:2768	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2780	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2021/22:2794	Mikael Oscarsson (KD)	
2021/22:2816	Katarina Brännström (M)	

2021/22:2939	Ann-Sofie Alm (M)	1, 3 och 4
2021/22:2940	Ann-Sofie Alm (M)	2 och 3
2021/22:3015	Aron Emilsson (SD)	
2021/22:3022	Fredrik Lindahl m.fl. (SD)	1 och 2
2021/22:3166	Johan Hultberg (M)	1 och 2
2021/22:3205	Peter Helander (C)	
2021/22:3225	Ola Johansson m.fl. (C)	19
2021/22:3279	Nooshi Dadgostar m.fl. (V)	12
2021/22:3355	Magnus Jacobsson (KD)	8
2021/22:3429	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	11–13, 16–18 och 21
2021/22:3430	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	25
2021/22:3432	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	17 och 24
2021/22:3434	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	29–32
2021/22:3437	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	16
2021/22:3438	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	2, 4, 5, 7, 14, 16, 18 och 19
2021/22:3530	Anders Åkesson m.fl. (C)	
2021/22:3546	Lars Beckman (M)	
2021/22:3599	Lars Beckman (M)	
2021/22:3650	Kristina Yngwe m.fl. (C)	16 och 69
2021/22:3664	Daniel Bäckström m.fl. (C)	8–10 och 14– 18
2021/22:3670	Niels Paarup-Petersen (C)	1 och 4
2021/22:3674	Niels Paarup-Petersen (C)	1 och 2
2021/22:3682	Peter Helander m.fl. (C)	14 och 15
2021/22:3708	Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M)	33–35
2021/22:3849	Björn Petersson m.fl. (S)	
2021/22:3877	Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD)	5, 6, 8–10, 12, 13, 15–17 och 19 idd
2021/22:3880	Magnus Oscarsson m.fl. (KD)	73
2021/22:3881	Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD)	37–40
2021/22:3981	Jakob Olofsgård m.fl. (L)	1.1, 2 idd, 3, 5, 12 och 17
2021/22:3997	Jakob Olofsgård m.fl. (L)	24
2021/22:4007	Christer Nylander m.fl. (L)	9

2021/22:4222 Larry Söder m.fl. (KD)

62